

2 Międzynarodowe Akademickie Biennale Akcesoriów Ubioru (2 MABAU)

2nd International Academic Biennial Accessories of Clothing

„Torby, torebki, kuferki podróżne, sakiewki ... wokół historii, materii, formy, idei”

„Bags, handbags, traveling trunks, pouches ... around history, matter, form, idea”

oraz towarzysząca historyczno-etnograficzna wystawa:

„Historie w torebkach zaklęte”

Ekspozaty ze zbiorów: Muzeum Narodowego w Kielcach, Muzeum Narodowego w Krakowie,
Muzeum Krakowa, Muzeum Etnograficznego w Krakowie, Muzeum Okręgowego w Rzeszowie,
Państwowego Muzeum Etnograficznego w Warszawie, Muzeum Miasta Łodzi,
Muzeum Miasta Zgierza, Muzeum Teatru Wielkiego - Opery Narodowej,
Muzeum im. Jacka Malczewskiego w Radomiu oraz od kolekcjonerów prywatnych

with accompanying historical and ethnographic exhibition:

‘Stories enchanted in handbags’

Exhibits from the collections of The National Museum in Kielce, The National Museum in Cracow,
Museum of Cracow, Ethnographic Museum of Cracow, District Museum in Rzeszow,
The State Ethnographic Museum in Warsaw, The City Museum of Łódź,
The City Museum of Zgierz, Museum of the Teatr Wielki - Polish National Opera,
Museum of Jacek Malczewski in Radom and other private collections

Uniwersytet Technologiczno - Humanistyczny im. Kazimierza Pułaskiego w Radomiu

Muzeum im. Jacka Malczewskiego w Radomiu

Kazimierz Pułaski University of Technology and Humanities in Radom

Museum of Jacek Malczewski in Radom

Organizatorzy:

**UNIWERSYTET
TECHNOLOGICZNO-HUMANISTYCZNY**
im. Kazimierza Pułaskiego w Radomiu

MUZEUM IM. JACKA MALCZEWSKIEGO
26-600 Radom, Rynek 11

Recenzja naukowa / Scientific review

prof. dr hab. Ireneusz Domagała,
Uniwersytet Artystyczny im. Magdaleny Abakanowicz w Poznaniu,

prof. dr hab. Dorota Sak,
Akademia Sztuk Pięknych im. Władysława Strzemińskiego w Łodzi

Wybór i układ ilustracji / Selection and arrangement of illustrations
dr hab. Hanna Wojdała – Markowska, prof. UTH

Opracowanie graficzne / Graphic design
mgr sztuki Marcin Błaszczuk

Copyright by Hanna Wojdała – Markowska
Copyright by Uniwersytet Technologiczno – Humanistyczny
im. Kazimierza Pułaskiego w Radomiu,
Wydawnictwo 2021 / Publication 2021
26-600 Radom, ul. Malczewskiego 29
e-mail: wydawnictwo@uthrad.pl,
www.uniwersytet.radom.pl

Monografia nr 277
ISSN 1642-5278 - seria Monografie
ISBN 978-83-7351- 934-3

Składam podziękowania:

J.M. Rektorowi Uniwersytetu Technologiczno – Humanistycznego im. Kazimierza Pułaskiego w Radomiu, prof. dr hab. Sławomirowi Bukowskiemu za przyjęcie Patronatu Honorowego nad Drugim Międzynarodowym Akademickim Biennale Akcesoriów Ubioru (2 MABAU)

Dyrektorowi Muzeum im. Jacka Malczewskiego w Radomiu, mgr Leszkowi Ruszczykowi za możliwość zorganizowania konferencji i wystawy badawczo - dydaktycznej oraz pracownikom muzeum, szczególnie Kierownik Działu Naukowo – Oświatowego Ilonie Pulnar – Ferdjani za wszelką pomoc organizacyjną

dr hab. Hanna Wojdała - Markowska, prof. UTH

dr hab. Hanna Wojdała - Markowska, prof. UTH

autor i koordynator projektu badawczego/the author and coordinator of research project
Uniwersytet Technologiczno - Humanistyczny im. Kazimierza Pułaskiego w Radomiu

Wydział Sztuki, Katedra Architektury Wnętrz i Wzornictwa Ubioru

*Idea konferencji jako projektu badawczego w kilku aspektowym obszarze akcesoriów ubioru.
The idea of subject conference as a research project in a few areas of clothing accessories.*

W dniu 16 marca 2021 roku odbyła się druga edycja Międzynarodowego Akademickiego Biennale Akcesoriów Ubioru (2 MABAU) pt. *Torby, torebki, kuferki podróżne, sakiewki... wokół historii, materii, formy, idei*. Honorowy Patronat nad tym przedsięwzięciem przyjęli JM Rektor Uniwersytetu Technologiczno - Humanistycznego im. Kazimierza Pułaskiego w Radomiu prof. dr hab. Sławomir Bukowski oraz Dyrektor Muzeum im. Jacka Malczewskiego mgr Leszek Ruszczyk.

2 MABAU składało się z konferencji i wystawy badawczo - dydaktycznej. Konferencja, która odbyła się w gmachu Muzeum została przeprowadzona w sposób zdalny przy użyciu platformy Teams. Uczestniczyło w niej około 60 osób. Towarzyszącą konferencji wystawa prezentowała wielofunkcyjne torby, torebki, plecaki i inne autorskie projekty związane z tematem Biennale. Indywidualne rozwiązania projektowe zaskakiwały odbiorców nowatorskim wykorzystaniem materiałów, kształtów i konstrukcji. Akcesoria te powstały nie tylko jako unikatowe realizacje ale również w wyniku współpracy z branżowym przemysłem mody. W gablotach muzealnych zaprezentowano osiągnięcia studentów i absolwentów z siedmiu ośrodków akademickich w Polsce. Są to uczelnie: Akademia Sztuk Pięknych im. Jana Matejki w Krakowie, Akademia Sztuk Pięknych im. Władysława Strzemińskiego w Łodzi, Akademia Sztuki w Szczecinie, Uniwersytet Artystyczny im. Magdaleny Abakanowicz w Poznaniu, Filia Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza z Poznania czyli Wydział Pedagogiczno - Artystyczny w Kaliszu, Uniwersytet im. Jana Kochanowskiego w Kielcach, Uniwersytet Technologiczno - Humanistyczny im. Kazimierza Pułaskiego w Radomiu. Każdy z nauczycieli akademickich podczas swojego wystąpienia na Konferencji przedstawił zdjęcia realizacji studenckich, które powstały pod jego kierunkiem i znalazły się na wystawie.

Celem 2 MABAU była realizacja procesu badawczego w formie spotkania on - line oraz prezentacja, konfrontacja i poszukiwanie możliwości dalszej współpracy w tematyce powiązanej kilku aspektowym obszarze akcesoriów ubioru: toreb i torebek wraz z inspiracjami towarzyszącymi ideom projektowym, stosowanymi materiałami, technikami realizacyjnymi i wystawiennictwem. Główne aspekty poruszanych zagadnień dotyczyły wielokierunkowych obszarów: historycznego i etnograficznego, artystycznego, naukowego i dydaktycznego, socjologicznego, psychologicznego czy projektowo - realizacyjnego.

2 MABAU zostało zaplanowane w kontekście historyczno - etnograficznej wystawy, prezentowanej od lutego do czerwca 2021 w Muzeum im. Jacka Malczewskiego i zatytułowanej *Historie w torebkach zakłete*. Kuratorki wystawy: mgr Ilona Pulnar - Ferdjani, Kustosz i Kierownik Działu Naukowo - Oświatowego oraz mgr Katarzyna Jendrzeyzyk, Kierownik Działu Sztuki Nieprofesjonalnej zaprezentowały film, dzięki któremu wszyscy uczestnicy Konferencji mogli w realny sposób uczestniczyć w wystawie. Film ten, dzięki wysokiej wartości merytorycznej i możliwości późniejszej prezentacji w przestrzeni mediów społecznych, daje możliwość podziwiania tego unikalnego w skali kraju wydarzenia (<https://www.facebook.com/muzeum.jacka.malczewskiego/videos/470049550702289>). Autorki zgromadziły ponad 300 torebek o odmiennej estetyce i różnorodnych

funkcjach, które pochodzą z okresu od początku XIX wieku do czasów współczesnych. Należą do bliskich i odległych kultur. Wśród zgromadzonych dzieł sztuki znajdują się również obrazy oraz ubiory historyczne i etnograficzne z tego samego okresu. Prezentowane eksponaty pochodzą ze zbiorów: Muzeum Narodowego w Kielcach, Muzeum Narodowego w Krakowie, Muzeum Krakowa, Muzeum Etnograficznego w Krakowie, Muzeum Okręgowego w Rzeszowie, Państwowego Muzeum Etnograficznego w Warszawie, Muzeum Miasta Łodzi, Muzeum Miasta Zgierza, Teatru Wielkiego - Opery Narodowej w Warszawie i Muzeum im. Jacka Malczewskiego w Radomiu.

Ten sam kontekst historyczny oraz regionalny ubioru i jego akcesoriów podjęła w swoim wystąpieniu mgr Joanna Regina Kowalska, kustosz kolekcji tkanin, autorka wystaw i publikacji poświęconych historii mody i tkanin, głównie XIX i XX wieku, reprezentująca Muzeum Narodowe w Krakowie. Prezentacja pt. *Torebki z Krajowej Szkoły Hafciarskiej w Makowie Podhalańskim* dostarczyła wiedzy o roli jaką było wspieranie miejscowego rzemiosła ludowego i nauki nowych technik hafciarskich na terenie dawnej Galicji. Autorka w swoim wystąpieniu skupiła się na prezentacji dwóch torebek wykonanych z lnianego płótna i zdobionych kolorowym haftem. Pochodzą one z kolekcji Muzeum Narodowego w Krakowie. W 1900 roku prezentowano je na Wystawie Powszechnej w Paryżu, a następnie znalazły się w zbiorach Muzeum Przemysłowego Miejskiego we Lwowie, skąd przekazano je do Muzeum Techniczno - Przemysłowego w Krakowie. Aspekt osobistych doświadczeń w obszarze psychologiczno - społecznym projektowania i realizacji produktu mody można było odnaleźć w wystąpieniu mgr/ma Neny Skoko Snezany, która była wykładowcą na Akademii Sztuk Pięknych w Belgradzie a obecnie prowadzi Program Edukacyjny w ramach niezależnego Stowarzyszenia „Punkt za Artystyczny Eksperyment” w Belgradzie w Serbii. *Historia jednego projektu - projektowanie na zasadach humanitarnych* to temat opowiadania i prezentacji rezultatów warsztatów pt. *Moja torebka*. Warsztaty odbyły się w ramach większego projektu „All Inclusive Sarajevo”, w Sarajewie stolicy Bośni i Hercegowiny w 2009 roku. Projekt pokazuje relację społeczno - gospodarczą w określonym środowisku i czasie. Dotyka ważnych i trudnych problemów związanych z etyką, akceptacją, empatią, szacunkiem dla drugiego człowieka, z potrzebą niesienia pomocy, wartością pracy zespołowej, rozwojem osobistych idei, znaczeniem lokalnych społeczności i tradycji oraz zagrożeń w świecie globalnym.

Odminną analizę stanowiło ujęcie socjologiczne czyli *Torebka w teatrze życia codziennego - od funkcjonalności do prestiżu*. W prezentacji ukazana została zmieniająca się rola i funkcja artefaktów kulturowych - torebek w powiązaniu z nowymi rolami i wyzwaniem, które stoją przed współczesnymi kobietami. Prelekcję na ten temat wygłosiła dr Maria Gagacka reprezentująca Katedrę Nauk Społecznych Wydziału Prawa i Administracji na Uniwersytecie Technologiczno - Humanistycznym w Radomiu.

Ważnym aspektem konferencji było spotkanie, prezentacja i konfrontowanie dokonań dydaktycznych nauczycieli zajmujących się kształceniem studentów z zakresu Wzornictwa ubioru i tkanin. Podczas 2 MABAU niemal wszyscy nauczyciele reprezentujący różne ośrodki akademickie, spotkali się po raz

drugi. I MABAU odbyło się trzy lata temu w marcu 2018 roku, podobnie jak obecnie, dzięki współpracy pomiędzy Muzeum a UTH oraz życzliwości i zaangażowaniu dyrekcji i pracowników Muzeum im. Jacka Malczewskiego w Radomiu. Z Biennale zrobiło się Triennale. Zaplanowana w 2020 roku konferencja i wystawy: badawczo - dydaktyczna oraz historyczno - etnograficzna nie mogły się odbyć z powodu pandemii covid-19.

I MABAU - konferencja i wystawa dydaktyczna skupiała się bardziej (choć nie tylko) wokół aspektu obuwia jako powszechnie postrzeganego i uznawanego za podstawowe uzupełnienie odzieży. Już wówczas wielokierunkowość i otwartość pojęcia jakim są akcesoria ubioru skłoniły mnie do szukania formuły - hasła przewodniego dla drugiej edycji. Własne spostrzeżenia, doświadczenia dydaktyczne i badawcze stanowiły pretekst do mojego wystąpienia *I produkt i opakowanie*, które stały się tem w dalszych dydaktycznych rozważaniach. Torba towarzyszy człowiekowi od początku jego życia. Znamy pierwszy kufer podróżny czyli węzeł na kij, późniejsze sakiewki na pieniądze, współczesne ochraniacze - torebki na telefony, ubranka na butelki, obszerne kieszenie w płaszczach, małe kieszonki na bilety czy opakowania przedmiotów. Przykłady można mnożyć. Torba stała się nośnikiem wielu funkcji: chowania, zabezpieczenia, transportu, wygody, gromadzenia, segregacji, dekoracji. Obecnie to także wielokierunkowy przekaz różnych informacji... *Współczesna rola akcesoriów - proces projektowania torebki jako produktu a zarazem dzieła artysty* to temat wystąpienia dr hab. Katarzyny Wróblewskiej, prof. ASP oraz dr Katarzyny Caban - Piaskowskiej z Wydziału Sztuk Projektowych Akademii Sztuk Pięknych im. Władysława Strzemińskiego w Łodzi. Obie autorki w swojej prezentacji omawiały wzajemne powiązania i zależności pomiędzy sztuką a modą. Ważne konkluzje dotyczyły procesu projektowania ściśle związanego z koncepcją produktu całkowitego stosowanego w naukach o zarządzaniu.

Akademii Sztuk Pięknych im. Jana Matejki, Wydział Architektury Wnętrz, Katedrę Projektowania Przestrzeni Multimedialnych reprezentowały: dr hab. Anna Pyrkosz, prof. ASP i mgr Anna Syczewska, które przygotowały wystąpienie *Wirtualne przestrzenie wyobraźni*. Prezentacja dotyczyła najnowszych rozwiązań w dziedzinie materiałoznawstwa, szczególnie alternatywnych materiałów znajdujących swoje zastosowanie w modzie oraz w najnowszych technologiach cyfrowych: sztucznej inteligencji, wirtualnej rzeczywistości oraz rozszerzonej rzeczywistości w branży fashion.

Wyczerpującą odpowiedź na tytuł własnego wystąpienia *Fashionable Sculpture - torba może być czymkolwiek zechcesz* dała mgr Katarzyna Ditrich - Paturalska z Wydziału Wzornictwa Akademii Sztuki w Szczecinie. Torba to pojemnik, listonoszka, teczka, worek, sakwa, konduktorka, walizka, plecak, kopertówka, reklamówka, kufer, futerał, to części garderoby, które pełnią równocześnie podwójne funkcje: szortów i spodni oraz torebek, to drobiazgi i elementy biżuterii, to wyroby ze skóry wegańskiej, powstałe dzięki wykorzystaniu nowoczesnych technologii oraz recyklingu niewykorzystanych tekstyliów, skór czy starych akcesoriów mody. Torba to otwarta formuła kreatywnych działań.

Dr hab. Monika Kostrzewa z Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu z Wydziału Pedagogiczno - Artystycznego w Kaliszu wygłosiła wykład „*Wnętrze - zewnątrz*” - *dualizm charakteru torebki*. W wystąpieniu brała udział mgr Michałina Pikuzińska - Kaczmarek. Rozważania dotyczyły współczesnej formy i funkcji torebki, szczególnie jako sfery intymnej, dopełnienia stylizacji sylwetki czy elementu podkreślającego osobowość kobiety. Ważne przesłanie referatu stanowiły słowa: W świecie, gdzie na niefunkcjonalne przedmioty mało kto sobie może pozwolić (...) torebki utrzymują status quo, balansując na krawędzi użyteczności i dekoracyjności.

Osobliwość akcesoriów to temat prezentacji dr Elżbiety Cios z Katedry Ubioru Wydziału Architektury Wnętrz i Scenografii

Uniwersytetu Artystycznego im. Magdaleny Abakanowicz w Poznaniu. W swoim wystąpieniu prelegentka podniosła analogiczne cechy torebki jako osobistego, pasywnego systemu bezpieczeństwa naszej garderoby. Interesująca analiza zawarta w referacie dotyczyła ważnych we współczesnym świecie aspektów projektowania zrównoważonego oraz alternatywnych kombinacji tekstylnych, a także spojrzenia na torebkę nie tylko w kontekście powszechnie uznanego dodatku ubioru, lecz również jak na źródło możliwości wykorzystania projektu w instalacji scenograficznej, fotografii inscenizowanej czy wyposażeniu wnętrz. Ten sam Uniwersytet Artystyczny im. Magdaleny Abakanowicz oraz Wydział Architektury Wnętrz i Scenografii i Katedrę Ubioru reprezentowała prof. dr hab. Sławomira Chorążyczewska. Temat prelekcji to *Mowa rzeczy zamknięta w torebkach*. Obok poruszonych fundamentalnych znaczeń: funkcji przedmiotów użytkowych, kwestii ekologicznych znalazła się także refleksja, która dotyczy ogarniającego nas nadmiernego konsumpcjonizmu. Autorka zawarła to w słowach: współczesna torebka to wielka torba z tajemnicą ukrytą w bagażu doświadczeń - w wielości rzeczy niepotrzebnych (...)

Prototypy kreatywnych rozwiązań różnych form torebek przedstawiła mgr Magdalena Stępnik - Kozłowska z Wydziału Sztuki Uniwersytetu im. Jana Kochanowskiego w Kielcach. *Prezentacja na wystawie badawczo - dydaktycznej* to podsumowanie bogatego wachlarza inspiracji, użycia niestandardowych, nieoczywistych materiałów i kształtów, mix idei projektowych tj.: ekstrawagancja i nowoczesność, emocje, bunt, tradycja, patchwork, kontrast, origami i inne. Podsumowujące wystąpienie należało do prof. Irminy Aksamitowskiej - Szadkowskiej, która przez większość swojego życia zawodowego związana była z pracą na Akademii Sztuk Pięknych w Łodzi, a od blisko piętnastu lat kształci studentów Kierunku Wzornictwo Ubioru na Uniwersytecie Technologiczno - Humanistycznym w Radomiu. Prezentacja „*Z torbą mi po drodze*” - *współistnienia różnych form toreb, uwarunkowane funkcją i modą w subiektywnej ocenie* to ciekawie opowiedziana historia o najróżniejszych torebkach, torebeczkach, plecakach, walizkach zauważonych i zarejestrowanych okiem znawcy wszelkich akcesoriów mody. Zawarte w prezentacji osobiste refleksje potwierdzają doświadczenia nas wszystkich o niesłabnącej roli TORBY w naszej ciągle trwającej podróży.

SUMMARY

On March 16, 2021 in The Museum of Jacek Malczewski in Radom took place 2nd International Academic Biennial Accessories of Clothing 'Bags, handbags, traveling trunks, pouches... around history, matter, form, idea' with accompanying historical and ethnographic exhibition 'Stories enchanted in handbags'. The event was satisfied by the honorary patronage Rector University of Technology and Humanities prof. dr hab. Sławomir Bukowski and Director Museum of Jacek Malczewski mgr Leszek Ruszczyk. The biennial form's was conference and research - teaching exhibition from seven academic centers. The main purpose of the Conference is implementation of the research task in the form of on line meeting, presentation, confrontation and finding opportunities for further cooperation in thematically related, multi-faceted area of clothing accessories - bags and handbags together with used materials, textiles, technologies. The theoretical part concerned with aspects: historical and ethnographic, artistic and creative, scientific and didactics, sociological, psychological, design and implementation. The multi-directional and openness concept refers subjects of fashion accessories becomes a pretext to extending the password with interior clothing accessories for 3rd International Biennial Accessories of Clothing that will be in 2023.

Ilona Pulnar - Ferdjani, kierownik Działu Naukowo – Oświatowego
Katarzyna Jendrzejczak, kierownik Działu Sztuki Nieprofesjonalnej
Muzeum im. Jacka Malczewskiego w Radomiu

Historie w torebkach zakłęte

Wystawa pt. „Historie w torebkach zakłęte” (luty-lipiec 2021 rok) była prezentacją ponad 300 torebek od początku XIX wieku do czasów współczesnych. Wśród nich znalazły się „pompadurki”, reticule, torebki z dalekowschodnimi motywami z lat 20., gobelinowe, koralikowe, żakardowe, Art. Deco z płytek siatkowych, kolczugowe i cały szereg innych cieszących oko, pięknych, często ręcznie wykonanych wyrobów noszonych przez kobiety na przestrzeni ponad dwustu lat. Dopelnieniem ekspozycji były stroje damskie adekwatne do czasu wykonania torebek oraz malarstwo z wizerunkami kobiecymi m.in. takich artystów jak: Alfons Karpiński, Józef Simmler, Wojciech Weiss, Leopold Horowitz, Stanisław Bergman, Zofia Stryjeńska, Zbigniew Pronaszko, Stefan Żechowski.

Fot. Sebastian Fituch

Fot. Sebastian Fituch

Fot. Damian Jendrzejczyk

Torebka damska, Polska, 1918-1939
Muzeum im. Jacka Malczewskiego w Radomiu

Oprócz historycznych torebek europejskich zaprezentowane zostały również torebki z różnych stron świata: Afryki, Azji, Australii i Oceanii, Ameryki Północnej i Południowej. Ekspozycje pochodzą z: Muzeum Narodowego w Kielcach, Muzeum Okręgowego w Rzeszowie, Muzeum Narodowego w Krakowie, Muzeum Krakowa, Muzeum Etnograficznego w Krakowie, Państwowego Muzeum Etnograficznego w Warszawie, Muzeum Miasta Łodzi, Muzeum Miasta Zgierza, Teatru Wielkiego - Opery Narodowej oraz ze zbiorów Muzeum im. Jacka Malczewskiego w Radomiu.

Fot. Damian Jendrzyszczak

Woreczek damski z koralików szklanych, Polska, 1835
Muzeum im. Jacka Malczewskiego w Radomiu

Jednym z najciekawszych i najstarszych prezentowanych eksponatów była torebka koralikowa z 1835 roku pochodząca ze zbiorów Muzeum im. Jacka Malczewskiego w Radomiu. Jest to płaska torebka na łańcuszku w metalowej oprawie w kolorze złota (zdjęcie powyżej). Cała powierzchnia korpusu pokryta została haftem z drobnych koralików. Na awersie motywy roślinno - kwiatowe, natomiast na rewersie napis: „*NA PAMIĄTKĘ W. T. S. ODD. S. 1835*” wpisany w romb w otoczeniu drobnych kwiatów. Torebki koralikowe są charakterystyczne dla okresu biedermeier, były wykonywane przez kobiety własnoręcznie, przy wykorzystaniu wzorników dostępnych w magazynach mód.

Kolejnymi ciekawymi prezentowanymi torebkami były dwie pochodzące ze zbiorów Muzeum Okręgowego w Rzeszowie (z kolekcji Hanny Szudzińskiej). Pierwsza z nich wykonana z niebieskiego materiału, której metalowa oprawa w centralnej części pokryta została scenką rodzajową zaczerpniętą z obrazów XVII - wiecznego holenderskiego malarza Adriana van Ostade pt. *Rozmowy przy kominku*. Scenka ukazuje dwóch mężczyzn i kobietę siedzących przed kominkiem. Po ich prawej stronie widoczna jest sylwetka psa - mówiąca o przyjaźni i cnotliwości żony oraz patynka symbolizująca obecność Boga w tym domostwie. Natomiast oprawa drugiej torebki ozdobiona została sceną nawiązującą do słynnego obrazu *Straż nocna* Rembrandta.

Podczas wystawy na szczególną uwagę zwrócono na torebki tzw. pancerzowe, które pojawiły się pod koniec XIX wieku - w swym splocie naśladowały średniowieczne zbroje. Miały wydłużone kształty i ozdobne uchwyty, częstokroć grawerowane akantem lub monogramem. Świetnie układały się podczas każdego ruchu podkreślając dynamikę sylwetki przez co były niezwykle atrakcyjne i stały się niemal elementem biżuterii.

Fot. Damian Jendrzyszczak

Torebka z niebieskiej tkaniny z obrazem pt. *Rozmowa przy kominku*,
Amsterdam, ok. 1900

Torebka dziana na szydelku, w kolorze czarnym, Holandia, 1922
Własność Muzeum Okręgowego w Rzeszowie (z kolekcji Hanny Szudzińskiej)

Fot. Damian Jendrzeczyk

Torebka - pamiątka po Helenie Modrzejewskiej do kostiumu Rozalindy z komedii Williama Szekspira *Jak wam się podoba*, Polska, koniec XIX wieku
Muzeum Krakowa

Odrębną grupą torebek były te pochodzące z różnych stron świata, a w szczególności torby afrykańskie, np. z Afryki Północnej – krajów Magrebu, z naturalnej garbowanej skóry dobrej jakości, szyte ręcznie w małych pracowniach, często tłoczone, jak i te z innych części kontynentu.

Torebki afrykańskie, pochodzące z Afryki Środkowej i Wschodniej, są wytwarzane ze skóry, niekiedy zdobione, z elementami metalowymi, włosiem, koralikami, muszelkami, fragmentami plastiku czy malowaniem. Czasem materiałem torebki jest trawa albo tykwa.

Fot. Damian Jendrzeczyk

Torba skórzana, Afryka Wschodnia, XX wiek
Państwowe Muzeum Etnograficzne w Warszawie

Ciekawymi eksponatami prezentowanymi na wystawie były torby, pochodzące ze zbiorów Muzeum Etnograficznego im. Seweryna Udzieli w Krakowie, wykonane bardzo niedawno przez imigrantów z Afryki Subsaharyjskiej powstałe w ramach projektu REFUGEE ScART - L'ARTE DEI RIFUGIATI (Uchodźca ScArt – Sztuka uchodźców) w 2011 roku humanitarnego przedsięwzięcia pod patronatem Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych do spraw Uchodźców (UNHCR), realizowanego w Rzymie od 2011 roku, pod egidą Spiral Foundation Onlus. Nazwa ScArt (ScART, SCART). Przedmioty te w całości powstały z przetworzonych skrawków materiału.

Natomiast starannym wykonaniem zachwycaly jedwabne torebeczki z Azji, bardzo barwne, wykonane często z haftowanego jedwabiu, modele dla prawdziwych eleganek z elementami złotych nici, posiadające wysublimowane wzory, będące dopełnieniem stroju indyjskich i japońskich eleganek. Ciekawa była np. skórzana sakiewka z Tybetu, z Lhasy, z przełomu XIX i XX wieku, zdobiona srebrnymi i mosiężnymi okuciami, z turkusami i srebrzystymi guzami. Tego typu sakiewki (baghu) były noszone przez bogate kobiety lub arystokratki na znak ich pozycji społecznej. Służyły do noszenia pieniędzy, tytoniu i innych drobnych przedmiotów osobistych.

Sakiewka damska, Tybet, Lhasa, XIX/XX wiek
Muzeum Etnograficzne w Krakowie

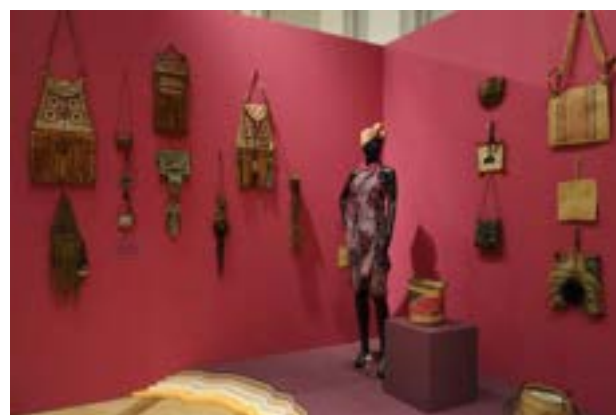

Fot. Sebastian Fituch

Fot. Sebastian Frituch

Wystawa *Historie w torebkach zakłète*
Muzeum im. Jacka Malczewskiego w Radomiu

Fot. Damian Jendrzyszczak

Torebka balowa z 2 połowy XIX wieku
Muzeum im. Jacka Malczewskiego w Radomiu

Fot. Damian Jendrzeczyk

Torebka z motywem smoka, Chiny, ok. 1954
Muzeum Narodowe w Krakowie

Na wystawie znajdowały się również wykonane z włókien roślinnych, np. pandanowca i naturalnych ozdób: muszli, nasion torby noszone przez rdzenne mieszkanki Australii i Oceanii.

Koszyk z liści palmowych, Papua-Nowa Gwinea, XX wiek
Państwowe Muzeum Etnograficzne w Warszawie

Fot. Damian Jendrzeczyk

Najbardziej żywymi barwami wyróżniły się torebki pochodzące z Ameryki Południowej. Ich cechą charakterystyczną są: róże, szmaragdy, żółcienie – to domena toreb wykonanych z bawełny lub np. z menty peruwiańskiej. Charakteryzują się nie tylko intensywnymi i niebanalnymi kolorami, ale także ciekawymi, głównie geometrycznymi wzorami.

Torebka płaska z motywem lamy, Boliwia, XX wiek
Państwowe Muzeum Etnograficzne w Warszawie

Fot. Damian Jendrzeczyk

Bibliografia

- Bardecka Aaan, Turnau Irena, *Życie codzienne w Warszawie okresu oświecenia*, Państwowy Instytut Wydawniczy, Warszawa 1969.
- Ceynowa Beata, *Przedmioty skórzane na co dzień i od święta*, Muzeum Narodowe w Szczecinie, Szczecin 2015.
- Głowinkowska-Domagała Eliza, *Historia torebek pisana*, Wydawnictwo LUCKY, Radom 2018.
- Kowalska Joanna Regina, *Torebki, sakiewki i portfele*, katalog zbiorów, Muzeum Narodowe w Krakowie, Kraków 2009.
- Kowalska Joanna Regina, *Zawsze pod ręką*, przewodnik po wystawie, Muzeum Narodowe w Krakowie, Kraków 2009.
- Kozdęba Agnieszka, Pulnar-Ferdjani Ilona, *Kobiece oblicze świata*, katalog wystawy, Muzeum im. Jacka Malczewskiego w Radomiu, Radom 2015.
- Pulnar-Ferdjani Ilona, Jendrzeczyk Katarzyna, *Historie w torebkach zakłete*, katalog wystawy, Muzeum im. Jacka Malczewskiego w Radomiu, Radom 2021.
- König Rene, *Potęga i urok mody*, Wydawnictwo Artystyczne i Filmowe, Warszawa 1979.
- *Moda. Wielka księga ubiorów i stylów*, Arkady, Warszawa 2004.
- *Słownik terminologiczny sztuk pięknych*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1996.
- Szyller Ewa, *Historia ubiorów*, Państwowe Wydawnictwo Szkolnictwa Zawodowego, Warszawa 1960.
- Turska Krystyna, *Ubiór dworski w Polsce w dobie pierwszych Jagiellonów*, Polska Akademia Nauk, Wrocław 1987.
- Wróblewska Dorota, *Torebki vintage*, Wydawnictwo Sophisti, Warszawa 2014.

SUMMARY

The exhibition "Stories Enchanted in Handbags" (February - July 2021) was the presentation of over 300 handbags from the beginning of the 19-th century to the present day.

Among them were, for example, Pompadour style bags, reticules, or handbags with Eastern motifs from the 1920s, made from the tapestry, bead, jacquard, in the Art Deco style of mesh tiles or chain mail and also the whole range of other eye-catching, beautiful, often hand-made products worn by women for over two hundred years.

The exhibition was complemented by women's costumes adequate to the time of making the handbags, as well as paintings with female images of such artists as: Alfons Karpiński, Józef Simmler, Wojciech Weiss, Leopold Horowitz, Stanisław Bergman, Zofia Stryjeńska, Zbigniew Pronaszko, Stefan Żechowski.

Apart from historical European bags, the handbags from various parts of the world, as Africa, Asia, Australia, and Oceania, North and South America, were also presented.

The exhibits came from the National Museum in Kielce, the District Museum in Rzeszów, The National Museum in Cracov, The Museum of Cracov, The Ethnographic Museum in Cracov, The State Ethnographic Museum in Warsaw, The Museum of the City of Łódź, The Museum of the City of Zgierz, The Grand Theater - National Opera and from the collection of Museum of Jacek Malczewski in Radom.

Joanna Regina Kowalska, kustosz kolekcji tkanin
Muzeum Narodowe w Krakowie

*Torebki z Krajowej Szkoły Hafciarskiej
w Makowie Podhalańskim*

Fot. Pracownia Fotograficzna MNK

Torebka, Krajowa Szkoła Hafciarska w Makowie, 1900, Nr inw. MNK XIX-5983

Na wystawie Powszechnej w Paryżu w 1900 roku pokazano dwie torebki wykonane z lnianego płótna i zdobione kolorowym haftem. Były to wyroby Krajowej Szkoły Hafciarskiej w Makowie, utworzonej dziesięć lat wcześniej¹. Sączesnym przykładem stylu „makowsko-podhalańskiego”, stworzonego w oparciu o miejscową tradycję hafciarską.

W drugiej połowie XIX wieku produkty fabryczne, coraz tańsze i przez to coraz bardziej konkurencyjne dla miejscowego rękodzieła, wypierały piękne wyroby rzemiosła ludowego. Równocześnie rosła wrażliwość na urodę przedmiotów sporządzanych w wiejskich chatach. W zachowaniu miejscowej tradycji miały pomagać szkoły zawodowe, które zaczęły powstawać na terenie Galicji począwszy do 1880 roku. Pieczę nad nimi sprawował Wydział Krajowy. Szkoły takie, nie licząc ważnych ośrodków miejskich jak Lwów czy Kraków, zakładano najczęściej w miejscowościach, gdzie rękodzieło odgrywało znaczącą rolę. Chłopcy i dziewczęta doskonalili się przede wszystkim w nauce rzemiosła, którego podstawy wynosili już z rodzinnego domu. W osiąganiu jak najlepszych efektów artystycznych pomagała nauka rysunku, a nauczyciele starali się dostarczać swoim uczniom nowe, interesujące wzory i pobudzać ich wyobraźnię. Pokazywano też, że praca rzemieślnicza może być przeznaczona nie tylko na własne potrzeby, ale stać się źródłem dodatkowego dochodu. Wydział Krajowy dbał o to, aby rękodzieło nauczane w poszczególnych szkołach miało wyraźny „swojski” charakter, chociaż rezultaty tego były bardzo różne².

Makowianki hafciarstwem parały się od pokoleń, a z ich zgrabnych rąk wychodziły przede wszystkim hafty białe. Zdobiono nimi bieliznę kobiecą, stołową i pościelową. W 1890 roku w Makowie powstała dwuletnia szkoła hafciarska dla dziewcząt, oferująca przede wszystkim zajęcia praktyczne. Ważnym aspektem pracy szkoły było pozyskiwanie coraz to nowych rynków zbytu i organizacja pracy uczniów. Pieniędźmi za wspólnie wykonane prace pokrywano wydatki na utrzymanie szkoły, a wynagrodzenie za prace indywidualne wpłacano na książeczki młodych hafciarek. Dla wykształconych absolwentów szkoły tworzone stowarzyszenia: w 1897 roku powstała „Pracownia Zjednoczonych Hafciarek”, w okresie międzywojennym działała spółdzielnia „Haft”, a po wojnie – spółdzielnia „Makowianka”³.

Najciekawszy aspekt historii działalności szkoły związany jest z postaciami dwóch kobiet Ewy Antonowiczówny i Leony Bierowskiej. Ewa Antonowiczówna była założycielką szkoły i jej wieloletnią dyrektorką. Natomiast Leona Bierowska została powołana na honorową lustratorkę szkoły (honorowym kuratorem został miejscowy proboszcz). O Ewie Antonowicz wiemy niedużo, poza tym, że przyjechała do Makowa ze Lwowa, a później ofiarne pracowała na swoim stanowisku aż do lat 30. XX wieku. Natomiast Leona Bierowska była postacią znacznie bardziej znaną. Krakowska artystka parała się malarstwem

i wystawiała swoje prace na wystawach Towarzystwa Przyjaciół Sztuk Pięknych. Fascynowała ją kultura ludowa i znaczną liczbę jej prac stanowią sceny rodzajowe rozgrywane na wsi oraz portrety chłopów. Jej wybór na lustratorkę makowskiej szkoły podyktowany był zapewne jej doświadczeniem nauczycielskim, zdobywanym kiedy uczyła rysunków na kursach w Muzeum Techniczno – Przemysłowym⁴. Dla Ewy Antonowicz musiała być nieocenioną pomocą. Leona Bierowska w makowskiej szkole pełniła funkcję nauczycielki rysunków, podczas gdy nauczycielką hafciarstwa była Anna Karafiatówna⁵.

Działalność obydwóch pań u zarania makowskiej szkoły opisana została w artykule opublikowanym w „Bluszczu” w 1898 roku. Tutaj znajdziemy również odpowiedź jak to się stało, że na Wystawie Światowej w Paryżu zaprezentowano jako makowskie hafty kolorowe, a nie tradycyjnie białe.

Autor artykułu po krótko charakteryzuje haft makowski, ubolewając nad jego upadkiem. Makowianie „Dawniej ozdabiali nim swe malownicze stroje, które zarzucili —niestety—obecnie; hafty zaś białe, dość grube i niezręczne obnosili po jarmarkach, lub sprzedawali za bezcen handlarzom, którzy znów to, z wielkim dla siebie zyskiem rozprzedawali na Stradomiu, w Krakowie”⁶.

Owe „grube i niezręczne hafty” nie spodobały się najwyraźniej Antoniewiczównie i Bierowskiej, gdyż postanowiły wynaleźć dla Makowa wzory według nich ciekawsze. Nie znajdując w miejscowych haftach wystarczająco dużo uroku, zdecydowały narzucić makowskiemu hafciarstwu styl im obcy, a odwołujący się do sztuki „staro-góralskiej”, czyli regionu Podhala. Przeprowadziły poszukiwania w zbiorach etnografki Marii Dembowskiej w Zakopanem i przywiozły do Makowa teki z zakopiańskimi wzorami. Paradoksalnie, na ich podstawie Antoniewiczówna i Bierowska pragnęły stworzyć styl haftu charakterystyczny dla Makowa, tak by był on jednoznacznie rozpoznawalny jako haft makowski⁷.

Dwie prezentowane torebki wyraźnie odnoszą się w swojej ornamentyce do motywów podhalańskich. Obydwie uszyto z szarego płótna lnianego i ozdobiono haftem kolorowym kordonkiem, ściegami: gałązkowym, atłaskowym i węzłkowym, a brzegi wykończonymi ściegiem dzierganym. Zaopatrzone je w uchwyty z rafii i włóczkowe pompony. Pierwszą zdobi na awersie i rewersie szlak haftu złożony z pięciu motywów: przestylizowanego wazonu, rozet w kołach zębatych i potrójnych gałązek leluji. Na drugiej widzimy serce z odwróconą lelują w środku, nad nim zaś gałązki z kwiatami i pąkami narcyzów. Są to motywy zaczerpnięte ze sztuki ludowej regionu Podhala. Wypada się jeszcze krótko zastanowić nad funkcją torebek. Na początku XX wieku dama tylko z rzadka posługiwała się torebką, przeważnie w podróży. Być może makowskie torebki z kolekcji MNK pełniły funkcję toreb na letni piknik za miastem lub na wsi.

1. MNK, n-ry inw. MNK XIX-5983, MNK XIX-5984 (kolejno w zbiorach Muzeum Przemysłowego Miejskiego we Lwowie, Muzeum Techniczno – Przemysłowego w Krakowie i Muzeum Narodowego w Krakowie), w: J. Kowalska, *Torebki, sakiewki i portfele ze zbiorów Muzeum Narodowego w Krakowie*, Kraków 2009, s. 142 – 143.

2. Obszernie na ten temat w: J. Krawczyk, *Galicyjskie szkolnictwo zawodowe w latach 1860 – 1918*, Kraków 1995

3. J. Krawczyk, op. cit., s. 86 – 87; B. Czajeczka, *Z domu w szeroki świat*, Kraków 1990, s. 70-72. K. Listwan – Franczak, *Krajowa Szkoła Hafciarska. Szkoła „Malowania Iglą” stworzona przez kobiety dla kobiet*, w: *Kobiety Babiej Góry, Beskidów i Karpat: materiały z VI Babiogórskiej Konferencji Naukowej zorganizowanej przez Babiogórskie Centrum Kultury im. dr Urszuli Janickiej-Krzywdy w Zawoi z okazji 36. Babiogórskiej Jesieni 18 września 2020 r.*, red. Słabosz-Palacz Katarzyna, t. 1, Zawoja 2020

4. Listwan – Franczak, op. cit., s. 189 -193; *Słownik artystów polskich i obcych w Polsce działających. Malarze, rzeźbiarze, graficy*. T. 1. A–C. Instytut Sztuki Polskiej i Akademickiej, 1971, s. 163.

5. *Makowskie hafciarstwo* w: „Dzwon niedzielny”, R: X, nr 41 (12 października 1934), s. 664.

6. M. Ś., *List z Krakowa*, w: „Bluszczy”, R: 34 (1898), N 48, s. 383.

7. M. Ś., *List z Krakowa*, w: „Bluszczy”, R: 34 (1898), N 48, s. 384.

Torebka, Krajowa Szkoła Hafciarska w Makowie, 1900, Nr inw. MNK XIX-5984

Torebki są znakomitą przykładem wzornictwa „makowsko-podhalańskiego” (choć Maków z Podhalem miał niewiele wspólnego, gdyż określenie Podhalański zyskał dopiero w 1918 roku, a od Podhala dzieli go 30 km). Działalność szkoły makowskiej można rozpatrywać pod kontem stosunku nauczycieli z miasta, o wykształceniu artystycznym, do „wyjściowego materiału” rodzimej sztuki. Arbitralnie odrzucano z niej to co wydawało się nieatrakcyjne, narzucając własną wizję rozwoju miejscowego rzemiosła. Warto porównać tutaj makowską szkołę hafciarską i szkołę koronkarską w Zakopanem⁸. W Zakopanem zaczęto uczyć techniki koronki klockowej, zupełnie obcej dla rodzimej ludności, ale sięgnięto do miejscowych wzorów i na ich podstawie stworzono zupełnie nowy styl zakopiańskiej koronki. W Makowie odwołano się do umiejętności hafciarskich makowianek, ale narzucono im styl „staro-góralski”. Miejscową tradycję haftu białego dopełniono haftem kolorowym. Nowy „makowski” styl haftu został stworzony od przez artystki z miasta. W tym stylu wyhaftowano również poduszkę przygotowaną na wystawę w Paryżu w 1900 roku⁹.

Makowskie hafty, które rzeczywiście stały się rozpoznawalne w kraju i za granicą, cieszyły się olbrzymią popularnością wśród klientów. Sprzedawano hafty białe i kolorowe: serwety, makaty, poduszki, torebki, pasy, serdaki i gunie. Leona Bierkowska, zafascynowana kulturą ludową, skorzystała ze swoich doświadczeń pracy w Makowie tworząc projekt sukni patriotycznej, czyli utrzymanej w stylu ludowym. Powstał on na konkurs „Świata Kobiecego” w 1906 roku¹⁰. Razem z torebkami i poduszką z MNK stanowi jedno z nielicznych materialnych świadectw działalności Makowskiej szkoły przed I wojną światową.

Fascynacja stylem zakopiańskim, żywa wśród elit intelektualnych i nie tylko, miała wpływ na powodzenie wyrobów makowskich, bo do stylu zakopiańskiego nawiązywały. Wypada się tylko zastanowić, czy haft makowski nie zyskał na popularności kosztem utraty miejscowego charakteru...¹¹.

Fot. Pracownia Fotograficzna MNK

Poszewka na poduszkę, Stowarzyszenie dla Przemysłu Hafciarskiego, 1900, Nr inw. MNK XIX-5985

8. Liczne opracowania na temat Szkoły Koronkarskiej, np.: L. Meyet, Kilka słów o szkołach zawodowych w Zakopanem, w: „Wisła. Miesięcznik Geograficzno – Etnograficzny”, T V, R: 1891, H. Kenarowa, Trzy najstarsze szkoły zawodowe w: Zakopane, czterysta lat dziejów, red. R. Dutkova, Kraków 1991; J. R. Kowalska, Koronki inspirowane sztuką ludu Podhala. Krajowa Szkoła Koronkarska w Zakopanem i jej wpływ na modę w ciągu pierwszego półwiecza jej istnienia, „Rozprawy Muzeum Narodowego w Krakowie. Seria Nowa” T. VII, R. 2014, Kraków 2014; J.R. Kowalska, Style narodowe w polskiej modzie w: Polskie style narodowe 1890 - 1918, red. A. Szczerski, Muzeum Narodowe w Krakowie 2021, s. 143, 286 – 287.

9. Muzeum Narodowe w Krakowie, Nr inw. MNK XIX-5985.

10. A. Sieradzka, Peleryna, tren i konfederatka. O modzie i sztuce polskiego modernizmu, Wrocław 1991, s. 78-84.; N. Sola-Salamacha, Moda patriotyczna w stroju i jego dodatkach od konfederacji barskiej do XX wieku, Lublin–Warszawa 2019, s. 138 - 139, Kowalska 2021, s. 143

11. Ostatnio problematykę wpływu wykształconych artystów na sztukę ludową rozpatruje pod tym kątem Ewa Klekot (Kłopoty ze sztuką ludową, Gdańsk 2021).

SUMMARY

“Handbags from the National Embroidery School in Maków Podhalański.”

The collection of the National Museum in Krakow includes two handbags made of linen and decorated with colorful embroidery. They were presented at the Universal Exhibition in Paris in 1900, and then they were included in the collections of the Municipal Industrial Museum in Lviv, from where they were transferred to the Technical and Industrial Museum in Krakow. They were created at the State School Embroidery in Maków. It was one of

the many schools operating in the area of former Galicia, whose role was to support local folk crafts and learn new techniques. Thanks to additional handicraft education, students of such schools gained an additional source of income. To this day, not many examples of the Maków school's products have survived, although, according to reports in the press, they were to be very popular. It is worth noting that the famous artist Leona Bierkowska was the school's long-time artistic director. The handbags perfectly show how the "basic material" of folk design was treated in national schools in order to create an object attractive to a wealthy client from the city on its basis.

mgr/ma Nena Skoko Snezana

Prowadzi program edukacyjny w ramach niezależnego stowarzyszenia
Punkt za Artystyczny Eksperyment w Belgradzie, Serbia

*Historia jednego projektu / projektowanie na
zasadach humanitarnych*

Sarajewo. Rok 2009. Młody producent torebek Damir Husejnović ręcznie wykonuje skórzane torebki damskie i współpracuje z lokalnym „Centrum Pewności Siebie”. Ma upośledzony słuch i mowę, ale dobrze widzi, ma pracowite i zręczne ręce oraz jasny i zaradny umysł. Sztuki rzemiosła uczył się u dobrego mistrza.

W ciągu miesiąca może jednak wykonać zaledwie kilka torebek. Sprzedaje je po tak niskich cenach, że jego zarobki są minimalne, a mimo to nie udaje mu się spieniężyć ich wszystkich, ponieważ na rynku panuje nieuczciwa konkurencja ze strony chińskiej produkcji. Oryginalne światowe marki torebek oraz ich podróbki produkowane są bowiem przez tanią siłę roboczą na Dalekim Wschodzie. Damir próbuje zatem zrobić torebki, które wyglądają zupełnie jak te chińskie, licząc na lepszą sprzedaż. Ale bez powodzenia, bo rynek, niestety, działa według bezwzględnej i drapieżnej zasady: duże ryby połykają małe.

Dwoje młodych projektantów-entuzjastów, Natasa Perković i Josip Lovrenović, założyło wówczas stowarzyszenie kulturalne non-profit o nazwie KULTURANTI i uruchomiło projekt „All Inclusive Sarajevo”, aby przyczynić się do postępu społecznego w dziedzinie działalności kulturalnej w Bośni i Hercegowinie. Zgodnie z polityką wsparcia projektów międzynarodowych, cała historia obejmuje również partnerów takich jak: starsza badaczka Julia Cassim z Helen Hamlyn Centre, Royal Academy w Londynie oraz młodzi projektanci z Anglii, z którymi Cassim współpracuje, jak również lokalne organizacje i firmy zatrudniające osoby z niepełnosprawnościami, czy studenci projektowania produktów z Akademii Sztuk Pięknych

w Sarajewie oraz lokalni i regionalni artyści-projektanci. Projekt składał się z czterech warsztatów i był realizowany w Akademii Sztuk Pięknych w Sarajewie.

W ten sposób wraz z moim kolegą Matthew Harrisonem, projektantem z Londynu, prowadziliśmy warsztaty MOJA TOREBKA/MY BAG w celu stworzenia zrównoważonego modelu biznesowego dla wykwalifikowanego rzemieślnika Damira Husejnovicia, modelu opartego na projekcie torebek. Podczas trwających pięć dni warsztatów nasz zespół dołożył wszelkich starań, aby wypracować najlepsze i najbardziej optymalne rozwiązanie dla projektu torebki damskiej, a także stworzyć dla sarajewskiego rzemieślnika własną markę i stronę internetową, która posłuży jako solidna podstawa dla dalszej działalności biznesowej Damira.

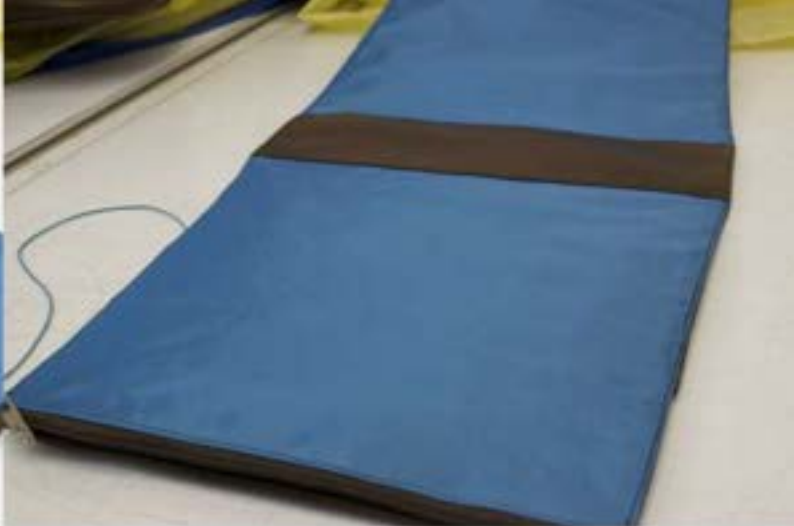
Damir jest skromnym i wycofanym młodym człowiekiem, cichym i spokojnym, oddanym swojej pracy. Jest też punktualny, pracowity i niezwykle utalentowany. W fazie Brain storming (burzy mózgów) to on znalazł najlepsze rozwiązanie dotyczące wspólnie ustalonych przez nas wymagań.

Wybrany model to torba o uniwersalnym zastosowaniu, którą można nosić na kilka sposobów: jako małą torebkę damską, jako torebkę na ramię lub jako plecak. Torba jest skonstruowana tak, że posiada kilka przegródek w kształcie dwóch skrzydeł (podobnie jak dwie połączone torby), a pomiędzy nimi znajduje się miejsce na przenoszenie składanego parasola, swetra lub szalika. Torba posiada regulowane i wymienne uchwyty oraz tzw. dwie twarze, czyli dwie strony. Z jednej strony skóra, z drugiej ręcznie malowany jedwab, który nadaje torebce niepowtarzalny i odświeżony wygląd.

Working with leather craftsman Damir Huseinovic, we created a unique and versatile ladies' bag. Improving Damir's production and placement of handmade women's bags was the reason for the workshop *MOJATORBA* - Sarajevo 2009 / photos by Matthew Harrison

Współpracując z rzemieślnikiem Damirem Huseinovićem, stworzyliśmy wyjątkową i wszechstronną torebkę damską. Usprawnienie produkcji i rozmieszczenia ręcznie robionych toreb damskich przez Damira było powodem warsztatów *MOJATORBA* - Sarajewo 2009 / zdjęcia Matthew Harrisona

For the selected model our group made sketches, models in the paper, and the first sample in leather. Also, we hand-painted silk with local motives for making one side of the bag. / photos by Matthew Harrison
Dla wybranego modelu nasza grupa wykonała szkice, modele w papierze oraz pierwszą próbkę w skórze. Dodatkowo ręcznie malowaliśmy jedwab z lokalnymi motywami do wykonania jednej strony torby. / zdjęcia Matthew Harrisona

Współpracując z rzemieślnikiem Damirem Huseinovicem, stworzyliśmy wyjątkową i wszechstronną torebkę damską. Usprawnienie produkcji i rozmieszczenia ręcznie robionych toreb damskich przez Damira było powodem warsztatów *MOJATORBA* Zdjęcie str. 18

Choć malowanie jedwabiu podczas warsztatu zostało wykonane przez jedną studentkę i jedną projektantkę z Sarajewa, pomysł polegał na tym, aby członkowie stowarzyszenia „Centrum Pewności Siebie”, z którymi współpracuje Damir, przejęli malowanie jedwabiu samodzielnie podczas dalszej produkcji toreb.

Czy projekt osiągnął swój cel?

To, oczywiście, zależy od kryteriów, według których dokonujemy oceny. Faktem jest, że Damir od razu zaczął produkować torebki według obranego wzoru już w pierwszym okresie działania NGO KULTURANTI i wszyscy razem pomogliśmy mu w promocji i w stosunkowo dobrym pozycjonowaniu na rynku. Wszystko to jednak szybko straciło na znaczeniu w obliczu istniejącej mentalności klientów oraz braku zainteresowania ze strony instytucji państwowych, które mogłyby służyć dalszą pomocą w podtrzymaniu tej inicjatywy.

Próbowałam skontaktować się z Damirem i stowarzyszeniem KULTURANTI w celu uzyskania nowych informacji do tej prezentacji, ale okazało się, że strona Damira nie jest już aktywna. Prezentowany warsztat znalazłam tylko na stronie mojego kolegi Mateusza, a także świetne zdjęcia, które umieściłam w prezentacji. Natomiast moja koleżanka Nataša Perkovi nie odpowiadała na moje e-maile, więc zakładałam, że albo nie uczy już na Akademii Sztuk Pięknych w Sarajewie, albo jej adres e-mail, którym dysponowałam, jest już nieaktualny.

Patrząc teraz z dystansu, dwanaście lat po realizacji projektu, mogę podsumować, że praca nad projektem MOJA TOREBKA/MY BAG opierała się na realnych potrzebach, skupiała uwagę na konkretnym człowieku, funkcjonującym w określonej społeczności, jak powiedziałby Viktor Papanek w swojej książce „Design dla realnego świata”, ale wydaje się, że ani on w latach siedemdziesiątych XX wieku, ani my na początku XXI, nie byliśmy w pełni świadomi tego, jak bardzo jesteśmy bezsilni wobec negatywnych skutków nowych technologii, nowych, drapieżnych sposobów prowadzenia biznesu czy wdrażania nowych norm etycznych i estetycznych.

Świat wymyślił chwytliwe polityczne platformy i hasła „Rozwój przemysłów kulturalnych i kreatywnych”, które nawet zostały wdrożone w naszych lokalnych społecznościach, ale jednak w taki sposób, że nie funkcjonowały w praktyce lub zostały wdrożone w sposób nieprawidłowy. Zastanawiając się, dlaczego tak jest, doszłam do wniosku, że idea o "Cultural and Creative Industry" jest w istocie kreacją nierealistyczną opartą na błędnym założeniu ekonomistów o synergii tych przeciwieństw, gdzie prawdopodobnie próbowali zastosować model, w którym dodatkowa premia występuje na poziomie zintegrowanych korporacji, nie myśląc, że w niektórych przypadkach fuzja prowadzi do problemów, które kolidują z całością i zmniejszają jej efektywność lub integralność jednej ze stron. Podczas gdy kultura i kreatywność powinny być powiązane z czynnikiem intuicyjnym, autentycznym, duchowym, wysoce estetycznym i etycznym, w którego centrum znajduje się CZŁOWIEK, to przemysł koncentruje się głównie na masowej produkcji, na coraz bardziej agresywnym i manipulacyjnym marketingu i zarządzaniu, którego najwyższym celem jest osiągnięcie zysku poprzez zamianę wszystkiego w TOWAR. William Morris (znany projektant tekstyliów i działacz społeczny), poprzez „British Arts and Crafts Movement” w XIX wieku, próbował zmniejszyć dystans między tymi przeciwnymi stronami, ale szybko zwyciężyła strona przemysłowa. Jej rozwój w ostatnich latach w analizie teoretycznej nazwano epoką postindustrialną, a obecnie IV rewolucją przemysłową (z podpowiedziami V-te...).

Dziś zamiast torebek dominują reklamówki foliowe jednorazowego użytku. Artyści tworzą różne akcesoria – począwszy od projektu „My Bag” do projektu „My Mask”. Po okresie wywierania ogromnego wpływu na tworzenie produktów

oraz kształtowanie potrzeb ludzi, obecnie najpotężniejsi na świecie aktorzy życia publicznego wykazują pragnienie, by wpływać na projektowanie planety i całego świata. A nawet idą dalej i pragną stworzyć „nową epokę”, zapewniając nas, że „gdy nic nie będziecie posiadać, będziecie szczęśliwi”.

Szybkie tempo zmian, które zmierza w kierunku alienacji jednostki oraz dyktatury we wszystkich dziedzinach życia poprzez manipulowanie potrzebami ludzi, przełożyło się także na dyktaturę polityczno-medyczno-prawną, w której obecnie żyjemy. Przeżywamy ukierunkowaną i sterowaną globalnie zmianę w społeczeństwie oraz relacjach w nim zachodzących, obserwujemy proces transhumanizmu, zmierzający w kierunku powszechnej cyfryzacji, robotyzacji i inżynierii społecznej. Humanitaryzm, prawda i moralne wartości zostały jednak wytrącone z równowagi i do pewnego stopnia została podważona wiara w ich społeczny sens.

A na koniec życzę sobie i nam wszystkim, żeby zamiast zdalnej formy On-line przez Internet, nasze konferencje, spotkania i warsztaty jak najszybciej odbywały się znów na żywo, żeby nasze cele były ukierunkowane na poprawę siebie i naszego środowiska poprzez sztukę, która wzbogaca duszę oraz ducha pięknem, znaczeniem i człowieczeństwem.

SUMMARY

The aim of the presentation is to analyze the "MY BAG" workshop, which took place as part of the larger project "All Inclusive Sarajevo" organized by NGO KULTURANTI in 2009 in Sarajevo, Bosnia and Herzegovina. This opens a space for understanding socio-economic relations in a particular environment and time, giving opportunities to draw parallels with the situation today and to point out similarities and parallels with the present situation. The analysis of the project provides an insight into the basic principles that guided NGO KULTURANTI (Nataša Perković and Josip Lovrenović), which is the theoretical framework for the case study, i.e. the portrait of the main character of one of the four workshops Damir Husejnović, a young craftsman and leather bag maker. The postulates on which the goals of that workshop had been defined are based on his personal history, indicating possible paths of action in the local community and perspectives of activity for people with disabilities. This was an example of successful cooperation between craftsmen and designers within a specific team. It was a project that was primarily guided by ethical principles and humanitarian aspirations. Looking back at this project, twelve years after its implementation, the general conclusion can be drawn that the work on the "MY BAG" project was based on the "real needs of a real person, in a real community", as Victor Papanek would say in his book "Design for the real world". The main question, however, is whether any of us were aware then that certain rules and norms were changing before our eyes, from the way politics and the market are managed, to the creation of new thoughts and needs of people, that is, following a path that can be described with a syntagma: from the "My Bag" project to the "My Mask" project. After a period of exerting an enormous influence on the creation of products and shaping the needs of people, the world's most powerful actors of public life today show the aspiration to design the planet and the whole world. They show even intention to create a "New Epoch" characterized by universal digitalization and social engineering.

dr Maria Gagacka

Uniwersytet Technologiczno - Humanistyczny im. Kazimierza Pułaskiego w Radomiu,
Wydział Prawa i Administracji, Katedra Nauk Społecznych

Torebka w teatrze życia codziennego - od funkcjonalności do prestiżu

Jacquemus Le Chiquito Homme Mini Bag

Wprowadzenie

Moda staje się coraz istotniejszym obszarem analiz społecznych. Nie tylko względu artystyczne i estetyczne odgrywają w tych analizach znaczącą rolę. Coraz częściej analizuje się rolę mody w kontekście socjologicznym jako czynnika regulującego zachowania społeczne.

Celem opracowania jest wskazanie artefaktu kulturowego jakim są torebki w kontekście socjologii kultury i coraz szerzej zyskującej popularność socjologii życia codziennego.

Socjologia codzienności

Socjologia codzienności staje się coraz bardziej docenianym paradygmatem analiz i badań społecznych. Jej prekursorem był Gorg Simmel, który już w XIX -wiecznej socjologii analizował takie zjawiska jak moda, jedzenie i pieniądź. [Simmel 1971,206]. Ponowne zainteresowanie badaniami tego klasyka dało impuls nowemu podejściu socjologicznemu- badaniu zjawisk życia codziennego. Codziennność obejmuje działania wielości ludzi wobec siebie, w powiązaniu z innymi, w ramach pewnej wspólnej dla działających sytuacji. Jak stwierdza Collins „Całokształt życia społecznego to całokształt sytuacji, przez które przechodzą ludzie w swoim życiu codziennym.” [Collins, 2004,s.45] . Chociaż codzienność kojarzy się z przeciętnością i banalnością to jej istotą jest normalność mająca swoje korzenie w stałości i przewidywalności. Mówiąc prosto jest to aktywność oparta o powtarzalne wzorce zachowania.

Piotr Sztompka –propagator tego paradygmatu socjologicznych analiz w Polsce- zwraca uwagę na kilka atrybutów życia codziennego. W jego przekonaniu codzienność nie jest przeciwstawna odświętności i stanowi całokształt naszej aktywności. Życie codzienne nie przeciwstawia się elitarnemu. Obejmuje wszystkie grupy społeczne. Ważnym podkreśleniem jego rangi jest stwierdzenie, że życie codzienne to nie to samo co życie prywatne i że jest to zawsze życie z innymi i w obecności innych.[Sztompka, 2006, s.24-25]. Inne atrybuty codzienności ujął Watson stwierdzając, że „Życie codzienne to te nawykowe, rutynowe, samo-oczywiste i przyziemne aspekty życia, które przyjmujemy bezrefleksyjnie i nie czynimy tematem krytycznych pytań.”[Watson,2002,s.272]

P. Sztompka podkreśla także, że każda jednostka konstruuje swój własny świat. Jego kształt determinują takie czynniki jak okoliczności sytuacyjne, będące zarówno ograniczeniami jak i stymulatorami działań uwarunkowanych zarówno jej celami i intencjami, jak i systemami wartości i regułami normatywnymi określonego postępowania. Autor akcentuje także znaczenie biograficznych doświadczeń jednostek jak i jej pozyskanych w czasie zasobów wiedzy. [Sztompka, 2006,s. 34-35]

Należy jednak podkreślić, iż wszystkie te uwarunkowania swoje do społecznego świata jednostka czerpie ze społeczeństwa, szczególnie z kultury, chociaż przetwarza je indywidualnie i nadaje im indywidualne, odpowiadające jej systemom wartości znaczenia. Alfred Schultz potwierdzając, iż główną treścią życia społecznego stanowią ludzkie działania wprowadził jednak ich rozróżnienia na zwyczajne robienie czegoś, czyli wszelkie nawykowe, tradycyjne , spontaniczne formy ekspresji i działania intencjonalne, kierowane pewnym projektem czynności zmierzające do realizacji jakiegoś celu. [Schultz, 1970,s.126]

Codziennność zakorzeniona w kulturze

Codziennie zachowania zarówno te nawykowe jak i spontaniczne czy intencjonalne są mocno zakorzenione w kulturze, mimo, że współczesne realia charakteryzuje zmienność i różnorodność. Chociaż członków zbiorowości ogranicza obowiązujący w jej obrębie wzorzec działania i właściwy sposób życia to jednak członkowie społeczności mają przestrzeń na działania, myślenie i czy posiadanie tego co określa

ich niepowtarzalność i wyjątkowość. Obszary regulacji kulturowej obejmują zdaniem P. Sztompki trzy główne sfery: normatywną, symboliczną i materialną. W pierwszej sferze ograniczający jest wzorzec normatywny, a „charakterystyka działania jest tu obarczona sugestią powinności lub przeciwnie-zakazu.”[Sztompka, 2002, s.239] Kultura symboliczna także oddziałuje poprzez wymienione wyżej instrumenty kontrolne , jednakże ograniczenia odnoszą się wartości i znaczeń nadawanych przez tych, którzy się wytworami kultury posługują. Antonina Kłoskowska podkreśliła to w swojej definicji. Dla niej „kultura symboliczna to te zachowania, wytwory i zjawisk stanowiące przedmiot ludzkich reakcji, które mają charakter znaków”.[Kłoskowska, 1964,s.156] Także kultura materialna, obejmująca wszystkie artefakty, którymi się posługujemy zaspokajając nasze potrzeby lub wypełniając role społeczne nie jest wolna od narzucanych wzorców, czy też zakazów. Pożądany wzorzec konsumpcji, poziom życia czy też zaspokajania własnych potrzeb stanowi swoistą presję kulturową.

We współczesnych globalizujących się społeczeństwach zachodzą zmiany kulturowe zarówno te będące wynikiem procesów spontanicznych jak aktywności kulturotwórczej podejmowanej przez zorganizowane grupy. Są nimi między innymi styliści i dyktatorzy mody, których celowe poczynania w formie np. kampanii czy sezonowo zmieniających się kolekcji skierowane są na zmianę gustów, stylów i wzorców zachowań.

Teatr życia codziennego

Nowy paradygmat analizy życia codziennego wprowadził amerykański socjolog Erving Goffman, twórca teorii dramaturgicznej, w której głównym konstruktem życia społecznego są interakcje międzyludzkie. Jak zaznaczał „jest faktem naszej ludzkiej natury, że dla większości z nas życie codzienne toczy się w bezpośredniej obecności innych...”[Goffman, 1997, s.293] . Szczególna rola interakcji jako fundamentu analiz społecznych wynika jego zdaniem z faktu, że jest ona zjawiskiem powszechnym, napotykanym we wszystkich obszarach czy kontekstach życia społecznego, oraz , że jest fenomenem uniwersalnym, przebiegającym podobnie w każdej zbiorowości niezależnie od miejsca i czasu. Sytuacje społeczne to teatr, w których obecni ludzie odgrywają zróżnicowane role społeczne, pozostając w percepcyjnej dostępności i poddają się wzajemnej obserwacji. Odgrywając rolę aktorów ludzie manipulują wrażeniami, przedstawiając siebie tak, jak chcieliby być postrzegani zgodnie z narzuconymi wzorcami społecznymi.

Różnorodność sytuacji społecznych sprawia, że aktorzy korzystają ze scenografii i kostiumów teatralnych oraz dysponują tzw. fasadą osobistą. Poza personalnymi cechami tej fasady jak płeć, wiek, postawa, ubiór towarzyszą jej różne akcesoria pełniące zarówno rolę nośników znaczeń jak i wyznaczników statusu. Za pomocą fasady osobistej jednostka pragnie ukazać innym obraz samej siebie ukształtowany zgodnie z uznanymi społecznie atrybutami. Rutynowe działania jednostek nie są niezmiennie i mogą ulegać zmianom ze względu na zmienność ludzkiej tożsamości. Jednostki kształtują swój wizerunek zgodnie z uznanymi społecznie atrybutami. Role odgrywane przez autorów odbywają się w przestrzeni publicznej jak i prywatnej. Zmiana tych przestrzeni jest terytorium ruchomym, aktorom towarzyszą w nim osobiste przedmioty, które przenoszą między sobą, np. torebki nie tylko dostrzeżone ale i odpowiednio wartościowane. Monika Bogdanowska podkreśla, że „podstawą zaistnienia rzeczy byłoby jej dostrzeżenie, świadomy odbiór, niekoniernie wynikający z głębszego namysłu, bywa, że ujawniający się w nagłej iluminacji. W całym dalszym procesie oceny rzeczy, podjęcia takich czy innych działań, głębszego rozpoznania, kluczowym czynnikiem jest wiedza, ale warunkiem dostrzeżenia jest uważność i wrażliwość. To dzięki niej widzimy

rzecz samą w sobie. [Bogdanowska, 2015,s.7-8] Akcesoria w teatrze życia codziennego mogą być nośnikiem wielu wartości, jednakże z punktu widzenia oceniającego audytorium posiadają tylko takie wartości, które mu ono przypisze. Torebka jako artefakt codzienności jest w wyjątkowo niekorzystnej sytuacji. Jeśli oceniające ją podmioty (audytorium) nie dostrzega w niej żadnej wartości, to staje się ona dla użytkującego podmiotu mało wartościowa, nie warta zachowania ani uwagi.

Torebka jako artefakt

Torebka, która jest wyróżnionym obiektem w analizowanym kontekście, jest jednym z symboli określających wymiary kobiecości. Historyczna i kulturowa zmienność wyobrażonych wzorców kobiecości znajduje odzwierciedlenie także w formie, estetyce i funkcjach torebek. Wytwór artystyczny oceniany bywa według kryteriów sztuki i pełnionych przez nią funkcji. Artystyczny wymiar torebek jest przedmiotem innych prezentowanych w opracowaniu analiz.

Socjologowie ukazując zmienność takiego artefaktu jak torebka, ewolucję ich kształtu i funkcji wiążą z rozszerzeniem sfer aktywności kobiet. Akcesoria są przypisane do konkretnych ról społecznych i mieszczą się w sferze ról wyobrażonych i realizowanych. Wykraczanie poza tradycyjne role gospodyń domowych, podejmowanie wyzwań zawodowych z zaplanowaną ścieżką kariery, w której akcesoria odgrywają często kluczowe znaczenie, sprawia, iż torebka jest nie tylko indykatorem gustu i preferencji właścicielki, ale jej wybór i kształt jest uwarunkowany społecznie i celowościowo. Staje się jednym z obserwowalnych wskaźników kreowanej przez jednostkę tożsamości.

Mary Douglas zwraca uwagę, że zmienność akcesoriów, konieczność dokonywania niezliczonych wyborów tak naprawdę jest konsekwencją podstawowego wyboru dotyczącego określonego środowiska- deklaracji przynależności do określonej formy społecznej.[Douglas, 1997,s.15-20]. I ten wybór determinuje styl życia, towarzyszące mu akcesoria. Kariera korporacyjna narzuca nie tylko dres code, ale konieczność odpowiadających statusowi torebek, zegarków i oczywiście zachowań. Gust jest wytworem społecznym, więc dyspozycja estetyczna jest wyrazem pozycji w przestrzeni publicznej.

Torebka jest równocześnie jednym z bardziej strzeżonych terytoriów prywatnych. Zawartość torebek jest chronionym przed światem mikrokosmosem, w którym jednostka ukrywa przed innymi wewnętrzne ja, nawyki i wybory, do których nie dopuszcza zewnętrznego audytorium. W tej prywatnej w przestrzeni jest też miejsce na przesady. Jednym z nich jest zakaz stawiania torebek na podłodze, z obawy, że wycieką zasoby pieniężne właścicielki. Pokrywane śmiechem i żartami obawy są jednakże odbiciem niepokoju i zmienności współczesnego świata.

Bez podsumowania - czy wiemy dlaczego kupujemy konkretną torebkę?

Socjologowie podkreślają, iż ludzie nie zawsze wiedzą czego pragną, za to dość dobrze wiedzą czego nie chcą. Zakup i użytkowanie torebek łączy indywidualne preferencje z silnym wpływem społecznym. Wybieramy nie tyle torebki, ale znaczenia, których są nośnikami.

Z perspektywy codzienności torebka jako artefakt kulturowy spełnia szereg funkcji utylitarnych i statusowo- wyznaczających. Jest też silnie strzeżonym terytorium nienaruszalnym, niezbędnym do poczucia bezpieczeństwa i integralności jednostek. Te czynniki sprawiają, iż zachwyty nad estetycznymi walorami torebek nierozdzielnie wiąże się ze światem społecznych odczuć, pragnień i znaczeń.

Birkin Hermès

Torebka będąca synonimem najwyższego statusu została stworzona w 1985 roku. Nazwa modelu pochodzi od nazwiska piosenkarki i aktorki Jane Birkin. Najtańsza wersja modelu Hermès Birkin kosztuje od 90 tysięcy dolarów. Najdroższa torebka została sprzedana anonimowemu nabywcy z Los Angeles za 298 tysięcy dolarów. Torebka jest synonimem najwyższego luksusu, na najbardziej pożądane modele tej torebki trzeba czekać do 5 lat. (zdjęcie powyżej)

Neverfull Louis Vuitton

Torebka została wprowadzona po raz pierwszy w 2007 roku przez markę Louis Vuitton. Nazwa torby – Neverfull- świetnie odzwierciedla pojemność torby. Mimo że marka Louis Vuitton walczy z nielegalnym procederem kopiowania toreb, a sam znak Neverfull jest zarejestrowanym znakiem towarowym jako znak słowny, model ten jest jednym z najczęściej podrabianych na świecie. Torebka jest synonimem aspiracji o „spełnionym śnie klasy średniej”. Cena torebki Louis Vuitton Neverfull to 1200 euro. (zdjęcie poniżej)

Jacquemus Mini Handbag

Le Saq Chiquito, Jacquemus

Jacquemus charakteryzuje się ceną z kosmosu. Najtańszy model z kolekcji Le Saq Chiquito kosztuje 345 dolarów, a najdroższy - 795 dolarów. Wymiary jednej torebki to 10 cm x 8 cm, w związku z czym jej funkcja jest raczej wyłącznie ozdobna niż praktyczna. Jedna z ulubionych marek i modeli wszystkich fashion victims.

Bibliografia

- Bogdanowska M., *Rzecz – artefakt – zabytek, czyli o istocie rzeczy*, [w] *Przeszłość dla Przyszłości*, praca zbiorowa pod red. Zdzisławy Tołłoczko i Jacka Czechowicza, tom 5, Seria Architektura, Monografia 502, Politechnika Krakowska im. Tadeusza Kościuszki, Kraków 2015,
- Douglas M., *In defence of shopping*, [in] P. Falk, C. Campbell (red.) *The Shopping Experience*, London, Sage, London 1997
- Goffman E., *Porządek Interakcyjny*, [w] *Socjologia codzienności*, P. Sztompka, M. Bogunia-Borowska (red), Wydawnictwo naukowe Scholar, Warszawa 2006
- Kłosowska A., *Kultura masowa*, PWN, Warszawa 1994,
- Schultz A., *On Phenomenology and Social Relations*, The University of Chicago Press, Chicago 1970
- Simmel G., *On Individuality and Social Forms*, The University of Chicago Press, Chicago 1971
- Sztompka P. *Socjologia*, Wydawnictwo Znak, Kraków 2002
- Sztompka P., *Życie codzienne temat najnowszej socjologii w: Socjologia codzienności*, P. Sztompka, M. Bogunia-Borowska (red), Wydawnictwo naukowe Scholar, Warszawa 2006
- Watson D., *Home from Home. The Pub and Everyday Life*, Oxford: Blackwell Publishing, Oxford 2002

Netografia

Jacquemus Le Chiquito Homme Mini Bag, [dostęp: 01.12.2015]. Dostępne w Internecie: <https://pinimg.com/originals/b6078db6078d3924d59528d3db098605a5446b>

SUMMARY

Fashion is becoming an increasingly important area of social analysis. Not only artistic and aesthetic considerations play a significant role in these analyses. Increasingly, the role of fashion in the sociological context as a factor regulating social behaviour is being analysed. The study shows the role of the cultural artefact of handbags in the context of the sociology of culture and the increasingly popular sociology of everyday life. From the perspective of everyday life, the handbag as a cultural artefact performs a number of utilitarian and status-designating functions. It is also a heavily guarded inviolable territory, necessary for the sense of security and integrity of individuals. These factors make the admiration for the aesthetic qualities of handbags inextricably linked with the world of social feelings, desires and meanings.

dr hab. Hanna Wojdała - Markowska, prof. UTH Rad.

Uniwersytet Technologiczno - Humanistyczny im. Kazimierza Pułaskiego w Radomiu,
Wydział Sztuki, Katedra Architektury Wnętrz i Wzornictwa Ubioru

Torebka czyli i produkt i opakowanie

Julia Wiśniewska

Wiktor Kmita

Możemy założyć, że pojęcie torby w swej podstawowej funkcji schowka towarzyszyło człowiekowi od początków jego istnienia. Wędrowny tryb życia wymuszał potrzebę transportu zebranych i gromadzonych dóbr. Tą pierwszą „prastarą” torbą podróżną był najprawdopodobniej węzelek – tobolek noszony wręku, przytroczony do odzieży wierzchniej lub kija wspartego na ramieniu piechura. Jego formę stanowił kawałek tkaniny w kształcie zbliżonym do kwadratu, związany rogami po przekątnej. Służył do przenoszenia różnych rzeczy, najczęściej żywności, które nie mogły „pomieścić się” w rękach podczas długich wędrówek.

Na przestrzeni wieków można wyodrębnić kilka wzajemnie uzupełniających się aspektów związanych z omawianym pojęciem. Czasy najnowsze pokazują ciągłe rozszerzanie i ewoluowanie pojęcia nie tylko torby, lecz wszelkich akcesoriów mody. W aspekcie historyczno – etnograficznym torba stanowi wizualny nośnik charakterystycznych odniesień do danej epoki czy kultury na całym świecie. Dotyczy to zarówno cech zewnętrznych nawiązujących do klasycznych środków wyrazu, jak również mentalnych, związanych z warstwą psychologiczną i pozycją społeczną. Ważna jest zarówno ukryta, jak również deklarowana symbolika i funkcje toreb. W obszarze projektowym aktualna, nieprzemijająca wartość polega na ciągłym reinterpretowaniu historii i etnografii do fasonów współczesnych. Konstrukcje czy wynikające z nich formy posiadają cechy bardziej stałe niż stale zmieniające się materiały i estetyka, które uzewnętrzniają wciąż nowe oblicza torby.

Obecnie każdy rodzaj akcesoriów mody można zobaczyć także w kontekście aspektów społeczno – ekonomicznych. Torby przybierają rozmaite kształty i wielkości. Kreują różnorodne możliwości przeznaczenia. Są wśród nich jednofunkcyjne oraz wielozadaniowe walizki – worki. Stanowią, podobnie jak cała branża fashion ogromną sferę zysków finansowych korporacji na całym świecie. Ujawniają różne aspekty psychologiczne. Są wśród nich przykłady wyodrębnienia związane z przekazem

osobistych idei swoich właścicieli oraz czytelne przynależności do globalnych grup społecznych. Torbom i wszystkim „pochodnym” akcesoriom mody towarzyszyć będą hasła: funkcji, użytkowości, komfortu, dekoracyjności, unikatowości, tradycji, wykorzystania nowoczesnych materiałów czy świadomości projektowania zrównoważonego.

Dołączam przykłady, które określeń twórczym recyklingiem. Są to realizacje studentów, które powstały na kierunku *Wzornictwo ubioru i akcesoriów mody* UTH w Radomiu. Prezentowane torebki zostały wytkane i uszyte z niewykorzystanych próbników tkanin dekoracyjnych do wnętrza, przeterminowanych, plastikowych banerów reklamowych, odzyskanych tekstyliów, przędzy i sznurków. Bezpośrednią inspirację stanowiło wykorzystanie możliwości tkwiących w modyfikowanych materiałach poprzez ich cięcie, prucie, przetykanie, nawarstwianie, przeszycie.

Te unikatowe działania sprawdzają się nie tylko jako dekoracje ale również występują w „służbie użytkowości”. W prezentowanych przykładach niewielkie formy tkackie stanowią fronty torebek: małych, przyjaznych, dekoracyjnych. Miniatury te powstały na krośnie z surowców wełnianych, nici maszynowych, linek bawełnianych, przędzy niewykorzystanych w procesie produkcji dywanów, z prutych wyrobów dziewiarskich, ciętych asortymentów odzieży przeznaczonej do utylizacji oraz krojonych materiałów reklamowych, które spełniały rolę przędzy tkackiej. Wszystkie surowce zostały pozyskane w wyniku współpracy z różnymi zakładami produkcyjnymi, niewielkimi firmami czy hurtowniami, bądź nabyte w second hands. Pozyskane „niechciane materiały” stanowiły dla studentów nowe i ciekawe wyzwanie w procesie twórczym, a korzystanie z nich dało swobodę działań projektowo – artystycznych także nieskrępowanych ceną. Ponad to użycie ich pomaga studentom budować właściwe refleksje dotyczące ochrony środowiska naturalnego.

Agata Bandera - Gryz

Muzeum Arktikum, Rovaniemi
Muzeum Saamów, Inari
Finlandia

Przykłady szacunku do otoczenia i tradycji lokalnych znalazłam podczas wyjazdu w ramach programu Erasmus+ do Lapland University w Rovaniemi w Finlandii. Dołączam zdjęcia z Muzeum Saamów w Inari, miejscu położonym ponad 300 km za kołem podbiegunowym. Prezentuję torby o różnym przeznaczeniu wykonane ze skór reniferów. Miejscowi ludzie rozumieją zależności wynikające ze wspólnego zamieszkiwania ze zwierzętami, zimnych terenów dalekiej Północy. Wiedzą, że natura wyposażała te zwierzęta we właściwe i jedynie możliwe do życia w tych warunkach cechy. Pozyskiwanie futer i skór nie jest więc zachcianką, która ma na celu jedynie dekorowanie własnego ciała, a jest przede wszystkim koniecznością przetrwania w tych ekstremalnych warunkach. Nazwa *GAKTI* to żywa tradycja polegająca na przekazywaniu wszystkich form, dekoracji i metod technologii wyprawiania użytych skór i futer reniferów oraz sposobów uzyskiwania tkanin na krosnach nicielnicowych wykorzystanych później w rekonstrukcjach współczesnych. W kształceniu studentów (w pewien sposób analogicznym jak na kierunku konserwacji dzieł sztuki) trwałe jest hasło z *pokolenia na pokolenie*. Prezentowane przykłady realizacji studenckich powstały z szacunku do tradycji: *Duodji*. Jest to nazwa tradycyjnego rzemiosła Saamów. To torebki z własnoręcznie wyprawianej skóry renifera z haftem na emblematach. Cechuje je klasyczna funkcjonalność i estetyka. W muzeum jest także torba - nosidełko dla dziecka. Wszystkie akcesoria mają charakterystyczne dla kultury Saamów dekoracje z naszytych koralików oraz czerwono - żółto - zielone filcowe dodatki. Stanowią one akcenty kolorystyczne na tle białej kolorystyki śniegu.

Zhengzhou University w Chinach

Ważny w mojej wypowiedzi jest aspekt nieustannie rozszerzającego się obszaru akcesoriów mody, czyli torebek na wszystko. Zaciera się granica pomiędzy przedmiotem towarzyszącym człowiekowi, a dodatkiem, jako modowym uzupełnieniem. To drugie postrzegamy najczęściej w tradycyjny sposób, jako blisko związane z ciałem człowieka. Należą do nich przede wszystkim buty, torebki, nakrycia głowy i wiele innych dodatków użytkowo - dekoracyjnych. Obecnie często owe dodatki stają się pierwszoplanowym akcentem, któremu towarzyszy odzież. W ostatnich latach pojawiła się grupa nowych akcesoriów, które są nieodłączne w życiu wielu z nas. Ważne stały się telefony, tablety, laptopy. Telefon zmienił swoje znaczenie wykazując nowe możliwości. Nie jest to już tylko środek tradycyjnej komunikacji pomiędzy nadawcą i odbiorcą, ale również łącznik ze światem zewnętrznym. Powstają opakowania, wszystkie wyposażone w *okrycie zewnętrzne*. Są one zmienne i zależą od wzorów i typów urządzeń elektronicznych oraz gustów użytkowników - klientów. Projektanci mody odpowiadając na potrzeby rynku generują wciąż nowe rozwiązania projektowe. W tym obszarze moich rozważań znalazły się również opakowania - ubranka na gorącą wodę, w naszym kraju niepopularne. Dotyczy to osobistego doświadczenia, którym była praca ze studentami

w ramach przedmiotu *Materiały i struktury* na Wydziale Sztuk Projektowych w Zhengzhou University w Chinach. Tematem ćwiczenia, które zaproponowałam do realizacji w procesie dydaktycznym były projekty plastyczne trwałych opakowań dla butelek. Pomysł mój związany był z obserwacją, że niemal wszyscy, zarówno nauczyciele prowadzący zajęcia, tłumacze oraz sami studenci nie roztawali się z butelkami, w których mieli gorącą wodę do picia. W budynkach i kampusie uniwersytetu znajdowały się automaty z gorącą wodą. W moim odczuciu butelki te w różnych kształtach, wielkościach i kolorach, szklane i plastikowe stały się nieodłącznym rekwizytem jak torba, szalik, plecak, czapka, rękawiczki, komórka, piórniki, przybory szkolny, plecak. Opakowania - ubranka owych butelek to przykłady transpozycji osobistych inspiracji często powiązanych z upodobaniami estetycznymi autorów. Spełniają także funkcję ochronną przed poparzeniem oraz funkcję dekoracyjną.

W podsumowaniu mojej wypowiedzi chociaż czuję, że nie jest ono możliwe, chciałabym dodać dwa zdjęcia. Pierwsze, najzwyklejsze ale często przy dokonywaniu zakupów niezbędne - papierowej torby. Drugie jest bardzo osobiste. Prezentuje torebkę - paczkę dla jednej truskawki, które wykonałam w mieście Chongqing w Chinach w 2018 roku.

<https://patopak.com.pl/torby-papierowe>

Dokumentacja własna

SUMMARY

The bag as a product and also as packaging is my personal statement on this subject. I wanted to tell about different areas regarding the bag slogan beginning from the wanderer's bag to modern time. Important issues for me are: recycling, uniqueness, tradition, personality, decorations and the constantly evolving concept of bags.

dr hab. Katarzyna Wróblewska, prof. ASP

dr Katarzyna Caban - Piaskowska

Akademia Sztuk Pięknych im. Władysława Strzemińskiego w Łodzi,
Wydział Sztuk Projektowych, Kierunek Projektowanie Ubioru

*Współczesna rola akcesoriów - proces
projektowania torebki jako produktu,
a zarazem dzieła artysty*

Torebka z kolekcji Louis Vuitton Tribute Patchwork Bag, 2007.
Źródło: https://a.1stdibscdn.com/archivesE/upload/v_2142/1465053931398/s_11600_1__z.jpg

Skuteczne projektowanie to sprawne połączenie wiedzy i wyników badań z zakresu zarządzania i wzornictwa. Historia procesu projektowania torebki jest złożona. Z jednej strony moda i sztuka inspirują się nawzajem, a sieć powiązań między nimi jest bardzo złożona. Coraz częściej granice między tymi dwoma światami zacierają się, prowadząc tym samym do dyskursu nad zasadnością uznania mody za dziedzinę sztuki. Dyskursu burzliwego, jednakże praktycznie niemożliwego do rozstrzygnięcia biorąc pod uwagę chociażby wielodefinicyjność terminów sztuka i moda. Niemniej jednak, możliwa jest egzemplifikacja ich interakcji, wzajemnych inspiracji, a nawet syntezy tych dwóch światów. Z drugiej strony proces projektowania jest ściśle związany z koncepcją produktu całkowitego stosowanego w naukach zarządzania. Począwszy od produktu rdzennego, a kończąc na produkcie potencjalnym. Funkcje torebki i powody jej tworzenia oraz zakupu zmieniały się na przestrzeni wieków i obecnie są znacznie inne niż kiedyś.

1. Sztuka w modzie

Projekty Elzy Schiaparelli były jednymi z pierwszych, które podniosły modę do rangi sztuki. Jej Circus Collection z 1938 powstała we współpracy z Salvadorem Dalí udowodniła, że moda może być także obrazem przemian społecznych, politycznych czy kulturowych. Efektem kolaboracji projektantki i artysty były między innymi dwie sukienki: Tears Dress i Skeleton Dress będące wyrazem typowego dla surrealizmu kultu ciała kobiecego, a jednocześnie krytyki kanonów piękna promowanych w modzie, sprzeciwem Schiaparelli wobec komercjalizacji mody, wykluczającego ją zdaniem niektórych z kręgów sztuki i urealnieniem podejścia Schiaparelli do projektowania, które było dla niej „nie profesją, a sztuką” [Schiaparelli 2007: 42].

W kontekście mariażu mody i sztuki, wspomnieć należy o francuskiej artystce i projektantce Soni Delaunay reprezentującej orfizm, nawiązujący do abstrakcjonizmu i kubizmu. Jej Boutique Simultanée uważany jest za przełom w aranżacji witryn sklepowych – tkaniny udrapowane zostały na manekinach w sposób sprawiający wrażenie ruchu i jednocześnie nawiązujący do symultanicznych dzieł artystki [Gronberg 2003: 90]. Mówiąc o przełomowych projektach inspirowanych dziełami sztuki należy wymienić sukienkę Mondrian zaprojektowaną w 1965 roku przez Yves Saint Laurent, a inspirowaną twórczością holenderskiego artysty Pieta Mondriana i charakterystycznymi dla niego pionowymi i poziomymi liniami oraz barwami podstawowymi. Artysta uznawany jest za twórcę neoplastycyzmu, który wywarł silny wpływ na rozwój sztuki abstrakcyjnej, a sam zakorzeniony był w kubizmie [Gursoy 2012: 42]. Yves Saint Laurent inspirował się także pop-artem, co szczególnie zaznaczył w kolekcji jesienno-zimowej 1966/1967.

Kolejnym kamieniem milowym w relacji moda-sztuka była pionierska ekspozycja w Muzeum Wiktorii i Alberta w 1971 roku zatytułowana Moda: Antologia Cecila Beatona, który był jej kuratorem. Nie tylko ujęto w niej ówczesne projekty, co również stanowiło swego rodzaju novum, ale przede wszystkim innowacją była sama jej aranżacja. Umieszczono w niej projekty w różnych kontekstach w zależności od dekady, z elementami podkreślającymi łączność mody ze sztuką. Dla przykładu, surrealistyczne projekty Elsy Schiaparelli zaprezentowane zostały na tle inspirowanym obrazem Salvadora Dalí [Szaradowski 2014: 136]. Wystawę tę można traktować jako przełom w eksponowaniu mody w muzeach, co potwierdzają słowa Judith Clark i Amy de la Haye traktujące ją jako: „punkt zwrotny w kuratorstwie mody” [2014: 6].

Należy także wspomnieć o artystach wykorzystujących modę i ubrania jako środek przekazu idei związanych z ciałem i kobiecością. Przykładem może być Sterbak i jej dzieła, takie jak

Vanitas: sukienka z mięsa dla anorektycznych albinosów 1987 czy Magiczne buty 1992 [Geczy i Karaminas 2012: 2].

W kontekście prezentowania mody w połączeniu ze sztuką nie można pominąć Diany Vreeland i jej pionierskiej wystawy prezentującej dorobek Balenciagi w otoczeniu hiszpańskich dzieł sztuki, czy jej bardziej współczesnej wersji z 2011 przygotowanej pod kuratelą Hamisha Bowles’a. Spośród ciekawych przedsięwzięć wystawowych warto wspomnieć ekspozycję projektów Madame Grés w połączeniu z rzeźbami zaprezentowaną w Muzeum Bourdelle w 2011. Projektantka znana jest z misternie drapowanych i plisowanych ubiorów przygotowywanych, a właściwie rzeźbionych bezpośrednio na modelce [Szaradowski 2014: 137-138]. Inspiracje projektantów sztuką doskonale prezentuje też wystawa Inspiration Dior z 2011, w której projekty zestawione zostały z dziełami sztuki będącymi ich natchnieniem [Szaradowski 2014: 138]. Podkreślić należy, że prezentowanie mody w muzeach czy galeriach sztuki zmienia jej postrzeganie jako komercyjnego produktu i stawia ją w całkowicie nowym systemie wartości jako rzadki towar warty kolekcjonowania [Geczy i Karaminas 2012: 3].

Telephone Bag (Torebka Telefon), Elsa Schiaparelli – lata pięćdziesiąte XX w.

Źródło:

https://www.1stdibs.com/fashion/handbags-purses-bags/novelty-bags/schiaparelli-bag-made-metropolitan-museum/id-v_147470/

2. Sztuka w torebkach

Torby zajmują szczególne miejsce wśród akcesoriów mody. Anderson [2011: 6] wymienia trzy atrybuty wyróżniające je na tle innych: prostotę, złożoność i ładunek emocjonalny. Jest to najprostszy dodatek z uwagi na początkowe jego przeznaczenie – stricte użytkowe, a jego największa złożoność wynika z kolei z mnogości funkcji i różnorodności rodzajów. Torby, a zwłaszcza torebki damskie cechuje także najpotężniejszy ładunek emocjonalny w porównaniu z innymi akcesoriami. Doskonale obrazują to słowa Kowalskiej [2005: 29]: „Torebka damska zawiera w sobie tradycję minionych epok i jest w stanie niejedno nam powiedzieć o swojej właścicielce”.

Torebka jest dla kobiety najlepszym przyjacielem, powiernikiem sekretów, komunikatem o jej statusie społecznym i środkiem autoekspresji. Wyjaśnia to w pewnym stopniu jej kluczowe miejsce we współczesnym świecie mody, gdzie stała się „ikoną naszej postmodernistycznej zglobalizowanej kultury” [Anderson, Design Museum 2011: 6].

Wspomniana już Elsa Schiaparelli także projektowała torebki inspirowane surrealizmem, których przykładem może być torebka w kształcie telefonu [Van Nort, 2002:1]. Z kolei, surrealistyczna ikona designu Moe West Lips Sofa, sofa-usta, Salvadora Dalí, stała się natchnieniem dla torebki o takim kształcie brytyjskiej projektantki Lulu Guinness.

Nie można także nie wspomnieć o Franco Moschino i jego oryginalnej estetyce, którą podsumowują trzy słowa: humor, surrealizm i zabawa. Projektant skupiał się także na odpowiednim wystroju wnętrza swoich salonów mody, w których prezentował conceptualne instalacje [Noucas 2010: 3-4]. Torebka Fudge the Fashionistas zaprojektowana przez Rosellę Jardini dwa lata po jego śmierci jest kwintesencją podejścia Moschino do przemysłu modowego i komercjalizacji mody. Wykonana z lakierowanej skóry cielistej przypomina wyglądem waniliowe ciasto oblane czekoladą i stanowi aluzję do łakomstwa fashionistów i rozdarcia projektanta między idealizmem a konsumpcjonizmem. Na uwagę zwraca też jej dwuznaczna nazwa wywołana użyciem słowa fudge – krówka, bzdury, omijać. Inspiracje surrealizmem i arte povera widoczne są

w pracach Patrizii Donà wykorzystującej niekonwencjonalne materiały i techniki, a promującej ideę przedmiotów do noszenia. Jej akcesoria stanowią zdekonstruowane przedmioty codziennego użytku, których funkcje zostały odkryte na nowo. Projektantka widzi w torebce potencjał do połączenia dwóch pasji: sztuki i designu, postrzegając to akcesorium jako rzeźbę i podkreślając swoje dążenie do tworzenia rzeczy, które mogą być eksponatami w muzeum i jednocześnie produktem w luksusowym sklepie [Edwards 2013: 182].

Lata dwudzieste były także czasem rozkwitu art déco, stylu charakteryzowanego między innymi przez zgeometryzowanie form, proste linie, żywą kolorystykę, bogactwo motywów, stosowanie nowoczesnych materiałów, a także uwypuklanie funkcji użytkowych przedmiotów [Kotb 2014: 1-2]. Inspiracje tym kierunkiem widoczne są w torebkach projektowanych na początku XX wieku. Przykładem mogą być torebki Whiting&Davis wykonane z siatek metalowych z wykorzystaniem motywów typowych dla tego stylu, projektowane między innymi przez Poireta [Anderson, Design Museum 2011: 22] czy projekty koralikowych torebek Marii Likarz-Strauss odzwierciedlające dekoracyjną twórczość Gustava Klimta [Anderson, Design Museum 2011: 24].

Lata sześćdziesiąte to z kolei punkt zwrotny w relacji moda-sztuka spowodowany rozkwitem pop-artu wyrosłego jako sprzeciw wobec dominacji ekspresjonizmu abstrakcyjnego. Artyści zacierali granice między sztuką wysoką a niską, eksperymentowali z nowymi środkami wyrazu i promowali ideę, że wszystko może być źródłem inspiracji, nawet kultura masowa.

Inspiracje pop-artem widoczne są w ręcznie robionych torebkach z wykorzystaniem kryształów Swarovskiego Sylvi Toledano. Projektantka bazuje na prostym, niezmiennym kształcie, traktując torebkę jak płótno, a kryształy jak farby. Podkreśla, że nie kieruje się trendami mody, a swoimi pomysłami zmierzającymi do „uduchowienia” swoich torebek [Edwards 2013: 252].

Kopertówki X-Pop Girl, Sylvia Toledano

Źródło: <http://www.lovika.com/wp-content/uploads/2014/12/Sylvia-Toledano-X-Pop-Girl-Swarovski-crystal-embellished-clutch.jpg>

Fudge the Fashionistas – Moschino, Rosella Jardini, 1996.
Źródło: <https://www.etsy.com/listing/182838319/1990s-franco-moschino-chocolate-drip>

Inspiracje pop-artem, jak i op-artem dostrzec również można w projektach Emilio Pucci z lat sześćdziesiątych charakteryzującymi się jaskrawymi kolorami, wyraźnymi kształtami i lśniącymi okuciami [Anderson, Design Museum 2011: 52]

Torebka jest najbardziej posagowym akcesorium ze wszystkich. Kształt, struktura i sylwetka są jej najważniejszymi cechami [Anderson 2011: 102]. Nic więc dziwnego, że projektanci poszukują swych inspiracji w architekturze bądź rzeźbiarstwie. Przykładem może być Lie Sang Bong, koreański projektant znany z plis oraz dużych, geometrycznych kształtów, zwłaszcza kół, które są „kształtem globu i stają się bazą czy korzeniem wszystkiego”. W swoich projektach często nawiązuje do natury, co widoczne jest w doborze kolorów, materiałów, wzorów. Inspiracje architekturą widoczne są także w torebkach duetu Arnaldo i Battois, absolwentów tego kierunku, którzy porównują proces tworzenia do projektu architektonicznego poszukującego spójności między formą a zawartością [Edwards 2013: 38] czy w projektach Bonastre specjalizującego się w akcesoriach dla mężczyzn, a zafascynowanego twórczością Oscara Niemeyera czy Tadao Ando [Edwards 2013: 50]. Podobnie swoje torebki postrzega Alice Waese, która fascynuje się naturalnymi formami i wzorami oraz wykorzystuje różnorodne środki celem połączenia materiałów w „pięknie stworzone opowiadanie” [Edwards 2013: 26]. Z kolei, Eva Blum porównuje proces twórczy do organizowania przestrzeni i funkcji prowadzącego do powstania nowego rodzaju piękna. Podkreśla konieczność uwzględniania funkcjonalności, a projektowanie torebek również zestawia z projektowaniem architektonicznym [Edwards 2013: 90]. Inspiracje architekturą i sztuką z początku XX wieku, zwłaszcza włoskim ruchem futurystycznym i art déco widoczne są w torebkach Goerge’a Angelopoulosa. Traktuje je jako najlepszy środek artystycznej ekspresji i opowiada się za bezkompromisowym podążaniem za wizją projektanta [Edwards 2009: 112].

Nie można także pominąć domu mody Louis Vuitton i jego ekskluzywnych torebek. Marka od lat promuje sztukę współczesną, co widać praktycznie w każdym aspekcie jej działalności: butiki projektowane przez najwybitniejszych architektów, wnętrza ozdobione dziełami artystów, pokazy mody będące w istocie sztuką performance, promowanie i sponsoring sztuki czy wreszcie współpraca z przedstawicielami sztuki przy projektowaniu akcesoriów. Ten ostatni obszar aktywności zaowocował powstaniem wielu projektów torebek, w których tradycyjny monogram Louis Vuitton poddany został artystycznej transformacji przez twórców, takich jak: Takashi Murakami, Richard Prince, Stephen Sprouse czy Yayoi Kusama. Podsumowaniem proartystycznej działalności firmy może być jej Louis Vuitton Tribute Patchwork Bag zaprojektowana w 2007 roku przez Marca Jacobsa, ówczesnego dyrektora kreatywnego firmy. Jest doskonałym przykładem sztuki conceptualnej, a idea oraz historia jej powstania są najważniejszymi atrybutami stanowiącymi o jej unikalności [Gasparina 2009: 41-43].

Warstwa produktu	Opinia klienta	Opinia projektanta	Oferta przykładowa
Produkt rdzenny – problem klienta (core product)	Wyniki badań – jakie problemy ma klient	Opinia projektanta – jakie problemy może mieć klient	Problem klienta Wypadkowa wynikająca z potrzeb klienta i pomysłów projektanta
Produkt oczekiwany (expected product)	Wyniki badań – jakie potrzeby ma klient	Opinia projektanta – jaki produkt podstawowy może chcieć klient	Produkt basic Wypadkowa potrzeb klienta i pomysłów projektanta
Produkt powiększony (argmented product)	Wyniki badań – jakie potrzeby ma klient	Opinia projektanta – jaki produkt rozszerzony może chcieć klient	Produkt poszerzony Wypadkowa potrzeb klienta i pomysłów projektanta
Produkt potencjalny (potential product)	Wyniki badań – jakie potrzeby będzie miał klient w przyszłości	Opinia projektanta – jaki produkt będzie chciał klient mieć w przyszłości	Produkt przyszłości Wypadkowa potrzeb klienta i pomysłów projektanta

Tabela Koncepcji produktu całkowitego
Źródło: opracowanie własne.

3. Torebka jako produkt - torebki studentów - wyniki badań

Projektowanie torebki to złożony proces. Głównym etapem projektowania jest prowadzenie badań dotyczących potrzeb potencjalnych klientów. Polega między innymi na zdawaniu pytań, które mają ułatwić projektowanie skierowane na klienta. Projektant ma zadać sobie pytania: „Co będę robić?”; „Czym będę się wyróżniać na tle konkurencji?”; „Jakie problemy mają moi potencjalni klienci, które ja mogę swoim produktem rozwiązać?”. Takie działanie ma na celu przygotowanie procesu projektowania wykorzystujące Proces planowania marketingowego, który składa się z 4 faz. Proces ten obejmuje analizę kontekstu strategicznego, przegląd sytuacji obecnej, sformułowanie strategii marketingowej oraz alokację środków i obserwację. Ponadto projektant powinien także przeprowadzić analizę konkurencji, która będzie obejmować analizę konkurencji istniejącej i potencjalnej oraz istniejące substytuty.

Najważniejszym etapem projektowania torebki jest jednak przeprowadzenie badań w celu stworzenia koncepcji produktu całkowitego. Powyższa tabela przedstawia zastosowanie wyników badań w procesie projektowym.

Podsumowanie

Począwszy od produktu rdzennego, a kończąc na produkcie potencjalnym, funkcje torebki i powody jej tworzenia oraz zakupu zmieniały się na przestrzeni wieków i obecnie są znacznie inne niż kiedyś.

Tworzenie torebek to niezwykle wyzwanie, które powinno obejmować jakość materiałów, optymalne rozwiązania konstrukcyjne, pogodzenie trendów w modzie ze swoją indywidualnością i estetyką, wyjątkowe i nowatorskie wartości, formę tworzoną od początku do końca.

Torebki mogą być sztuką użytkową, która może mieć znamiona sztuki czystej, mogą być także obiektami kolekcjonerskim inwestycją, historią przekazywaną z pokolenia na pokolenie.

Bibliografia

- Anderson Robert, Design Museum, 2011, *Fifty bags that changed the world*, Conran Octopus, London.
- Clark Judith, Amy de la Haye, 2014, *Exhibiting Fashion: Before and After 1971*, Yale University Press, New Haven.
- Edwards Antonia (red.), 2013, *Avant Garde Bags*, Pepin Press BV, Amsterdam.
- Gasparina Jill, 2009, 33 colors, [w:] *Louis Vuitton: Art, Fashion and Architecture*, Rizzoli, New York, 41-48.
- Geczy Adam i Karaminas Vicki (red.), *Fashion and Art: Critical Crossovers*, [w:] idem, *Fashion and Art*, Berg, London, 1-25.
- Gronberg Tag, 2003, *Designs on modernity: Exhibiting the city in 1920s Paris*, Manchester University Press, Manchester.
- Gursoy Beylem Cansu, 2012, *Fashion and art: the influence*

of art on fashion and the coexisting relationship in the 20th century western culture, University of Minho, Minho.

•Kotb Rehab Mahmoud, 2014, *Art Deco architectures as inspiration source in fashion design*, “International Journal of Science Commerce and Humanities” 2(3), 1-17.

•Kowalska Janina Regina, 2005, *Sakiewki, "pończochy", kopertówki: opowieść o losach damskiej torebki*, „Autoportret” 1, 26-29.

•Lau John, 2012, *Basic Fashion Design 09: Designing accessories*, AVA, London.

•Martin Richard, 1987, *Fashion and surrealism*, Rizzoli, New York.

•Noucas Melissa, 2010, *Stop the Fashion System: The Visual Merchandising Story of Moschino from Window to Web*, “Journal of Culture & Retail Image”, 3(1), 1-6.

•Schiaparelli Elsa, 2007, *Shocking Life: The Autobiography of Elsa Schiaparelli*, Victoria & Albert Museum, London.

•Szaradowski Piotr, 2014, *Sposoby na modę*, „Muzealnictwo” 55, 135-141.

•Van Nort Sydney, 2002, *Elsa Schiaparelli: Fashion and Surrealism*, “Circum Spice” 64, 1-8.

Netografia

•Słownik PWN-Oxford, [dostęp: 01.12.2015]. Dostępne w Internecie: <http://translatica.pl/slowniki/po-polsku/fudge/>

•Lie Sangbong, [dostęp: 01.12.2015]. Dostępne w Internecie: <http://liesangbong.com/>

•Loboka Doru Christina, Mastering the art of design: Lie Sang Bong, [dostęp: 01.12.2015]. Dostępne w Internecie: <http://www.vestalmag.com/Lie%20Sang%20Bong.php>

SUMMARY

Effective design is an efficient combination of knowledge and research results in the field of management and design. The history of the handbag design process is complex. On the one hand, fashion and art inspire each other, and the network of connections between them is very complex. Increasingly, the boundaries between these two worlds are blurring, thus leading to a discourse on the legitimacy of recognizing fashion as a field of art. A turbulent discourse, but practically impossible to resolve, taking into account, for example, the multi-definition of the terms art and fashion. Nevertheless, it is possible to exemplify their interactions, mutual inspirations, and even the synthesis of these two worlds. On the other hand, the design process is closely related to the concept of a total product used in management sciences. Starting with the core product and ending with the potential product. The functions of a handbag and the reasons for its creation and purchase have changed over the centuries and are now much different than before. This article aims to explain these principles.

dr hab. Anna Pyrkosz, prof. ASP
mgr Anna Syczewska

Akademia Sztuk Pięknych im. Jana Matejki w Krakowie,
Wydział Architektury Wnętrz,
Katedra Projektowania Przestrzeni Ekspozycyjnych i Multimedialnych

Wirtualne przestrzenie wyobraźni

Karyna Milchina

Lista materiałów wegańskich z roku na rok staje się coraz dłuższa. Jest to wynik rosnącej również liczby wegetarian oraz wegan, co pociąga za sobą oczywiście zmiany w sektorze mody. Cieszy fakt, że coraz częściej dokonujemy świadomych, odpowiedzialnych wyborów, czytając dokładnie informacje na metkach. W prezentacji zostały przedstawione materiały, które są już na rynku lub będą w niedalekiej przyszłości, będące alternatywą dla skóry naturalnej oraz tworzyw sztucznych, otrzymywane z m.in. z owoców, grzybów, a nawet fusów po kawie. Wśród omawianych produktów wytwarzanych z owoców był wytwarzany z wytloku jabłkowego materiał o nazwie Bio2Materials oraz Pinatex, materiał, w którym znalazł zastosowanie ananas. Przytoczono również przykłady skóry uzyskiwanej z kaktusa, kukurydzy i winogron. W ostatnim przypadku dzięki nowatorskiemu sposobowi przetwarzania włókien i tłuszczów zawartych w winogronowych wytloczynach, uzyskano ekologiczny materiał, który swoimi właściwościami przypomina prawdziwą, zwierzęcą skórę. Grzyby, banan czy algi, pokrzywy, papier, to kolejne omawiane podczas prezentacji produkty, które mogą znaleźć zastosowanie w produkcji materiałów z grupy produktów wegańskich. Szczególnie wyróżniono skórę z grzybów, z którą przemysł tekstylny wiąże największe nadzieje. Wśród innowacyjnych włókien tekstylnych, przytoczono przykłady m.in.: biosyntetycznego jedwabiu pajęczego, włókien z odpadów po kawie, włókien białkowych o zaprojektowanych właściwościach, włókien o ujemnym śladzie węglowym i włókien o właściwościach termoregulacyjnych, do wytworzenia których wykorzystano białka pozyskiwane m.in. z koralowców, meduz, ukwiałów, żółwi, ostryg, a nawet krowiego mleka. Innym podanym przykładem zaliczanym do tej grupy i jest tzw. biotkanina, zbudowana z włókien celulozowych lub białkowych, która zawiera w swojej strukturze żywe komórki zdolne do fotosyntezy. Bardzo ciekawym materiałem wytwarzanym przez mikroorganizmy, który może zostać użyty do produkcji odzieży jest tzw. bakteryjna celuloza. Bazą do jej wytworzenia jest zielona herbata, która po dodaniu cukru, kwasu octowego, drożdży oraz bakterii wytwarza celulozę. Omawiając pochodzenie materiałów wegańskich zwrócono również uwagę na innowacyjne rozwiązania odnośnie procesu garbowania, który jak wiemy jest jednym z najbardziej zanieczyszczającym etapem w produkcji skóry naturalnej. Jest to mianowicie garbowanie roślinne, które jest ekologiczną alternatywą dla barwienia chromowego. Do produkcji skór garbowanych roślinnie wykorzystuje się garbniki pochodzące z drzew lub kwiatów, naturalne ekstrakty pozyskiwane wyłącznie ze źródeł roślinnych, takich jak drewno kasztanowca i quebracho, orzechy galasowe, rabarbar, granat, maliny, żurawina czy strąki tary. Innowacje w materiałach w sektorze mody są tematem badań naukowców ale coraz częściej to projektanci są inicjatorami działań w tej sferze. Coraz więcej firm powstaje przyjmując jako główne motto swojej działalności właśnie projektowanie zrównoważone. Ta wzajemna współpraca pomiędzy światem nauki, a światem sztuki powinna być coraz mocniej akcentowana.

The list of vegan materials becomes longer and longer every year. This is a result of the growing number of vegetarians and vegans as well, which obviously entails changes in the fashion sector. It is gratifying to see, that more and more people are making conscious, responsible choices by carefully reading the information on the labels. In the presentation, materials that are already on the market or will be in the near future, which are an alternative to natural leather and plastics, were presented. They are obtained from fruit, mushrooms and even coffee grounds, among other things. Among the fruit products discussed were Bio2Materials made from apple pomace and Pinatex, a material that uses pineapple. Examples of cactus, maize and grape leather were also cited. In the latter case, thanks to an innovative way of processing fibres and fats contained in grape pomace, an ecological material was obtained, the properties of which resemble those of real animal skin. Mushrooms, banana, algae, nettles, and paper are other products discussed during the presentation that can be used in the production of vegan materials. Grzyby, banan czy algi, pokrzywy, papier, to kolejne omawiane podczas prezentacji produkty, które mogą znaleźć zastosowanie w produkcji materiałów z grupy produktów wegańskich. Mushroom leather, with which the textile industry has the highest hopes, was particularly highlighted. Among the innovative textile fibres, examples were given of biosynthetic spider silk, fibres from coffee waste, protein fibres with engineered properties, fibres with a negative carbon footprint and fibres with thermoregulatory properties, using proteins from corals, jellyfish, anemones, turtles, oysters and even cow's milk, among others. Another example given is the so-called biotech fabric, made of cellulose or protein fibres, which contains in its structure living cells capable of photosynthesis. A very interesting material produced by microorganisms, which can be used to produce clothing, is the so-called bacterial cellulose. The base for its production is green tea, which produces cellulose when sugar, acetic acid, yeast and bacteria are added. In discussing the origin of vegan materials, attention was also drawn to innovative solutions regarding the tanning process, which, as we know, is one of the most polluting stages in the production of natural leather. This is namely vegetable tanning, which is an ecological alternative to chrome dyeing. Vegetable tanned leathers use tannins derived from trees or flowers, natural extracts extracted exclusively from plant sources such as chestnut and quebracho wood, galas nuts, rhubarb, pomegranate, raspberries, cranberries or tara pods. Innovation in materials in the fashion sector is the subject of research by scientists, but increasingly it is designers who are spearheading activities in this sphere. More and more companies are being established with sustainable design as their main motto. This mutual cooperation between the world of science and the world of art should be increasingly emphasised.

dr hab. Anna Pyrkosz, prof. ASP

Materiały wegańskie

Fashion i VR (Virtual Reality) wydają się być stworzone dla siebie nawzajem. Wirtualna rzeczywistość z wysoce graficznymi interfejsem użytkownika jest idealnym środowiskiem dla procesu projektowania akcesoriów i ubioru, prototypowania oraz prezentacji kolekcji. VR / AR / MR (Virtual Reality / Augmented Reality / Mixed Reality) z konieczności nabrały tempa rozwoju, pochłaniając coraz większe obszary naszego funkcjonowania. Wyszły już dawno poza obszar gier komputerowych, którym były początkowo dedykowane. Stały się nieuniknione. Pandemia wywołana wirusem COVID-19 i związane z nią realne ograniczenia dały tylko dodatkowy impuls, który zwolnił zawleczkę zapalnika. Fakt ten doprowadził do inwazji najnowszych technologii na obecnie zastaną rzeczywistość. To właśnie w Pracowni Projektowania Tkaniny i Ubiory na Wydziale Architektury Wnętrz Fashion Startup wprowadza nowe narzędzie dydaktyczne: VR Fashion Design Workflow 1.0. Pracownia ta, jako pierwsza jednostka akademicka specjalizująca się w fashion design w Polsce i jedna z pierwszych w Europie dyktalizuje proces projektowania ubioru. Wirtualny rysunek żurnalowy, wirtualny showroom i wirtualny pokaz mody to efekty podsumowujące wdrożenie programu cyfrowego szycia i wirtualnej prezentacji mody. Niewiele jest podejść edukacyjnych promujących odkrywanie i kreatywność przy użyciu środowisk projektowych VR. Narzędzie jakim jest technologia wirtualnej rzeczywistości nagle zastępuje szereg czynności i etapów pracy w fizycznym procesie projektowym, przez które trzeba przejść, aby uzyskać finalny rzeczywisty efekt prototypowanego modelu. VR sprawia, że proces projektowania jest bardziej elastyczny i spontaniczny, a także umożliwia użytkownikom oglądanie ich dzieł w różnych wymiarach. Technologia VR i użytkowanie jej jako narzędzia staje się coraz powszechniejsze nie tylko w dydaktyce, ale również w pracy projektantów światowych marek i domów mody oraz prezentacji kolekcji komercyjnych. Technologia VR niesie ze sobą inne realne korzyści. Te najbardziej spektakularne to: szybkość prezentacji, skrócenie procesu projektowego i pominięcie wielu jego etapów, które w rzeczywistej realizacji projektów były konieczne: ograniczenie kosztów produkcji, redukcja odpadów – zyskuje na tym środowisko oraz nieograniczona dostępność. Projektowanie w przestrzeni wirtualnej, digitalizacja tkanin, szycie cyfrowe odzieży, wirtualny proces tworzenia sampli, symulacja, animacja, wirtualny pokaz mody, gra. AR / VR w modzie pomaga zoptymalizować operacyjność, zredukować koszty stałe, przyspieszyć procesy, a do tego być częścią zrównoważonego rozwoju i opowiadać historię dzięki której buduje się społeczność. Zapotrzebowanie na cyfrową odzież i akcesoria nieustannie rośnie, wymuszając bezkontaktowe środowisko w zastosowaniach edukacyjnych i przemysłowych. Przestrzeń wirtualna coraz bardziej nas pochłania. Pojawia się wtedy pytanie, czy akcesoria i odzież są nadal najważniejsze, czy stają się efektem ubocznym treści wirtualnego, wieloplatformowego procesu projektowania?

Proces projektowania torebek vr 01

Fashion and the VR (Virtual Reality) seem to be made for each other. The virtual reality with a highly graphical user interface is the ideal environment for the process of designing clothes, prototyping and presenting collections. The virtual reality (VR), augmented reality (AR) and mixed reality (MR) have necessarily gained the momentum of development, absorbing ever larger areas of our lives. They have long since gone beyond the domain of computer games, to which they were initially dedicated. They have become inevitable. The pandemic caused by the CoViD-19 and its associated real limitations gave only an additional boost that released the safety pin. This fact has led to the invasion of the latest technologies on the present reality.

The Fashion Start-up of the Textiles and Fashion Design Studio of the Faculty of Interior Design is introducing a new teaching tool: the VR Fashion Design Workflow 1.0. The Studio, as the first academic unit specializing in fashion design in Poland, and one of the first in Europe, is digitalizing the process of designing clothes in cooperation with Context Retail Design. The virtual fashion illustration, virtual showroom and Virtual Fashion Show are the effects of the implementation of the “digital sewing” program and of the virtual fashion presentation.

There are few educational approaches that promote discovery and creativity using VR design environments. The virtual reality technology as a tool suddenly removes a number of moves and steps which are unavoidable in the physical designing to get the final prototype. The VR makes the design process more flexible and spontaneous, and allows users to view their creations in different dimensions.

The VR technology and its use as a tool are becoming increasingly common not only in teaching but also in the work of designers of global brands, in fashion houses and in the presentation of commercial collections.

In addition, the VR technology brings other real benefits that are not insignificant in the face of progress that is constantly accelerating. The most spectacular ones are the speed of presentation, the shortening of the design process by the skipping of many of its steps which were necessary in the physical implementation of projects, and the reduction of production costs and waste with the associated environmental benefits and unlimited availability.

The ability to design in virtual space, digitize fabrics, “sew” digital clothing, create virtual samples, simulate, animate, show virtual fashion or “play a game” helps you optimize work, save on fixed costs, speed up processes, be part of the “sustainable development” and tell the story that builds the community. Demand for digital clothing continues to grow, forcing a contactless environment in educational and industrial applications. The virtual space is increasingly consuming us. The question then arises whether clothing is still the most important, or will it become a side effect of the content of the virtual cross-platform outfit design process.

mgr Anna Syczewska

Proces projektowania torebek vr 02

CYFROWE PROTOTYPOWANIE

BALENCIAGA

LONDON FASHION WEEK

NOWE TECHNOLOGIE W PROJEKTOWANIU ARCHITEKTURY

mgr Katarzyna Ditrich – Paturalska

Akademia Sztuki w Szczecinie

Pracownia Projektowania Obuwia i Akcesoriów

FASHIONABLE SCULPTURE

Torba może być czymkolwiek zechcesz

Torba jest projektowana oraz konstruowana z myślą o człowieku i dla człowieka. Jest nam najbliższą a nawet osobistą i intymną formą sztuki.

Wychodząc ze słownikowej definicji, torba, torebka wykazuje, iż termin ma wiele znaczeń. Słownik synonimów pokazuje nam jak bardzo pojemny jest ten termin: sakiewka, listonoszka, worek, sakwa, konduktorka, portmonetka, walizka, plecak, kopertówka, szoperka, torebeczka, raportówka, reklamówka, zrywka, kufer, neseser, futerał, kosz, torba termiczna, puzderko, torba na laptopa, torba na jedzenie, teczka.

W dodatkach modowych torebka stanowi największą okazję do stworzenia osobistego pojedynczego obiektu rzeźbiarskiego. Bardziej niż np. kapelusz który jest w konkurencji z twarzą czy obuwie które zawsze musi występować w parze. Torba jest sama i bezkonkurencyjna. Jest zaprojektowana dla człowieka, z myślą o człowieku i jego potrzebach ale również świetnie gra solową rolę jako obiekt rzeźbiarski przykuwając uwagę widza.

Z uwagi na bardzo rozbudowany i rozległy temat zdecydowałam się wybrać kilka przykładów które reprezentują opisane przeze mnie zagadnienie. Na początku XX w torebka stała się najważniejszym dodatkiem do damskiej garderoby i używana była przez przedstawicielki wszystkich klas społecznych. Natomiast lata powojenne sprzyjały nowym materiałom i nowym technologiom. Lata '50-te tryumfowały w różnorodności formy a wynalezienie lucite (szkła akrylowego) reklamowanego jako materiał przyszłości co dało nowe możliwości w projektowaniu akcesoriów czego mogą być przykłady projektów Willa Hardy'ego.

Handbags Designed by Will Hardy Wilardy Catalog 1950s

Issey Miyake, Large Red Pleated Accordion Bag 2001

Torby to sztuka świadoma nawiązująca do wielu form. Od formalnej rzeźby Donalda Judd po miękkie assemblage Claes'a Oldenberg'a. Czego przykładem mogą być projekty japońskiego projektanta Issey Miyake który testuje energię kinetyczną tkanin plisując i tnąc tkaninę niczym rzeźbiarz a jego niezwykle pojemna torba akordeonowa z roku 2001 wykonana z wełny „tańczy” na ciele.

Kanadyjska artystka Chloe Wise rekontekstualizuje drogie produkty jako przedmioty sztuki zamiast dobra konsumpcyjne, gdzie jedzenie i moda są pozbawione wartości i stają się jedynie symbolem nadmiaru. Poruszając w swojej twórczości dwoistość słowa konsumpcja którą artystka definiuje zarówno jako rozkoszowanie się jedzeniem, jak i nadmierną konsumpcją. Niektóre z najbardziej charakterystycznych towarów branży modowej, które są symbolami luksusu i konsumpcjonizmu, odtwarza z jedzenia. Torebki, plecaki, torby typu Prada, Chanel czy Louis Vuitton są przeobrażane w postaci naleśników, tostów, bajgli i chleba gdzie trójkątne tosty z serem tworzą pluszowy wzór torebki Prada; a gofry nawiązują do torebki Chanel. Cały bochenek chleba makowego z chałką wyobrażany jest jako plecak ze skórzanymi paskami. Odlany z poliuretanu i misternie hiperrealistycznie pomalowany.

Chloe Wise, 2015
PB & J LV,
belgian moschino waffles,
pancakes no. 5

Chloe Wise, 2015
PB & J LV,
belgian moschino waffles,
pancakes no. 5

Torba może być poddana procesowi transformacji np. za pomocą zamków błyskawicznych – w efekcie może przeobrazić się w pełni funkcjonalny zupełnie inny element garderoby jak choćby plecak. Takie działanie było tematem mojego projektu dyplomowego zrealizowanego w 2011 roku. Była to próba redefinicji spodni, poszukiwanie granic a właściwie ich przekraczanie. W efekcie zaprojektowanych zostało 6 damskich sylwetek. W pełni funkcjonalne spodnie które poddane procesowi transformacji zmieniają swoją pierwotną funkcję przeistaczając się w torby, kopertówki, plecaki i worki. Wynikiem tego eksperymentu jest zatracie granic pomiędzy zdefiniowanymi elementami ubioru. Torba/spodnie jest tylko przykładem, że każdy element garderoby może być czymkolwiek chcesz przeobrażając się. Projekt dyplomowy powstał pod kierunkiem Pani Profesor Irminy Aksamitowskiej i zyskał uznanie włoskiego producenta akcesoriów. Został on nagrodzony we włoskim konkursie Mittlemoda przez firmę FURLA a w uzasadnieniu napisano: “Za najbardziej innowacyjną koncepcję kolekcji akcesoriów pod względem funkcjonalności, estetyki oraz za eksperymenty z tkaninami” (ang.: “For the most innovative accessories collection in concept, functionality, aesthetics and in the fabrics’ experimentation.”)

Katarzyna Ditrich-Paturska, TRANSFORMACJA
transformacja spodni w torbę,
Projekt dyplomowy, 2011 ASP Łódź
Promotor: prof. Irmina Aksamitowska-Szadkowska

Katarzyna Ditrich-Paturska, TRANSFORMACJA
transformacja spodni w plecak
Projekt dyplomowy, 2011 ASP Łódź
Promotor: prof. Irmia Aksamitowska-Szadkowska

Bibliografia

- Anna Johnson, *Handtaschen*, Wydawnictwo Ullmann, China 2013
- Claudia Piras, Bernhard Roetzel, *Lady*, Wydawnictwo Rosner i wspólnicy Warszawa 2003
- www.designboom.comx
- Pinterest
- Harriet Worsley, *1000 idei, które zmieniły modę*, TMC 2011

SUMMARY

“A bag is just a bag until you empower this meaning.”

The bag can be transformed, e.g. by means of zippers – as a result, it can transform into a fully functional completely different item of clothing, such as a backpack. This activity was the subject of my project carried out in 2011. It was an attempt to redefine trousers and search for its limits, or rather crossing it. The result of this experiment is the loss of boundaries between the defined elements of clothing. A bag/pants is just an example that any item of clothing can be anything you want to transform.

The bag is designed and constructed with man and man in mind, but also plays a great solo role as a sculptural object, attracting the viewer's attention. It is the closest and even personal and intimate art form to us. Among the fashion accessories, the handbag bares the biggest opportunity to create a personal, single sculptural object. Bags are a conscious art referring to many forms from the formal sculpture of Donald Judd to the soft assemblage of Claes Oldenber.

Anne Donze i Vincent Chagnon

**dr hab. Monika Kostrzewska, prof. UAM,
mgr Michalina Pikuzińska - Kaczmarek**

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu,
Wydział Pedagogiczno - Artystyczny, Zakład Edukacji Plastycznej,
Pracownia Sztuk Projektowych

„Wnętrze - zewnątrz” - dualizm charakteru torebki

Helix Bag Michalina Pikuzińska-Kaczmarek
Materiał: drut, folia PVC, bawełna
Wymiary: 20cm x 20cm x 23cm
Rok powstania: 2020

Artykuł prezentuje rozważania na temat dualnego charakteru obiektu użytkowego jakim jest torebka, rozpatrywanego w kontekście jej funkcji i ulegającej ciągłym zmianom formy.

Torby, torebki, kuferki podróżne, sakiewki, plecaki, należą do grupy przedmiotów (rekwizytów), które wywołują emocje nie tylko ze względu na urok i ekspresję plastyczną formy zewnętrznej, ale również komfort ich użytkowania. Potrafią być źródłem zadowolenia, często nawet szczęścia wynikającego z jej dostosowania do indywidualnych potrzeb odbiorcy, ponieważ swoim adekwatnym do czasu, miejsca i przestrzeni kształtem służą uporządkowaniu pewnej przestrzeni w naszej życiowej codzienności. Mając na uwadze kontekst dualny tego typu przedmiotów, warto zwrócić uwagę na ich istotną rolę w procesie stylizacji i kreowania sylwetki.

Torba – współtworząca zwykle wizerunek kobiety – często intryguje i inspiruje również mężczyzn co obrazuje nie tylko współczesna moda ale również zainteresowania twórcze młodzieży akademickiej. Podejmowany w artykule temat poparty będzie przykładami prac wykonanych przez studentów i absolwentów Pracowni Sztuk Projektowych Zakładu Edukacji Plastycznej na Wydziale Pedagogiczno - Artystycznym Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Kaliszu.

*Moda to sztuka i – choć czasem łączy się z funkcjonalnością – wiele jej wynalazków istnieje [...] po nic*¹. Trudno się z tym stwierdzeniem nie zgodzić, szczególnie gdy widzimy modelki prezentujące najnowsze kolekcje wielkich domów mody, a kreacje uzupełniają torebki o tak fantazyjnych formach i zdobieniach, że negują osiągnięcia i racjonalność Bauhausu, który położył podwaliny pod nowoczesne wzornictwo. W świecie, gdzie na niefunkcjonalne przedmioty mało kto sobie może pozwolić (niekoniecznie z przyczyn ekonomicznych, a ze względu na tempo i tryb życia, nastawienie na wydajność i celowość każdego gestu) – także w przestrzeni własnej kreacji – torebki utrzymują status quo, balansując na krawędzi użytecznego i czysto dekoratywnego. Idąc rano do pracy coraz częściej widuje się kroczące śpiesznie kobiety z torebką na ramieniu i materiałową torbą formatu A4 w dłoni. W tej płócienną często nosimy dokumenty służbowe lub zakupy, a więc przedmioty, do których nie mamy osobistego stosunku, natomiast w tak zwanej własnej torebce przechowujemy rzeczy o bardzo prywatnym i zindywidualizowanym charakterze – dokumenty osobiste, ulubioną szminkę czy przybory higieniczne.

Torebka w naszej kulturze to strefa intymna – ktoś, kto nie jest jej właścicielem nie powinien w niej „grzebać” ani do niej zaglądać. Poproszeni przez znajomą osobę o podanie czegoś ze schowka w samochodzie lub szuflady w gabinecie – bez wahania to zrobimy; całkiem inaczej sprawa ma się z torebką.

Warto zauważyć, że torebki do użytku weszły jako substytuty nieużywanych w cieplejszych porach mufek i kieszeni, które nie mieściły się pod spódnicami princesek modnych w II połowie XIX wieku, jednak zbyt wąskich, by cokolwiek pod nie włożyć. Mufki jak i kieszenie skrywały drobną, aczkolwiek niezwykle intymną zawartość. Już od średniowiecza stanowiły jedyną ostoję prywatnej własności kobiety, chcącej ukryć miłosną wiadomość bądź cenny przedmiot. Czasami torebki przybierały osobliwą dla dzisiejszego odbiorcy formę sakiewki przytwierdzonej do paska, przy którym

*można też było przypiąć na łańcuszkach różne niezbędne drobiazgi: w domu przybory do szycia i zegarek, na balu karnet i wachlarz*². Tak przymocowana torebka była przydatnym akcesorium, gdy w jednej ręce dama trzymała niezbędną na

spacerze parasolkę, a drugą musiała unosić bogato drapowaną suknię.

W niektórych okresach torebki, choć użyteczne, okazywały się w dotychczasowej formie niepraktyczne: w czasie II wojny światowej ozdobna kopertówka na łańcuszku nie tylko nie przystawała do okupacyjnych realiów niemal całej Europy, ale także niepotrzebnie kołysała się u boku, do tego nie mieściła zawartości będącej często najcenniejszym dobytkiem właścicielki. Popularne stały się więc tak zwane konduktorki – pojemne i nieangażujące dłoni, *ręce bowiem zajęte były dźwiganiem wiadra z wodą, naręcza drzewa, worka z węglem*³. W połowie XIX wieku żadna modna dama nie wybrała się na bal lub wieczorek taneczny bez koronkowej chusteczki, wachlarza z piór czy bukietu ze świeżych kwiatów, który przytrzymywał metalowy uchwyt, a na spacer bez ozdobionego stosownymi dodatkami kapelusza, parasolki, rękawiczek, czasem jedwabnego woreczka. Natomiast już w latach pięćdziesiątych XX wieku ten niezbędny ekwipunek zmalał do kapelusza, rękawiczek i torebki. W dzisiejszych czasach status niezbędnego dodatku utrzymała już tylko torebka.

W listopadzie 2020 roku, w Victoria and Albert Museum w Londynie, otwarto wystawę „Bags: Inside Out”. Kolekcja zawierała zarówno historyczne eksponaty, jak i współczesne ikoniczne już torebki. Ekspozycja zaprezentowana została w sekcjach, do których obiekty przydzielane były ze względu na ich wiodącą funkcję: praktycznych przedmiotów do przechowywania własności (o czym wspomniano wcześniej), wyznacznika statusu i tożsamości, co związane jest z *celebrity culture* (kulturą celebrytów), oraz toreb wykorzystywanych jako nośnik osobistych manifestacji i konstatacja własnych przekonań. Torebki szczególnie popularne stały się po rewolucji francuskiej, kiedy Merveilleuses, nie mogąc ukryć kieszeni pod ówczesnymi sukniami wzorowanymi na ubiorach starożytnych Greków, zaczęły nosić ściągane sznurkiem woreczki z siatki, tzw. *réticule*. Z biegiem czasu stawały się coraz strojniejsze, zdobione haftem oraz koralikami, a ich kształty coraz bardziej ekstrawaganckie, np. miały postać ananasa. Owe dekoracje, wraz z postępującymi ruchami emancypacyjnymi, zaczęły z czasem wyrażać manifesty polityczne. W czasach, gdy kobiety nie mogły być członkami organizacji takich jak abolicjonistyczna Anti-Slavery Society, powierzchnia *réticuli* stała się nośnikiem postępowych treści i swoje miejsce znajdowały na niej fragmenty zaangażowanej poezji lub grafiki przedstawiające poniżanych niewolników. Wraz ze zmianą formy *réticule* straciła francuską nazwę, jednak zyskała na stałe miejsce w damskiej garderobie.

Współcześnie design torebki nadal bywa publiczną platformą dzielenia się przekonaniami z otoczeniem. Najpopularniejszym i najbardziej spowszedniałym już przykładem są płócienną torby ze sloganami, wytwarzane jako produkty reklamowe przez większość społecznie zaangażowanych organizacji, lecz także coraz częściej przez różnego typu influencerów i firmy, jako tak zwany *merch* (towar z treścią reklamową). Ciekawym przykładem działania proekologicznego była akcja kanadyjskiej sieci sklepów East West Market. Chcąc ograniczyć używanie plastikowych toreb, na sprzedawanych u nich reklamówkach umieszczono hasła, które miały zawstydzić niefrasobliwego (ze względu na ignorancję w kwestii ochrony środowiska) klienta, na przykład „Wyprzedaż maści na brodawki Dr Toews’a”, „Kooperatywa dbania o okrzężnicę” lub „Do imperium dziwnych filmów dla dorosłych” (tłum. autorki). Na szeroką skalę znany jest także aktywizm Vivienne Westwood, wyrażany poprzez ubrania i torby (w końcu Westwood jest prekursorką

1. Żebrowska K. *Polskie Piękno. Sto lat mody i stylu*, wyd. Znak Horyzont, Kraków 2018, s. 7

2. Dobkowska J., Wasilewska J. *W cieniu koronkowej parasolki*, wyd. Arkady, Warszawa 2016, s. 207

3. Mruk J. *Moda kobieca w okupowanej Polsce*, wyd. Książy Młyn, Łódź 2017, s. 111

umieszczania sloganów na koszulkach).

Torebki wyraźnie obrazują naszą pozycję otoczeniu, jednocześnie skrywając najcenniejszą własność⁴, w związku z czym stanowią ważny element ikonografii celebrity culture. Logo lub charakterystyczny wygląd torebki jest kodem, możliwym do rozszyfrowania nie tylko przez grupkę wtajemniczonych, lecz dzięki wytworom popkultury także przez zwykłych „zjadaczy chleba”. Status ikonicznej ma torebka Hermès noszona przez Grace Kelly i na jej cześć nazwana „Kelly”. Natomiast scena z serialu „Seks w wielkim mieście”, w której głównej bohaterce ukradziono torebkę „Baguette” Fendi, stała się kultowa, a sama torebka rozpoznawana na szeroką skalę.

Instytucja torebki bywa też często płaszczyzną do eksperymentów i kolaboracji, torebki eksplorują zagadnienia surrealizmu i humoru, do czego wykorzystują różnorodne i nieoczywiste akcesoria. Swoją formą zadają kłam wszelkim osiągnięciom ergonomii i funkcjonalizmu, wywołując uśmiech bądź konsternację. Takie metody zwracania uwagi na akcesorium wykorzystywane były już w XVII wieku, co ilustruje przykład zabawnej „Frog Purse”, znajdującej się w Ashmolean Museum w Anglii. Nie dziwi też, że zaskakujące formy przybierały torebki autorstwa Elsy Schiaparelli, przywodzące na myśl trompe-l'œil. Współcześnie taką konwencję w projektowaniu prezentuje dom mody Moschino, jej przykładem jest też torebka „Lait de Coco” Karla Lagerfelda (2014).

Status torebki w przemyśle modowym jest jedyny w swoim rodzaju. Victoria and Albert Museum, w notce o wspomnianej wcześniej wystawie, podkreśla, że torebki „to najbardziej pożądane przedmioty od XVI wieku po dzień dzisiejszy” (tłum. autorki). Instytucja torebki była na tyle interesująca, że nawet Leonardo da Vinci, genialny myśliciel, artysta i wynalazca, poświęcił jej swoją myśl; w 1978 roku wśród tysięcy jego szkiców odnaleziono rysunek przedstawiający torebkę w formie, która mogłaby z powodzeniem uchodzić za projekt współczesny.

Ogólnoświatowe trendy modowe zdają się nie dotyczyć torebek. Bo choć projektanci coraz częściej rezygnują ze skór czy futer przy tworzeniu kolekcji ubiorów, to nie w przypadku torebek. Wyznacznikiem luksusu nadal są te ze skóry. W przypadku obuwia wyższość skóry naturalnej jako surowca jest niepodważalna – wiele osób w butach z tworzywa po prostu chodzić nie może, jednak nie w przypadku torby, elementu, który niczego nie okrywa, nie „pracuje” z ciałem, która nie musi być z surowca naturalnego.

Pozycja torebki jako akcesorium jest wyjątkowa z jeszcze jednego powodu – to na ich sprzedaży wielkie domy mody opierają swoje dochody. Obok perfum to podstawowe źródło finansowania kolekcji haute couture, które – co jest tajemnicą poliszynela – nie dają zysku, mimo że pochłaniają wiele pieniędzy i wymagają wielu godzin pracy najwybitniejszych rzemieślników. Działa to jednak na zasadzie wzajemności – te nieopłacalne kolekcje napędzają prestiżu marce, której logo na torebce lub flakonie staje się synonimem dobrego gustu i dostępnym finansowo substytutem bajecznej kreacji od projektanta, na którą – poza najbogatszymi celebrytami – nikogo nie stać (a nawet oni częściej te kreacje wypożyczają niż kupują).

Perwersje związane z torebką mają swoje źródło w dualistycznej naturze tego obiektu: łączy to, co prywatne z tym, co publiczne; może w sobie ukrywać osobiste przedmioty, jednocześnie manifestując światu nasze przekonania. Torebki są nośnikami kulturowych i osobistych znaczeń w tej samej mierze, co własności.

Inspiracją do powstania pracy był materiał absorbujący promienie słoneczne, który w przyszłości stanowiąc części

Plecak *Jumbo 2*, proj. Magdalena Szczuraszek, II rok studiów magisterskich, Pracownia Sztuk Projektowych pod kierunkiem dr hab. Moniki Kostrzewy, prof. UAM

ubioru, będzie w stanie gromadzić energię do zasilania przenośnych urządzeń, bez których obecnie trudno nam się obejść. Miałoby to spowodować naszą niezależność energetyczną, a jednocześnie pozwolić na ekologiczny sposób jej pozyskiwania. Autorce zależało na wygodzie oraz multifunkcjonalności projektu torby-plecaka, wynikających z możliwości dowolnego sposobu użytkowania.

Helix Bag to torba, której koncepcja wyniknęła z formy. Myśląc architektonicznie o konstrukcji tego użytkowego przedmiotu, autorka zamierzała odejść od standardów i opracowała nietypową formę, która była idee fixe całego zamysłu. Poszukując nowego wzoru, zastosowała nietypowy materiał w przykuwającym wzrok kolorze, przez co uwolniła się od tradycyjnego kształtu i budowy standardowo postrzeganej torebki. Złożony kształt podwójnej helisy nadawał kierunek dalszej pracy projektowej, czyli stworzenia koncepcji konstrukcji i dostosowania obiektu do funkcji jaką ma pełnić – przechowania przedmiotów osobistych. Forma składa się z dwóch spirali z grubego drutu, jednej wysuniętej w przestrzeń i drugiej stanowiącej rdzeń, oplecionych taśmą z transparentnego czerwonego tworzywa PVC. Wewnątrz konstrukcji znajduje się bawełniany worek, którego wystająca u góry część ściągana jest sznurkiem, będącym jednocześnie uchwytem torby.

4. *About the Bags: Inside Out* exhibition, strona Victoria&Albert Museum, (tłum. autorki) [dostęp: 30.01.2021], [online] <https://www.vam.ac.uk/articles/about-the-bags-inside-out-exhibition>

Autorka kolejnego prototypu zrealizowanego w 2021 roku *Torby tobołka* Romany Szczuraszek (str.68) zauważyła, że świat stał się wielokulturowy, a młodzi ludzie często, wędrując za samo rozwojem, nowymi wyzwaniem, pracą, przestali się przywiązywać do otoczenia, miejsc, przedmiotów. Można to przyrównać do koczowniczego życia nomadów. Te przemyślenia wygenerowały potrzebę stworzenia ascetycznej i symbolicznej w formie torby-tobołka, w który można spakować dobytek i przemieszczać się, dokonywać własnych wyborów, realizując pasję samotnych podróży. Autorka swoją koncepcją nawiązuje do tradycyjnego worka wykonanego z naturalnych materiałów. Torba-tobołek powstała z nielicowanej zgrzebnej skóry z recyklingu oraz z „plastra” drewna. Elementy, za pomocą szydła, zostały połączone w całość sznurkiem z juty i szwską dratwą. Tobołek ma tę zaletę, że jest bezpieczny dla środowiska, bowiem po spełnieniu swojej roli może zostać porzucony przez właściciela, a wówczas wróci do natury, nie degradując jej.

Autorka uważa, że wszystko, co w dzisiejszych czasach robimy wiąże się, niestety, z generowaniem śmieci. Wyrzucamy bez zastanowienia zużyte lub nieużywane już rzeczy, nie upatrując w nich niczego więcej poza zbędnością. To spostrzeżenie zainspirowało autorkę, a w tym konkretnym przypadku jej wyobraźnię pobudziły ścinki pozostałe po produkcji worków. Sfotografowała je, a powstały obraz wykorzystwała do zaprojektowania wzoru na tkaninie, z której następnie uszyto torebkę. Przesłanie autorki zmierza do uświadomienia współczesnemu konsumentowi i użytkownikowi mody, że warto się przyglądać wszystkiemu, by nie przeoczyć rzeczy wyjątkowych.

Torebka-liść, koncepcja upcycling, Romana Szczuraszek, II rok studiów magisterskich, Pracownia Sztuk Projektowych pod kierunkiem dr hab. Moniki Kostrzewy prof. UAM

Kilometry materiałów produkowane w fabrykach, stopy odzieży niechcianej, z którymi trudno nam się często rozstać ze względu na dużą wartość emocjonalną, dzięki kreatywności i twórczym działaniom mogą być ponownie wykorzystane. Autorka tworząc torbę-liść, sięgnęła po rzeczy lubiane i zapomniane, których kolor i struktura stały się bodźcem do stworzenia niepowtarzalnego użytkowego elementu stylizacji, bliskiego idei upcycling i zero-waste.

Zmiana status quo torby, Dawid Woźniak, I rok studiów magisterskich pod kierunkiem dr hab. Moniki Kostrzewy prof. UAM

Forma bawełniana o bardzo prostej i popularnej formie, dzięki niestandardowemu myśleniu autora zmieniła swój dotychczasowy charakter. Po dekonstrukcji pięciu sztuk toreb stała się kreacją artystyczną i ubiorem okazjonalnym, który podkreśla ekspresję i emocje zarówno projektanta, jak i użytkownika. Jest dowodem na duże możliwości torby jako obiektu wzorniczego o wielopłaszczyznowym kontekście znaczeniowym. Podsumowując prowadzone rozważania na temat dualizmu charakteru torebki, warto podkreślić jej ponadczasowe znaczenie, zauważalne w szerokim spektrum możliwości kreacyjnych tego akcesorium. Akcesorium, które mimo swojej idei ściśle związanej z funkcjonalnością jest niezmiennie istotnym źródłem inspiracji twórczej dla kolejnych pokoleń projektantów poszukujących nowych form wyrazu w przedmiotach codziennego użytku.

Bibliografia

- Alcott L. M., przeł. Bańkowska A. *Małe kobiety*, wyd. MG, Kraków 2019
- Dobkowska J., Wasilewska J. *W cieniu koronkowej parasolki*, wyd. Arkady, Warszawa 2016
- Eastoe J. *Granatowy komplet 1954*, In Fogg M., przeł. Romkowska E. *Historia Mody*, Wyd. Arkady, Warszawa 2016
- Kozina I. *Historia mody. Od krynoliny do mini*, wyd. SBM, Warszawa 2017
- Mruk J. *Moda kobieca w okupowanej Polsce*, wyd. Księży Młyn, Łódź 2017
- Żebrowska K. *Modowe rewolucje. Niezwykła historia naszych szaf*, wyd. Znak Horyzont, Kraków 2019
- Żebrowska K. *Polskie Piękno. Sto lat mody i stylu*, wyd. Znak Horyzont, Kraków 2018

Netografia

- „Grocery Store Hilariously Shames Its Customers Into Bringing Reusable Plastic Bags”, strona Intelligent Living, red. Steffen A. [dostęp: 30.01.2021], [online] <https://www.intelligentliving.co/shame-reusable-plastic-bags/>
- „About the Bags: Inside Out exhibition”, strona Victoria&Albert Museum [dostęp: 30.01.2021], [online] <https://www.vam.ac.uk/articles/about-the-bags-inside-out-exhibition>

SUMMARY

The article presents considerations on the dual nature of a utility object which is a handbag.

Bags, handbags, travel trunks, pouches, backpacks belong to the group of items that evoke emotions not only because of the charm and artistic expression of the external form, but also the way and circumstances of their use. Bearing in mind the dual context of this type of objects, the authors try to draw attention to the importance of the creative process in creating their form. The work presents works illustrating the creative searches of students and graduates of the Design Arts Studio of the Art Education Department at the Faculty of Pedagogy and Art at the University of Adam Mickiewicz in Kalisz.

dr Elżbieta Cios

Uniwersytet Artystyczny im. Magdaleny Abakanowicz w Poznaniu
Katedra Ubioru, Wydział Architektury Wnętrz i Scenografii,
Pracownia Ubioru Unikatowego

Osobliwość akcesoriów

Świat mody obfituje w nieskończoną ilość dodatków, które uzupełniają a często zmieniają diametralnie wizerunek. Torebka - osobisty element pasywnego systemu bezpieczeństwa naszej garderoby. Najważniejszy pojemnik, specjalnie ukształtowany worek, inicjowany czujnikami naszych potrzeb. Formalnie amortyzuje przed nudą, gwarantując bezpieczeństwo zderzenia z szarą rzeczywistością. Osobliwe akcesoria (torby, worki, etui) stały się formą wyjściową do kontekstowych i projektowych realizacji związanych z tematem wytwarzania tkanin i materiałów. Na przykładzie projektów własnych oraz inspiracji powstała analiza wykorzystania materii eksperymentalnych w szeroko rozumianym designie i nie tylko. Unikatowe a zarazem wzornicze pomysły znajdują swoje zastosowanie w sektorze mody, ale także w scenograficznych instalacjach, fotografii inscenizowanej czy wyposażeniu wnętrz. Termin

"osobliwość" (z ang. singularity) wywodzi się z nauk ścisłych i określa stan układu gdzie przynajmniej jeden z parametrów przyjmuje wartości nieskończone, natomiast zagadnienie osobliwości może oznaczać immanentny, niezwykły charakter kogoś lub czegoś. Szukając wspólnego mianownika do rozważań związanych z akcesoriami ważne stało się otwarcie na wszechstronną interpretację zarówno sfery projektowo-użytkowej ale również kontekstowo-symbolicznej. Torebki stanowią funkcję dodatkowego wyposażenia a czasem przyjmują niezbędną formę mobilnego pojemnika rzeczy osobistych. Korzystamy z przedmiotów zarówno z przyczyn praktycznych jak i głęboko emocjonalnych, psychologicznych czy społeczno-kulturowych. Szukamy czegoś więcej niż tylko estetycznej powierzchowności odkrywając tym samym własną tożsamość.

Elżbieta Cios, Lamella Textile, SILVER A'DESIGN AWARD 2019 – projekt nagrodzony w międzynarodowym konkursie A' Design Award w kategorii Textile, Fabric, Pattern and Cloth Design

Elżbieta Cios, Lamella Prototypes, akcesorium, projekt w finale międzynarodowego konkursu RO Plastic Prize 2020 w kategorii Innovative Textile. Prezentacja projektów w ramach Milano Design City 2020. Zdjęcie na str. 46.

Wzory tkanin można tworzyć na wiele sposobów. Począwszy od różnego rodzaju metod barwienia, technik druku czy aplikacji, tkanina posiada ważną cechę - teksturę, którą można nieskończenie eksplorować i manipulować. Projekt Lamella Textile powstał z chęci tworzenia niekonwencjonalnych powierzchni materiałowych, które mogą wykorzystywać transformację odpadów plastikowych. Zainteresowanie tworzeniem produktów/obiektów z materiałów, które są niepotrzebne/nieatrakcyjne dało początek eksploracji autorskiej techniki upcyclingu. Rezultatem jest wielowarstwowa materia,

w której zastosowano połączenie tworzywa sztucznego

(zużyte opakowania po owocach i warzywach) z podłożem bazowym. Na możliwości realizacyjne złożyły się eksperymenty związane z wykorzystaniem dwustronności laminatu i balansowania na jego właściwościach termiczno-transparentnych oraz aplikacji na płótnie antybakteryjnym czy włóknach poliestrowych. Dzięki współpracy z producentem biolaminatów pozyskane komponenty posłużyły do realizacji cyklu tkanin, akcesoriów, prototypów ubioru w procesie poszukiwań technologicznych i artystycznych.

Elżbieta Cios, Lamella Prototypes, autorskie tkaniny (100x100 cm), projekt w finale międzynarodowego konkursu RO Plastic Prize 2020 w kategorii Innovative Textile. Prezentacja projektów w ramach Milano Design City 2020.

Dan Halter, Patterns of Migrations, 2015

źródło: <http://danhalter.com/category/work-archive/2015-2017/>

Uszlachetniony materiał zyskał walor *osobliwy* z uwzględnieniem idei proekologicznych. Paradoksalne wykorzystanie zużytych opakowań wygenerowało formę torby, która zyskała nowy status – unikatowej awangardy. W dobie nadmiernej produkcji i braku poszanowania przedmiotów zasadnym wydaje się podejmowanie tematów wartości rzeczy i wielokrotnego ich użytkowania. Kiedy plastikowe jednorazówki całkowicie wypełniły rynek konsumencki znane domy mody szybko wykorzystały moment aby zmienić optykę nietrwałej powłoki w ekskluzywny fetysz damskiej garderoby. Prekursorem stały się shopper'ki od Céline a ich ceny są niewiarygodnie wysokie. W innym świetle oglądamy współczesne instalacje artystycznych gdzie wielokrotnie pojawia się temat "torby-bagażu", który odzwierciedla osobiste dramaty ludzi czy mechanizm konsumpcyjny narzucanych trendów. Dan Halter jest artystą interdyscyplinarnym, zaangażowanym w temat ubóstwa i migracji. Na przykładzie znanej torby pakowej, symbolu obszernego worka mieszczącego czasem cały dobytek, inscenizuje emocjonujące obrazy na pograniczu rzeźby. Swoiste manifesty tworzy z autentycznych toreb: zużytych, zniszczonych porzuconych wzmacniając tym samym symboliczny wymiar dzieł.

Dan Halter, Rifugiato Mappa del Mondo 3, 2012

Praca została zszyta przez Sibongile Chinjonjo, uchodźczynię z Zimbabwe mieszkającą obecnie w RPA, 183x380 cm
źródło: <http://danhalter.com/category/mappa-del-mondo/>

Guda Koster, Burberryman, 2013
 źródło: <https://gudakoster.nl/portfolio/burberryman-2/>

Guda Koster, Shy, 2016
 źródło: <https://gudakoster.nl/portfolio/shy/>

Analogiczne kompozycje w formie fotografii inscenizowanej tworzy artystka Guda Koster. Wizualne metafory przedstawiają sylwety ludzi wkomponowanych w abstrakcyjny układ wzorzystych tkanin i przedmiotów. Swoiste kamuflaże podlegają dowolnej interpretacji a ich ukryte piękno odnajdujemy w detalach. W instalacji pt. Burberryman (2013) artystka dotyka tematu dyktatu świata mody. Przerysowane akcesorium dosłownie wchłania postać. Torebki "must have" wylansowane przez znaną markę wskazują na symbol statusu, do którego aspirują zamknięte kasty społeczne. W twórczości tych artystów pozorna zbieżność użytych wzorów czy kompozycji jest równocześnie skonstrastowana z treścią jaką niosą eksponowane aranżacje. Okazuje się, że tkaniny i materiały mają wiele znaczeń, a wykonane z nich torebki jeszcze więcej.

Netografia

•Elżbieta Cios, Lamella Textile, źródło: <https://competition.adesignaward.com/design.php?ID=77372>, [dostęp 28.10.2021]

•Elżbieta Cios, Lamella Prototypes, źródło: <https://www.guiltlessplastic.com/ro-plastic-prize-2020-innovative-textiles/> [dostęp 28.10.2021]

•Elżbieta Cios, Eksploracja mody, Wydawnictwo Wydziału Architektury Wnętrz i Scenografii UAP, Poznań, 2018, źródło: <https://www.wbc.poznan.pl/publication/550448> [dostęp 28.10.2021]

•Dan Halter, Rifugiato Mappa del Mondo 3, 2012 [ilustracja] źródło: <http://danhalter.com/category/mappa-del-mondo/> [dostęp 30.10.2021]

•Dan Halter, Patterns of Migrations, 2015 [ilustracja] źródło: <http://danhalter.com/category/work-archive/2015-2017/> [dostęp 30.10.2021]

•Guda Koster, Burberryman, 2013 [ilustracja] źródło: <https://gudakoster.nl/portfolio/burberryman-2/> [dostęp 30.10.2021]

•Guda Koster, Shy, 2016 [ilustracja] źródło: <https://gudakoster.nl/portfolio/shy/> [dostęp 30.10.2021]

SUMMARY

The singularity of accessories.

The fashion world abounds in endless accessories that complement and often change a diametrically our image. Peculiar accessories (bags, sacks, cases) became a starting form for contextual and design implementations related to the theme of fabric and material creation. Unique designs and ideas find their potential in the fashion sector as well in scenographic installations, art photography or interior design. Looking for a common denominator for considerations related to accessories it has become important to be open to a comprehensive interpretation of utility sphere including also contextual-symbolic aspects.

dr hab. Sławomira Chorążyczewska, prof. UAP
Uniwersytet Artystyczny im. Magdaleny Abakanowicz w Poznaniu
Katedra Ubioru, Wydział Architektury Wnętrz i Scenografii,
Pracownia Ubioru Unikatowego

Mowa rzeczy zamknięta w torebkach

Symboliczny znak w ubiorze odnosi się do wspólnej historii kobiet.
Fragment projektu Sławomiry Chorążyczewskiej pt. *Kuszenie Adama*

Torebka kobiety – tajemnica, której wciąż nie mogę zgłębić to jest coś jakby warkocz u komety do ramienia przywiązany księżyc (...).
Cytat z piosenki - Andrzej Sikorowski

Damska torebka jest przedmiotem silnie zakorzenionym w symbolicznych, kulturowych i społecznych wyobrażeniach kobiecości. Wśród licznych skarbów składających się na zawartość, kryje w sobie wiele współczesnych tajemnic i metaforycznych odniesień. Nasze spojrzenie nakierowane w jej stronę poprzez wyobraźnię uwalnia jej zawartość i odkrywa ilość możliwych wszechrzeczy. Inspiruje do działań artystycznych w wymiarze symbolicznym. Sugeruje pytanie - czy możemy się posługiwać określeniem przenośnym „mowy rzeczy”, która z „mową słów” dzieli swój rodzajowy charakter, będąc również systemem semiotycznym, a ogólniej formą ekspresji znaczeń kulturowych¹ narosłych w historii.

Znane nam, pierwsze torby do przenoszenia przedmiotów pojawiły się już w prehistorii. W starożytności jako niewielkie i ozdobne mówiły o wysokim statusie społecznym ich właściciela. Dopiero średniowiecze, zaowocowało w modele nieco bardziej zbliżone do obecnych - co ciekawe, używali ich wówczas mężczyźni. Kobiety zaczęły nosić niewielkie sakiewki typu puderniczka dopiero w XIX wieku w wyniku mody, zastępując nimi kieszenie w sukniach. Współczesność i rozwój nowych technologii spowodowały wielokierunkowe działania uwzględniające nie tylko aspekty związane z modą, ale z utylitarną zasadą użyteczności. Dostępność i narastający konsumpcjonizm w wyniku masowej produkcji spowodował globalny ich nadmiar. Nie tylko z powodu zmieniających się co sezon trendów, ale konkurencji znanych domów mody i marek odzieżowych. Sprzyjał temu rozwój innowacyjnych technologii oraz produkcja znakomitych i tanich rzeczy. Substytuty z plastiku lub z nieoczywistych i zróżnicowanych materiałów wprowadzają symboliczną funkcję torebki w nowy wymiar i kontekst. Korelacja znaku i znaczenia stanowi niejako abstrakcyjne otwarcie współczesnego wymiaru komunikacji, nakierowanego na nowe trendy w projektowaniu uwzględniające ekologię i filozofię współczesnego świata. Ilość rzeczy, w tym torebki wypełniając zawartość dryfujących wysp na oceanach, które rosną w zatrważającym tempie a globalne katastrofy związane z zanieczyszczeniem środowiska, w którym żyjemy, już dawno przestały być fikcją. Dostrzeżenie tego faktu, prowokuje pytania - jakie kroki można podjąć, by zapobiec poważnemu kryzysowi ekologicznemu? Projektanci – jedną z nich nazywają *less waste*, która odnosi się do stylu życia. Zgodnie, z którym zmniejszamy ilości produkowanych odpadów i ograniczamy nadmierny konsumpcjonizm związany z przemyślanymi decyzjami zakupowymi - mniej, ale mądrzej. Skupiamy się na produktach, których naprawdę potrzebujemy. Kolejnym aspektem jest mądre korzystanie z przedmiotów, które posiadamy, dzięki czemu ich konsumpcja zostaje spowolniona i ograniczona. Traktowany jako filozoficzny trend, daje nieograniczone poczucie inspiracji i wolności twórczej dla artystów i projektantów w nadawaniu nowego życia produktom śmieciowym i wykorzystaniu ich pozostałości.

Prywatna kolekcja tkaninowych torebek wielokrotnego użytku jako gadżetów reklamowych z eventów i spotkań.

Na początek wystarczy zacząć od własnych zasobów: garderoby, domu czy otoczenia. Pozwoli to na zdefiniowanie posiadanych kolekcji torebek: wieczorowych, codziennych, okolicznościowych czy podróżnych. Wśród nich znajdziemy inne mniej ważne, aczkolwiek gromadzone z jakiegoś powodu. Na potrzeby wykładu przeprowadziłam własne badania, z których wynika, że posiadam znaczne ich kolekcje, w większości użytkowane okazjonalnie. Zaskakującym odkryciem jest ich zasób z tkanin bawełnianych. Stanowią one darowany gadżet z eventów, konferencji i spotkań. Identyfikują minione sytuacje i miejsca, wiele mówią o naszych

1. Barański J., *Świat rzeczy: zarys antropologiczny*, Wydawnictwo UJ, 2007.

aktywnościach – tworzą swoisty pamiętnik zapisany treścią naniesioną na drukowanej płaszczyźnie torby tworzącej komunikat. Tym samym, tworzy znak dopełniający nie ubiór, ale naszą tożsamość. Wskazaną zależność podkreśla nadana funkcja, zarówno w warstwie zewnętrznej jak i wewnętrznej. Zatem określenie *mowa rzeczy* ma swój wymowny wymiar bez względu na to – z czego jest zrobiona. Amerykańska ekspertka od mowy ciała: Patti Wood² twierdzi, że rodzaj torebki i sposób, w jaki ją nosimy, mówi o nas samych. Nosząc ją na ramieniu mamy sporo niepewności i lęku; luźno zawieszona na ramieniu sugeruje spontaniczność; zakładana w poprzek ciała sygnalizuje wolność a trzymanie jej w dłoni jest znakiem wyrafinowania

i asertywności. Zdaniem ekspertki ds. mowy ciała, wybór i sposób trzymania torebki mówi o naszej osobowości i stylu życia. Liczy się nie tylko, co nosimy, ale również to jak nosimy. Współczesne torebki urzeczywistniają prostotę użytych elementów, zazwyczaj geometrycznych, ujawniają ważność konstrukcji, powtarzalność form, a złudzenia optyczne poprzez użyte materiały wywołują wrażenie głębi. Jednak istotniejsze jest to, że swoiście strukturalistyczne działania wielu współczesnych projektantów, zgodnie z koncepcją Rolanda Barthesa, *czynią świat bardziej zrozumiałym, nie na zasadzie kopiowania i „odciskania” rzeczywistości, ale odtwarzania jego funkcji i ogólnych zasad uniwersalnych*³.

Jagoda Matecka, projekt pt. *Combino*, Pracownia Ubioru Unikatowego, Uniwersytet Artystyczny im. Magdaleny Abakanowicz w Poznaniu.

Projekt studentki Jagody Mateckiej odzwierciedla z jednej strony powiązania ze wspomnianym już wcześniej konsumpcjonizmem, z drugiej zaś porządkuje nadmiar gadżetów i drobiazgów wskazując na wielofunkcyjność nomadycznej formy namiotu - peleryny. Wpisuje się w dualizm współczesnych i społecznych zasad zachowań - kupowania lub minimalizowania nadmiernego gromadzenia ich zasobów.

Popularna idea - *zero waste*, która wiąże się z przestrzeganiem sześciu podstawowych zasad: odmawiaj, redukuj, używaj ponownie, naprawiaj, poddawaj recyklingowi, kompostuj. Każda z nich ma inspirujący wpływ na współczesne projektowanie nie tylko w przemyśle, ale w modzie i sztuce. Coraz częściej spotykamy unikatowe torebki wykonane

z przetworzonych materiałów z drugiego obiegu. A designerzy świadomie propagują wymiar ekologiczny w projektowaniu zrównoważonym. Współczesne wzornictwo narzuca swoim konsumentom produkt wielokrotnego użytku z materiału biodegradowalnego. Stając się wyraźnym nośnikiem niejako manifestem w nadawaniu nowych treści zarówno kulturowych jak i reklamowych wpisujących się w konsumpcjonizm. Torebka sytuje swoje znaczenie nie tylko w kontekście ubioru czy też akcesoriów modowych, ale stanowi ważny aspekt pomiędzy kulturą materialną, sztuką i modą. Znajduje swoje odzwierciedlenie również w literaturze i tekstach piosenek m.in. Andrzeja Sikorowskiego, który najbardziej reasumuje symboliczny jej wymiar.

2. Wood P. - ekspert od języka ciała, opinioznawca w mediach na temat mowy ciała celebrytów i osób publicznych [W.] *Snap: Making the Most of First Impressions*, Body Language, 2012.

3. Barthes R. *System Mody*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2005.

Fragment projektu Sławomiry Chorańczewskiej pt. *Bagaż*

Inspirujący temat konferencji był powodem osobistych działań artystycznych potraktowany jako korelacja, wzajemny związek pomiędzy torebką a ubiorem. Stanowi niejako artystyczne przebranie pozbawione pierwotnej funkcji. Struktury materii filcu i haftu skrywają swoje tajemnice. Stają się artefaktem ludzkiej wyobraźni i osobistym feministycznym pamiątnikiem.

Reasumując słowami Ervinga Goffmana, który wskazywał na torebkę jako przykład terytorium posiadania: *każdy zbiór przedmiotów, które można powiązać z Ja i rozmieścić wokół*

*ciała, gdziekolwiek ono się znajduje*⁴. Terytorium posiadania zazwyczaj przemieszcza się wraz z właścicielem. Torebka jest często postrzegana symbolicznie przez jej właścicielkę jako element kobiecego ciała. Goffman określił torebkę jako *przedłużenie Ja (extension of the self)*⁵. Dlatego niekwestionowaną obecność torebki w życiu codziennym kobiet należy odnieść do kontekstu kulturowego, który buduje zindywidualizowane wyobrażenia w modzie jak i sztuce. Wieloaspektowy i syntetyczny obraz rzeczy łączy im nadane funkcje, które mówią odbiorcy w różny sposób.

4. Goffman E., *Relacje w przestrzeni publicznej*, PWN, Warszawa, 2011.

5. Tamże.

Bibliografia

• Barański J., *Świat rzeczy: zarys antropologiczny*, Wydawnictwo UJ, 2007.

• Barthes R. *System Mody*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2005.

• Goffman E., *Relacje w przestrzeni publicznej*, PWN, Warszawa, 2011.

• Wood P., *Snap: Making the Most of First Impressions*, Body Language, 2012.

Podsumowanie

Temat odnosi się do aspektu podkreślającego symboliczną funkcję i znaczenie torebek w kontekście korelacji znaku i znaczenia. Stanowi abstrakcyjne otwarcie wymiaru komunikacji jako nowego komunikatu zawartego w akcesoriach dopełniających ubiór. Wskazaną zależność podkreśla nadana funkcja torebki, zarówno w warstwie zewnętrznej jak i wewnętrznej. Stanowi inspirację do działań artystycznych w wymiarze symbolicznym, sugerującym pytanie - czy możemy się posługiwać określeniem przenośnym „mowy rzeczy”, która z „mową słów” dzieli swój rodzajowy charakter, będąc również systemem semiotycznym, a ogólniej formą ekspresji znaczeń kulturowych.

Słowa klucze: torebka, znak, znaczenie, komunikat, akcesoria

SUMMARY

The topic relates to the aspect that emphasizes the symbolic function and importance of the handbags in the context of the correlation of sign and meaning. It is an abstract opening of the communication dimension as a new message contained in the accessories complementing the outfit. The indicated dependence is emphasized by the assigned function of the bag, both in the outer and inner layers. It is an inspiration for artistic activities in a symbolic dimension, suggesting the question - can we use the figurative term "speech of things", which shares its generic character with "speech of words", being also a semiotic system, and more generally a form of expression of cultural meanings.

Keywords: purse, sign, meaning, message, accessories

il.1 Kolekcja dyplomowa toreb i torebek, zaprojektowana przez studentkę UTH Radom, Roksanę Kozieł, inspirowana stylistyką autorskiej biżuterii. Przykład wizji artystycznej.

Istnieje wiele różnych rodzajów toreb. Z niedużymi akcesoriami galanteryjnymi: osobistymi torebkami na pasek, na ramię i do ręki, „nerkami”, małymi plecakami, raczej się nie rozstajemy, muszą być „pod ręką”. Moda „porusza się” bardzo szybko, ciągle poszukujemy czegoś wyjątkowego, oryginalnego, spersonalizowanego, co przedłużyłoby ich żywotność artystyczną i modową. Obecnie kultowe torby stają się symbolem statusu dla tych, którzy inwestują w dobra luksusowe, a kilka z nich podniesionych do poziomu ikon na aukcjach uzyskuje ogromne ceny, niemal jak za dzieła sztuki. To wyjątki dla koneserów, znawców sztuki użytkowej. Nietrudno jednak nie zauważyć, że na co dzień dominuje moda toreb praktycznych, podręcznych, które muszą pomieścić coraz więcej przedmiotów. Z pozycji użyteczności i potrzeb są to zdecydowanie najważniejsze asortymenty, szczególnie dla kobiet. Wraz z równouprawnieniem doświadczamy dyskomfortu noszenia oprócz ulubionych torebek, także dodatkowych bagaży. Dlatego bardzo ważne jest to, aby spełniały wysokie standardy użytkowe i estetyczne co wydaje się ważnym argumentem dla projektantów i producentów. Zwłaszcza plecaki i torby „zakupowe”, które tak chętnie zaadoptowaliśmy.

Historia postępu, to też historia mody toreb i bagaży podręcznych

Rozwój nowoczesnych środków transportu już od XIX wieku radykalnie przewartościował i zmieniał systematycznie nasz styl życia i potrzeb. Bez transportu nie byłoby postępu nie tylko we wszystkich sektorach gospodarczych. Kolejny XX i dwie pierwsze dekady XXI wieku dobitnie ukazały, jak genialne potrafią być innowacyjne technicznie i technologicznie wynalazki, dzięki którym nasza podróż stawała się coraz bardziej komfortowa, szybsza, bezpieczniejsza. W taką podróż, zawsze coś ze sobą zabieraliśmy. Każdorazowo rozszerzał się też zakres rzeczy niezbędnych, które trzeba było coraz praktyczniej zapakować i powędrować z nimi do miejsca docelowego. To wskazuje, jak determinujące i ważne stały się nie tylko coraz nowsze środki transportu, ale także rodzaje i forma naszego bagażu, zaczynając od podręcznych toreb, poprzez walizki, walizy, nesesery, kufry, skrzynie o różnym przeznaczeniu, z których przyszło korzystać. Kryteria ich przydatności definiowały podróże lokalne, osobiste związane z pracą, wypoczynkiem, zainteresowaniami, ale także te globalne międzynarodowe, międzykontynentalne. Różne przykłady z historii transportu i mody przybliżają ten fenomen, ale są otwartą kartą na przyszłość.

il.4 Kobieta za kierownicą lata 30'. ISBN 3-8331-1966- 7 str.288

il.2 Londyn 1900 rok. Ostatni bicykl na moście Hammersmith. Źródło ISBN 3-8331-1936-2. Oryginalne kształty pojazdów i nieograniczona odwaga kierujących str.302

il.3 Szkolne wakacje, 1926; Pełna ilustracja „towarzyszących” waliz i niezastąpionego pojazdu konnego. Ta forma transportu konnego służyła jeszcze bardzo długie lata. Źródło ISBN 3-8331-1936-2 str.348

Na początku XX wieku wystartowały pociągi metra, kolej przeszła ostatni etap rozwoju, pojawiły się trolejbusy, tramwaje, taksówki i kolej naziemna. Jeździły najnowsze modele wielkich marek samochodowych. „Bogaci ludzie zaczęli podróżować samochodami co wymagało odpowiedniego stroju i luksusowych zestawów skórzanych toreb podręcznych, które mieściły się w nowych automobilach” Takie wyroby dostarczały już wyróżniające się firmy rzemieślnicze: Louis Vuitton (własna firma 1854), Thierry Hermes (własna firma 1837), François Goyard (własna firma 1853). Każdy z ich właścicieli, również dziedziczące je kolejne pokolenia, utrzymały poziom i prestiż rodzinnych marek, do czasów współczesnych, bowiem potrzeby i satysfakcja konsumentów były nadrzędnym celem dla produkcji podręcznych wyrobów, co wiąże się z olbrzymimi zyskami.

il.5 Kolekcja toreb podręcznych firmy Louis Vuitton, Model Keepall z 1924 roku to kwintesencja torby podręcznej. (4) str.256

il.6 Titanic kwiecień 1912 rok. Próbną rejs. ISBN 3-8331-1964-0 str.314

il.7 Kufry i walizy firmy Goyard (strony internetowe)

Maison Hermes, to luksusowy francuski dom mody, założony przez Thierry'ego Hermesa w Paryżu, we Francji z akcesoriami jeździeckimi. Przez następne dekady XIX, XX i XXI wieku powstało jedno z najszybciej rozwijających się wieloasortymentowych przedsiębiorstw świata. Nie inaczej działo się z firmą Louis Vuitton, Bardzo dawno opracowana przez LV walizka, kufer z płaskim wiekiem, torby podróżne czy specyficzny wzór nieprzemakalnej tkaniny „monogram”, uważane są za wzorce współczesnego bagażu. To obecnie światowy gigant luksusu, jedna z najbardziej rozpoznawalnych i wartościowych marek przynoszących olbrzymie zyski i najliczniej kopiowana. Dla odmiany trzecia Firma Goyard, również specjalizująca się w produkcji waliz i kufrów podróżnych, była ulubioną marką Księcia Windsoru i jego żony Pani Simpson. Oryginalny wzór firmowej tkaniny pozostał niezmieniony, natomiast uwzględniono ich prośbę, znalazły się na nich napisy „Windsor”. Każdy ich bagaż miał kolejny numer, aby można było trafnie odnajdywać ich zawartość. Zasobne społeczeństwo, dzięki dostępności do podróży morskich, kolei, na masową skalę zaczęło przemieszczać się i zwiedzać świat ze swoimi markowymi bagażami. Zapotrzebowanie na towary luksusowe stało się normą i modą. To pozwoliło firmom pozostać wiernym własnym tradycji rzemieślniczych i wyrobom, które gwarantowały znakomite rozpoznawalne wzornictwo. Wśród nich znajduje się kilka kultowych wzorów, których narosła przez lata legenda określa statut, styl, wyznacza modę, elegancję i jakość, przysparza milionowe zyski. Są najczęściej kopiowanymi produktami, które jako namiastki, „podróbki” niestety znajdowały i znajdują bardzo dużo nabywców.

Także niebo nie pozostało wolne od mody. To transport powietrzny - Samoloty

Największa rewolucja w bagażach wynikała i wynika z kryteriów jakie nakładają na podróżnych przewoźnicy transportu powietrznego. Samoloty nie są z gumy, w powietrzu liczy się każdy centymetr i każdy kilogram naszych bagaży. Zawsze były i są rygory ograniczające ich ilość, wielkość, ciężary, wymiary, to tylko część problemów. Gdy przeanalizujemy każdą podróż samolotami, lotniska, całą złożoną procedurę odpraw i odlotów, przylotów, taśm transportowych, nietrudno nie zgodzić się, że dla producentów i projektantów tej branży mody podróżnej, to wielkie wyzwanie i odpowiedzialność za użytkowość, jakość, nowatorstwo i estetykę wyrobów.

il.8 Lotnisko w Londynie. Przylot grupy kobiet z Nowego Yorku. 1933
źródło ISBN 3-8331-1966- 7 str.

il.9 Lotnisko w jednym z krajów europejskich

„W latach 30’ Elsa Schiaparelli, włoska projektantka mody (ur.1890 - zm.1973) stworzyła pierwszą, lekką torbę podróżną dla kobiet, przystosowaną do aeroplanu, wraz z łatwym do zapakowania pasującym do siebie zestawem ubrań, obejmującym sukienki, kapelusze i dwustronny płaszcz na dzień i na wieczór”¹⁾ Inspiracją dla tej artystki i projektantki była postać Amelii Earhart, bohaterskiej pilotki, która w 1928 roku jako pierwsza kobieta przeleciała nad Atlantykiem.

Inna historia, równie interesująca, związana podróżami samolotowymi, przytrafiła się kultowej w latach 80’ brytyjskiej aktorce i piosenkarce, gdy zawartość jej niepraktycznej torby wysypała się na podłogę samolotu. Przypadek sprawił, że siedzący obok prezes firmy Hermes Jean-Louis Dumas rok później wykonał na jej życzenie torbę, rozpoznawalną od jej nazwiska Hermes Birkin Bag. Kultowy wzór do dziś jest produktem westchnień kobiet i jedną z najdroższych toreb na świecie, na którą czeka się latami.

Najważniejsze jest funkcjonalne i komfortowe transportowanie, każdego nawet najmniejszego bagażu

Potrzeba jest matką wynalazków, także moda ma w tym swoje gwarantowane miejsce. Początki transportu były spektakularne, budziły strach i respekt, jednak z czasem ludzie stawiali się coraz bardziej otwarci na każde nowe maszyny, które znajdowały się na lądzie, wodzie, w powietrzu, w kosmosie. Miało to przełożenie na formy i wielkości wszelkich bagaży. Nic więc dziwnego, że implikacją stał się kapitał naukowy, kulturowy i dziedzictwo twórcze jako narzędzie do wspierania rozwoju gospodarczego. Po katastrofalnych, wojennych latach 40. pozostała olbrzymia trauma, ale też po zakończeniu, wiara w nowe czasy i szybką odbudowę i odnowę, która zaowocowała wielkim konsumpcjonizmem następnych dekad lat 50., 60. i kolejnych.

il.10 „Wyprodukowany w 1959 roku Austin Seven wraz z szacowaną ilością bagażu jaką był w stanie przewieźć...”, pokazuje całą kolekcję nowych i odnowionych wzorniczo form przeróżnych bagaży. „Seven” był bratem Mini Morisa, nie zdobył jednak takiej samej popularności”. ISBN 3-8331-1969- 1 str.

Popyt na dobra luksusowe spowodował, że cyklicznie zmieniała się funkcja i forma toreb, a także bagaży podróżnych wpisując się nie tylko w style epoki, ale w całe dobrodziejstwo postępu, z każdej dziedziny rozwoju intelektualnego, technicznego i technologicznego. Cały czas doświadczamy ewolucji rzemiosła, rymarstwa, kaletnictwa przekształcającego się w potężne przemysły korzystające z najnowocześniejszych instytutów badawczych, technologii, innowacyjnych materiałów. Wynalazczość z różnych innych, pokrewnych dziedzin, jak choćby militaria czy sport wyczynowy, z czasem zostaje praktycznie zaadaptowana przez projektantów do tej branży modowej. To od nich zależy umiejętne jej wykorzystanie i podniesienie wartości użytkowych wyrobów. Proces realizacji tych skomplikowanych projektów jakim są „bagaże podróżne” wymaga kompleksowej, zespołowej pracy. Konsument chce uzyskać jak najwięcej korzyści ze swoich zakupów, coraz bardziej są świadomi swoich oczekiwań, chcą otrzymać optymalny produkt na ich potrzeby. Podróżowaliśmy, podróżujemy i będziemy podróżować. Kiedyś noszono ciężkie

bagaże w dłoniach, na ramionach, transportowano je na wózkach itp. Dziś, dzięki prozaicznemu wynalazkowi jakim były koła i kółka, gabaryty i waga bagaży staje się bezprzedmiotowa, jeśli nie występują z jakiś przesłanek ograniczenia. Jedną dłonią prowadzimy ciężką walizkę na czterech łożyskowych kauczukowych kółkach, która prawie „będzie szła” z nami, drugą dłonią ciągniemy mniejszą, na dwóch kołach, która zakodowała się wcześniej. Kółka to także genialna, dodatkowa opcja komfortowego transportu dużych toreb i spektakularnych plecaków. Wynalezione tysiące lat temu teraz są montowane wszędzie. Gdy spojrzymy na nasze ulice, drogi, niebo to wszystko dzięki nim „płynie”, porusza się. Bez nich wszystko stanie.

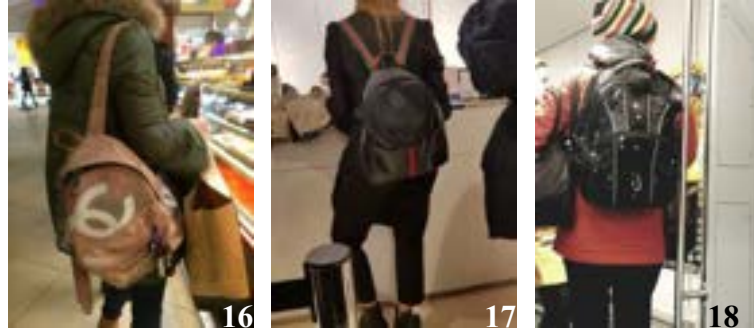
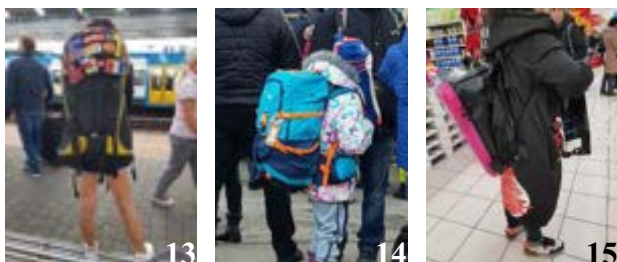

il.11 Salon firmy samochodowej Mercedes. Elegancka kolekcja walizek, zunifikowana z wielkością bagażników w pojazdach.
il.12 Duża oferta walizek wielu firm producenckich w sieci handlowej.

Nie tylko ten wynalazek w bagażach jest tak kluczowy i ważny dla konsumenta, to również coraz bardziej zaawansowane technologicznie, lżejsze, wytrzymałe materiały, tworzywa, metale, które nie powinny ulegać zniszczeniu, uszkodzeniu. Ich kombinacyjne zastosowanie poprawia estetykę i wytrzymałość użytkową każdego produktu. System pozwalający na zmiany objętości bagaży dzięki zamkom błyskawicznym, przekłada się na praktyczną możliwość regulowania i dostosowywania objętości i wielkości do potrzeb. Eliminuje to zakupy kolejnych rozmiarowo dodatkowych walizek, toreb zakupowych. Bardzo lekkie stelaże, regulacja wysokości uchwytów, dbałość o spójne artystycznie wzornictwo to podstawa jakości i funkcjonalności bagaży podróżnych.

Plecaki od – nowa

To sprawdzone torby z dwoma paskami, noszone na plecach. W latach 80' awansowały do rangi ważnych akcesoriów mody, którym przysłużyła się wtedy wersja sportowa z dekoracyjnie zaakcentowanym Logo. Są nadal bardzo popularne i bardzo modne, ale przede wszystkim funkcjonalne. Od rana do wieczora a ich zróżnicowane wielkości i wzornictwo sprawiają, że są jednym z bardziej akceptowanych współcześnie bagaży osobistych. Sprawdzają się też świetnie nie tylko jako tło do ekspozycji marek producentów, ale też własnych upodobań. Nietypowe formy plecaków to także innowacyjny sposób na transport osobisty, czyli na własnych ramionach. Można przypuszczać, że ten rodzaj bagażu sprawdza i sprawdza się w różnych okolicznościach. Bardzo popularne, w turystyce, również jako plecaki miejskie lub specjalistyczne.

il.13,14,15, Przeskalowane wielkości plecaków wtapiające się formą i kolorystycznie w sylwetkę niezależnie od wieku osoby. Noszone z łatwością dzięki systemowi zabezpieczeń, dodatkowych zapięć.

Dokumentacja własna

il.16,17,18, Towary luksusowe zmieniają adresatów. Większe produkcje generują większe zyski. Znane Marki doceniają drobniejszych konsumentów. Potwierdza to ich zamilowanie do dobrego wzornictwa. Dokumentacja własna

W komunikacji miejskiej, krajowej czy zagranicznej, itp. zawsze towarzyszą ludziom jakieś „podręczne bagaże”. Dla każdej osoby były istotne i ważne, ponieważ zawierały w swojej przestrzeni wszystko to, co było dla użytkownika najpotrzebniejsze, najważniejsze, w zależności od czasu i miejsca. Na dworcach, lotniskach, w portach, setki, tysiące osób przemieszcza się z tak nieprawdopodobną ilością podróży bagaży, których wzornictwo jest ciekawym przekrojem historii mody akcesoriów skórzanych, pochodzącym także z poprzednich dekad. Choć dominuje zachowawczość kolorystyczna, głównie ze względu na możliwość zabrudzeń, uszkodzeń, to od upodobań estetycznych, gustu i potrzeb konsumenta zależy ich wybór. Bywa coraz częściej zaskakująco, oryginalnie i pięknie. To przyszłościowa, nie odkryta do końca karta wzornictwa, bo uzależniona od postępu w każdej dziedzinie życia. Wymaga jednak bardzo dużej wiedzy i wizji na przyszłość.

Bibliografia

- 1. Harriet Worsley *100 idei, które zmieniły modę* TMC London 2011
- 2. Yann Kerlau *Dynastie, które stworzyły luksus* Świat książki Warszawa 2012
- 3. Getty images *Dekady XX wieku Lata 1900 – 1990*, ISBN 3-8331-1936-2; ISBN 3-8331-1965 - 9; ISBN 3-8331-1966-7; ISBN 3-8331-1969-1
- 4. Bernhard Roetzel *Gentleman. Moda ponadczasowa*, Wydawnictwo Konemann 2006
- 5. Claudia Piras, Bernhard Roetzel *Lady Rosner&Wspólnicy* Warszawa 2003

SUMMARY

The iconic bags became a symbol of social status, nowadays. The phenomenon applies to those people who invest in luxury goods. Some of bags at auctions get enormous prices, comparable to works of art. However, it is important that the fashion for practical bags dominates on a daily basis. One of the most important functions of bags is hiding more and more things. Different kind of bags are significant accessories of clothing, especially for women. Contemporary women experience the discomfort of carrying extra luggage. It doesn't apply to favourite handbags. Therefore, it is important for both designers, producers, customers that bags meet high utility and aesthetic standards. This applies to everyday backpacks and shopping bags. Multi - colors fashion from magazines is actually less colorful more practical. An important issue is also to appreciate the past, which is still inspiring and recurring because good craft and design are cultural heritage that will always mobilize or repetition.

2 MIĘDZYNARODOWE AKADEMICKIE BIENNALE AKCESORIÓW UBIORU
Torby, torebki, kufarki podróżne, sakiewki ... wokół historii, materii, formy, idei
Muzeum im. Jacka Malczewskiego w Radomiu, ul. Rynek 11
Wystawa badawczo - dydaktyczna 15.03 - 15.04.2021

Akademia Sztuk Pięknych im. Jana Matejki w Krakowie

Akademia Sztuk Pięknych im. Jana Matejki w Krakowie
Aleksandra Boczar

Akademia Sztuk Pięknych im. Władysława Strzemińskiego w Łodzi
Dominik Żyża

Akademia Sztuk Pięknych im. Władysława Strzemińskiego w Łodzi

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu,
Wydział Pedagogiczno - Artystyczny w Kaliszu

Uniwersytet Artystyczny im. Magdaleny Abakanowicz w Poznaniu

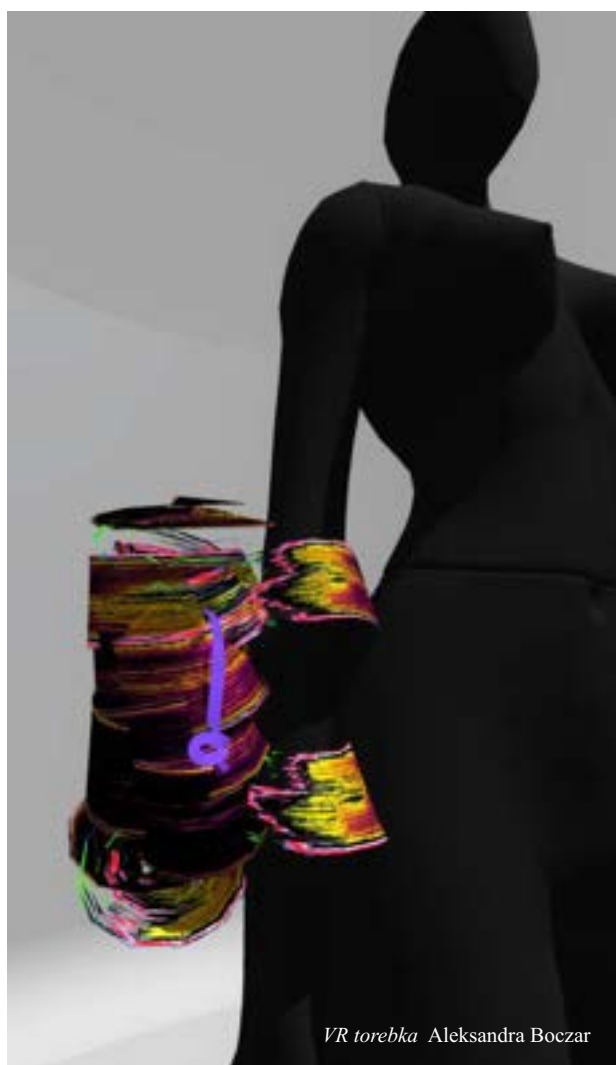

Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach
Szymon Uberman

Realizacje studenckie Akademia Sztuk Pięknych w Krakowie
Wydział Architektury Wnętrz, Katedra Projektowania
Przestrzeni Ekspozycyjnych i Multimedialnych
dr hab. Anna Pyrkoś, prof. ASP
mgr Anna Syczewska

VR torebka Aleksandra Boczar

Aleksandra Boczar

Realizacje studenckie Akademia Sztuk Pięknych w Łodzi
Pracowni Projektowania Obuwia i Akcesoriów
dr hab. Katarzyna Wróblewska, prof. ASP

Anna Aksamitowska

Historia Pracowni Obuwia i Akcesoriów to czasy sięgające lat 60. XX w. 1965 to rok powstania pracowni w Katedrze Ubioru jeszcze wtedy w Państwowej Wyższej Szkole Sztuk Plastycznych. Dziś studenci, którzy trafiają do Pracowni Projektowania Obuwia i Akcesoriów w Łodzi na Akademii Sztuk Pięknych to zarówno młodzi artyści jak również przyszli projektanci. Dlatego też przede wszystkim staramy się znaleźć właściwe relacje między sztuką czystą a sztuką użytkową. Poszukujemy optymalnych rozwiązań projektowych próbując pogodzić zarówno trendy w modzie jak i indywidualność projektanta. Estetyka poszczególnych elementów z których składają się akcesoria stanowi podstawę naszego projektowania. Staramy się tworzyć od początku czyli od przestrzennych brył jakimi są formy kaletnicze i obuwnicze do małych detali stanowiących o zewnętrznej estetyce i dekoracyjności. Wykorzystując programy komputerowe (2Di 3D) poszukujemy właściwych sposobów przedstawienia zależności konstrukcji od bryły i kształtu kopyta, manipulując efektami plastycznymi nadajemy właściwy i oryginalny wygląd wszelkich asortymentów z dziedziny obuwia i akcesoriów. Eksperymentując z nowymi rozwiązaniami plastycznymi poszukujemy nowych technologii i materiałów poszerzając w ten sposób paletę środków wyrazu plastycznego oczywiście uwzględniając zasady konstrukcyjne i technologiczne, podstawą są jednak autorskie nowatorskie rozwiązania. Kształtowanie osobowości naszych projektantów to proces, ale wiemy, że jest to właściwa droga do dobrego projektowania i sukcesu zawodowego.

Sandra Skórka

Agnieszka Szlaga

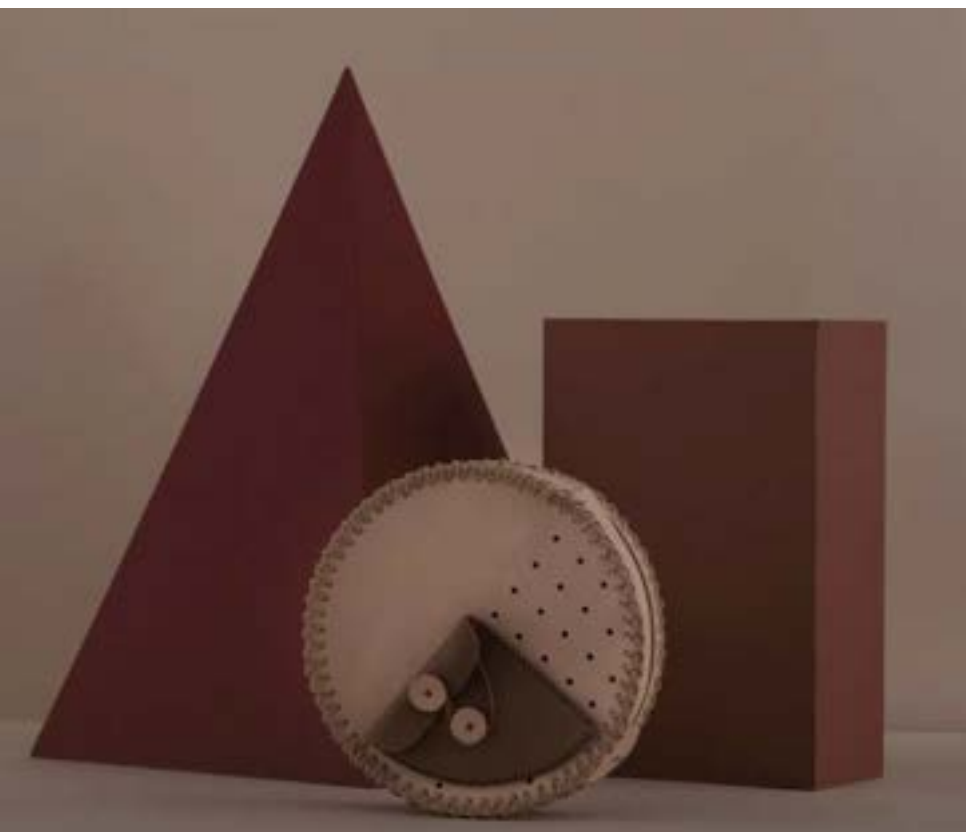

Justyna Markowiak

Realizacje studenckie Akademia Sztuki w Szczecinie
Pracowni Projektowania Obuwia i Akcesoriów
mgr Katarzyna Ditrich-Paturalska

Iga Nikoliszyn
Projekt akcesoriów ze skóry ekologicznej

Manuela Korecka
Projekt torby codziennej wykonany ze skóry naturalnej

Manuela Korecka
Projekt torby skórzanej z autorskim nadrukiem

15.03 - 15.04.2021
Wystawa badawczo - dydaktyczna. Akademia Sztuki w Szczecinie.
Muzeum Jacka Malczewskiego w Radomiu.

Realizacje studenckie Uniwersytet Artystyczny
im. Magdaleny Abakanowicz w Poznaniu
Pracownia Ubioru Unikatowego
Prof. UAP Sławomira Chorążyczewska

Artystyczny dyptyk form wzorniczych o nadanej funkcji torebki został nazwany „Śmiesznotkami” w nawiązaniu do pierwszych modeli torebek do ręki, zwanych ridicule (śmiesznotka). Torebki wykonane są z warstw, techniką papier mache, formowanych na wyrzeźbionej w tworzywie formie o kształcie głowy. Pomalowane farbami akrylowymi, a następnie utwardzone żywicą epoksydową. Uchwyty wykonane są z drewnianych obręczy.

Kaja Liwacz „Śmiesznotki”

Joanna Skoczeń „Podróż”

Zestaw torebek o zmiennej formie i funkcji inspirowany tempem miejskiego życia. Bezpośrednią inspiracją są minimalistyczne tendencje w projektowaniu, które zakładają indywidualną kreatywność użytkownika oraz ponadczasowy design. Każdy z elementów torebki jest możliwy do modyfikacji: uzyskania formy plecaka, torebki lub ich zestawu, samodzielnego paska, do którego możemy przypinać dowolne akcesoria. Projekt jest wielofunkcyjny i spersonalizowany przez jego użytkownika.

Zmienna funkcja modułu balansującego wielkością skali, skonstruowanego na podstawie sześcianu. Zestaw elementów składających się na wielofunkcyjny plecak rozumiany jako dodawanie lub odejmowanie poszczególnych składowych projektu. Każdy moduł to osobna sakwa lub kieszeń. W ich zestawie, konstrukcyjne łączenia wypełniają zaprojektowane paski. Umożliwiają one nadanie drugiej funkcji każdemu elementowi jako osobnej torebki lub ich zestawu wyłączając pierwotną ideę plecaka wielofunkcyjnego. W zależności od konfiguracji ilości elementów oraz od sposobu noszenia użytkownik nadaje projektowi funkcję plecaka, torebki lub sakwy na rower.

Jagoda Matecka „Wieloelementowy plecak”

Nicole Kromolicka „Podróż”

Podróż jest czymś wyjątkowym i każdy z nas chce przeżywać ją jak najlepiej. Projekt łączy przyjemne z pożytecznym - dużą, pakowną torbę typu shopper oraz ekologiczne wykorzystanie nieużywanych winylowych płyt. Dzięki temu torba nabiera elegancji oraz zyskuje niepowtarzalną formę. Przenosi nas w przeszłość, kiedy muzyka była bardziej doceniana, a dzisiaj możemy mieć ją zawsze przy sobie.

Pracownia Ubioru Unikatowego
dr hab. Sławomira Chorążyczewska, prof. UAP
mgr Karolina Grzeszczuk, asystent
mgr Kinga Ludek, laborant
Katedra Ubioru, Wydział Architektury Wnętrz i Scenografii,
Uniwersytet Artystyczny im. Magdaleny Abakanowicz
w Poznaniu

Pracownia Ubioru Unikatowego prowadzona przez prof. UAP Sławomirę Chorążyczewską, skoncentrowana jest na idei unikatów jako pola poszukiwań uniwersalnego medium twórczego. Interdyscyplinarna komunikacja rozwija świadomość w całościowym procesie pracy studenta oraz wskazuje jej rolę jako inspirację w szeroko rozumianym designie. Termin unikatowy precyzuje indywidualne podejście do projektowania.

Torebka-tobolek, Romana Szczuraszek

Realizacje studenckie Uniwersytet im. Adama Mickiewicza
w Poznaniu, Wydział Pedagogiczno - Artystyczny w Kaliszu,
Pracownia Sztuk Projektowych
dr hab. Monika Kostrzewa, prof. UAM

Plecak *Jumbo 1*, proj. Magdalena Szczuraszek

Torba personalna Morgane De Backer
II rok studiów magisterskich, Pracownia Sztuk Projektowych
pod kierunkiem dr hab. Moniki Kostrzewy, prof. UAM

Torebka- tygrys,
Romana Szczuraszek

Plecak *Jumbo 3*, proj. Magdalena Szczuraszek,
II rok studiów magisterskich, Pracownia Sztuk Projektowych
pod kierunkiem dr hab. Moniki Kostrzewy, prof. UAM

Realizacje studenckie Uniwersytet im. Jana
Kochanowskiego w Kielcach
Wydział Sztuki, Pracownia Projektowania Akcesoriów
mgr Magdalena Stępnik-Kozłowska

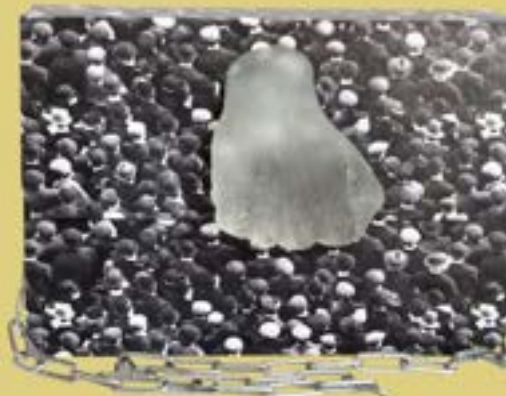
Szymon Uberman „Emocje”

Głównym założeniem projektowym było ukazanie na materiale tekstylnym emocji związanych z buntem.

W powszechnym rozumieniu bunt jest protestem, spontanicznym wystąpieniem jednostki czy grupy przeciwko ustalonym normom społecznym bądź prawom. Zjawiska związane z tymi emocjami są w obecnej sytuacji politycznej, w odniesieniu lokalnym, jak również globalnym, bardzo aktualne. Obserwujemy rosnące niepokoje społeczne manifestujące się za pomocą protestów i tłumnych wystąpień. Wykorzystując motyw tłumy pragnąłem ukazać narastające uczucie gniewu i sprzeciwu, a ograniczając paletę barwną do przedstawień monochromatycznych przedstawić coraz większą polaryzację poglądów, postaw i emocji. Dedykowane akcesoria w postaci torebek wykorzystują nieoczywiste, a jednocześnie symboliczne w wyrazie materiały, jak odlewy pięści oraz łańcuchy.

Projekt

Realizacja

Patrycja Gola „Ekstrawagancja”

Założeniem projektu było stworzenie nietuzinkowej torebki inspirowanej bambusem. Do wykonania produktu użyto transparentnej folii PCV oraz barwionej bawełnianej surówki. Takie niecodzienne połączenie to nawiązanie poprzez formę do natury, a poprzez dobór materiałów, do ekstrawagancji oraz nowoczesności z nutą tradycji. Czystość transparentnej folii przenika się z surowością surówki o postrzępionych brzegach. Ponadto wydłużony kształt torebki o okrągłej podstawie oraz ręczki dosłownie nawiązują do budowy żdźbła bambusa.

Natalia Lipińska „Ekstrawagancja”

Torebka kuferek wykonana z pleksi-materiału dość trudnego w obróbce i narzucającego konkretne rozwiązania techniczne, stąd metalowe zapięcia, łączenia i uchwyty oraz druciane dekoracje.

Inspiracją do stworzenia tego akcesorium były szklane torebki.

Kloch Maria „Kontrast”

Projekt powstał z inspiracji patchworkiem i różnorodnością deseni wykorzystywanych przy tej technice. Poza klasycznym kontrastem w kolorze oraz strukturze materiałów, głównym założeniem projektu stała się asymetria i przerysowana w zdobieniach bogato marszczonymi falbanami połowa torebki, która stanowi kontrast nie tylko wizualny ale i pod względem ciężaru.

Realizacje studenckie Uniwersytet Technologiczno-Humanistyczny im. Kazimierza Pułaskiego w Radomiu

Pracownia Projektowania Obuwia i Akcesoriów

prof. dr hab. Irmina Aksamitowska-Szadkowska

15.03 - 15.04.2021

Wystawa badawczo - dydaktyczna. UTH w Radomiu.
Muzeum Jacka Malczewskiego w Radomiu.

1. Agata Bandera - Gryz
2. Wiktoria Kmita
3. Olga Markiewicz
4. Angelika Rybak
5. Justyna Torbicka
6. Julia Wiśniewska

Pracownia Projektowania Obuwia i akcesoriów mody jest jedną z nielicznych w Polsce, w szkolnictwie wyższym, usytuowana na Wydziale Sztuki Uniwersytetu Technologiczno-Humanistycznego w Radomiu. Nowoczesne podejście do procesu nauki tej trudnej specjalizacji, stawia na duży udział prac samodzielnych i realizacji własnych a także w grupach, zespołach, podczas praktyk zawodowych w firmach producenckich. Niezależnie od programu praktycznego, dominuje w nauczaniu otwartość na wiele dziedzin nauki, sztuki, wzornictwa, mody w poszukiwaniu rozwiązań własnych idei projektowych. Eksperymenty, próby doświadczenia w połączeniu z wiedzą teoretyczną i wsparciem prestiżowych firm realizujących dyplomy, zaowocowały wieloma Złotymi Medalami i wyróżnieniami za nowoczesne wzornictwo na Międzynarodowych Targach Mody w Poznaniu. Oryginalność, nowatorstwo i innowacyjność to główne atrybuty autorskich kolekcji. Powstałe wzory posiadają ponadczasową artystyczną wartość. Ponadto, szerokie spektrum wiedzy pozwala studentom na kontynuację dalszej nauki na studiach magisterskich, ale też sprawdzić się w pracy zawodowej jako projektant lub konstruktor obuwia.

Julia Wiśniewska

Angelika Rybak

prof. dr hab. Dorota Sak

Akademia Sztuk Pięknych im. Władysława Strzemińskiego w Łodzi

*Damska torebka nie jest po to, aby w niej coś znaleźć, ale po to, aby w niej wszystko było*¹

Recenzja dotyczy wydawnictwa, będącego efektem 2 Międzynarodowego Akademickiego Biennale Akcesoriów Ubioru zorganizowanego przez Uniwersytet Technologiczno - Humanistyczny im. Kazimierza Pułaskiego w Radomiu oraz Muzeum im. Jacka Malczewskiego w Radomiu. Autorką i koordynatorką projektu była dr hab. Hanna Wojdała - Markowska, prof. UTH. Biennale poświęcone było tematowi torebki i zatytułowane „Torby, torebki, kuferki podróżne, sakiewki ... wokół historii, materii, formy, idei”. Ten sam tytuł nosi wydawnictwo będące przedmiotem recenzji. Konferencji towarzyszyła historyczno-etnograficzna wystawa zatytułowana „Historie w torebkach zakłète”. Wystawa zaaranżowana była w salach Muzeum im. Jacka Malczewskiego w Radomiu. Kuratorami wystawy były mgr Ilona Pulnar-Ferdjani oraz mgr Katarzyna Jendrzeczyk. Prezentację wystawy można zobaczyć w Internecie pod linkiem <https://www.facebook.com/muzeum.jackamalczewskiego/videos/470049550702289>

Jak pisze koordynatorka projektu dr hab. Hanna Wojdała - Markowska, prof. UTH we wstępie do wydawnictwa pokonferencyjnego: „Główne aspekty poruszanych zagadnień dotyczyły wielokierunkowych obszarów: historycznego i etnograficznego, artystycznego, naukowego i dydaktycznego, socjologicznego, psychologicznego czy projektowo – realizacyjnego”. Wydawnictwo składa się ze wstępu przedstawiającego ideę konferencji jako projektu badawczego w obszarze akcesoriów ubioru oraz dwanaście tekstów autorek reprezentujących różne ośrodki akademickie w Polsce – Kraków, Radom, Kielce, Łódź, Poznań, muzea – Kraków, Radom, niezależne stowarzyszenie Punkt za Artystyczny Eksperyment, Belgrad (Serbia).

Różnorodność tekstów, aspektów powiązanych z tematem torebki stanowi fascynującą lekturę. Opracowania przybliżają tematykę zaanonsowaną w tytule, ale również pobudzają do dalszego eksplorowania powiązanych tematów. Bardzo ciekawy artykuł zatytułowany „Torebki z Krajowej Szkoły Hafciarskiej w Makowie Podhalańskim” pani Joanny Reginy Kowalskiej zainteresował mnie również tradycyjnym haftem makowskim, o którym autorka wspomina w tekście. I chociaż temat wydawnictwa dotyczy torebek, to brakowało mi ilustracji tego haftu. Intrygujące zderzenie stanowią dwa artykuły dotyczące marketingu produktu. Uczymy pewnych wypracowanych zasad, ale jak się okazuje, nie zawsze one działają. Nena Skoko Snezana pisze: „Świat wymyślił chwytliwe polityczne platformy i hasła „Rozwój przemysłów kulturalnych i kreatywnych”, które nawet zostały wdrożone w naszych lokalnych społecznościach, ale jednak w taki sposób, że nie funkcjonowały w praktyce lub zostały wdrożone w sposób nieprawidłowy. Zastanawiając się, dlaczego tak jest, doszłam do wniosku, że idea o "Cultural and Creative Industry" jest w istocie kreacją nierealizowaną opartą na błędnym założeniu ekonomistów o synergii tych przeciwieństw...” Myślę, że problem polega na lawinowym tempie komputeryzacji i przenoszenia strefy biznesu do Internetu i dalej do rzeczywistości wirtualnej, za którym nie nadążamy. Nie sprostał temu wyzwaniu również rzemieślnik Damir opisywany w artykule. O wirtualnej rzeczywistości w projektowaniu piszą autorki dr hab. Anna Pyrkosz, prof. ASP i mgr Anna Syczewska w kolejnym artykule zatytułowanym „Wirtualne przestrzenie wyobraźni”. Zwracają uwagę na pozytywne aspekty przygotowania produkcji, prototypowania itd. w wirtualnej rzeczywistości. Niewątpliwie jest to przyszłość projektowania. Czas pandemii Covid-19 przekonał nas o możliwości funkcjonowania w wirtualnej rzeczywistości. Okres ten przyczyni się do wielu zmian i na pewno wygeneruje potrzebę wirtualnych ubrań, fryzur, makijaży,

akcesoriów itp. Świat stanie się bardziej sztuczny, udawany, pozorowany, ale to tylko z naszego punktu widzenia. Dla pokolenia „Z” urodzonego po 2000 roku będzie to w miarę „normalna” rzeczywistość a dla następnego już na pewno. Dr hab. Anna Pyrkosz, prof. ASP w swoim artykule opisuje materiały będące alternatywą dla naturalnej skóry zwierzęcej otrzymywane m.in. z owoców, grzybów itp. Ich właściwości porównywalne są z właściwościami skóry zwierzęcej. Projektowanie zrównoważone, o którym pisze autorka staje się coraz częściej wyznacznikiem nowo powstających firm w branży odzieżowej. Autorki zawartych w publikacji artykułów wiele miejsca poświęcają pracy dydaktycznej i projektom studenckim. Dr hab. Monika Kostrzewa prof. UAM zapoznaje nas z intrygującymi projektami studentek. Torebki nie tylko spełniają swoją funkcję użytkową. Stanowią bardzo przemyślane obiekty manifestujące osobowości poszczególnych projektantek. Kombinatoryka i zmiana funkcji projektu to zagadnienie, które realizowała w swojej pracy dyplomowej mgr Katarzyna Ditrich-Paturalska. W rozdziale „Fashionable Sculpture. Torba może być czymkolwiek zechcesz” w atrakcyjny sposób pokazuje proces przemiany spodni w torebkę. Podobny problem realizuje Dawid Woźniak student UAM Oddział Pedagogiczno Artystyczny w Kaliszu, który z kilku standartowych, tkaninowych toreb zrealizował okazjonalny ubiór podkreślający jego emocje. Zgłębiając lekturę poszczególnych artykułów można również zapoznać się z historią damskiej torebki. Tematykę tą porusza już pierwszy rozdział, w którym autorki, kuratorki wystawy „Historie w torebkach zakłète” zorganizowanej w Muzeum im. Jacka Malczewskiego w Radomiu, mgr Ilona Pulnar-Ferdjani oraz mgr Katarzyna Jendrzeczyk, opisują prezentowane na niej obiekty. W Internecie znajdziemy również film zrealizowany podczas ekspozycji. Na wystawie można było zobaczyć nie tylko torebki, ale również suknie z epoki, obrazy, portrety. Poza historycznymi artefaktami, wystawa prezentowała również zbiory etnograficzne z Afryki, Azji, Australii i Oceanii oraz Ameryki Południowej. Oglądając zdjęcia i film z wystawy mam jednak pewien niedosyt. Chciałabym zobaczyć z bliska wszystkie przedmioty – torebki, suknie, portrety. Poczuję niemal „zapach” epoki. Myślę, że wystawa ma tak dużą wartość artystyczną, estetyczną a przede wszystkim dydaktyczną, że zasługuje a wręcz powinna mieć oddzielne wydawnictwo prezentujące i opisujące każdy obiekt z możliwą historycznie dokładnością. Tak piękne i wartościowe zbiory wymagają większej publikacji. Duże zainteresowanie zjawiskiem mody, które obserwuję od trzech dekad w naszym kraju, powinno wygenerować na poziomie ministerialnym środki finansowe na solidne, naukowe opracowanie polskich zbiorów muzealnych w zakresie mody odzieżowej. Zdecydowanie brakuje opracowań naukowych o tej tematyce. Radomskie Międzynarodowe Akademickie Biennale Akcesoriów Ubioru sprzyja spotkaniom (ostatnio niestety on line) specjalistów, naukowców, kustoszów muzealnych, profesjonalistów w tej dziedzinie. Uznawiam jak wiele ciekawych obiektów mamy w muzeach i jak słabo je reklamujemy.

„Głównym konstruktem życia społecznego są interakcje międzyludzkie” pisze dr Maria Gagacka w artykule zatytułowanym „Torebka w teatrze życia codziennego - od funkcjonalności do prestiżu”. Autorka uświadamia jak bardzo indywidualne wybory uzależnione są od ogólnie przyjętej skali wartości. Pisze „Akcesoria w teatrze życia codziennego mogą być nośnikiem wielu wartości, jednakże z punktu widzenia oceniającego audytorium posiadają tylko takie wartości, które mu ono przypisze. Torebka jako artefakt codzienności jest w wyjątkowo niekorzystnej sytuacji. Jeśli oceniające ją

1. <https://lubimyczytac.pl/cytat/154782;IwonaGrodzka-Gornik>,

podmioty (audytorium) nie dostrzegą w niej żadnej wartości, to staje się ona dla użytkującego podmiotu mało wartościowa, nie warta zachowania ani uwagi.” W książce znajdziemy również ciekawe artykuły poświęcone twórczości proekologicznej, wykorzystującej odpady, zużyte opakowania, wszystko co można przerobić i wykorzystać ponownie dla stworzenia użytkowego obiektu. O swoich działaniach w tym nurcie pisze dr Elżbieta Cios w rozdziale „Osobliwość akcesoriów” oraz dr hab. Hanna Wojdała - Markowska, prof. UTH opisując działania studentów. W artykule „Torebka czyli i produkt i opakowanie” Hanna Wojdała-Markowska opowiada o swoich podróżach do Finlandii (Uniwersytet w Rovaniemi) i Chin, gdzie prowadziła zajęcia na Uniwersytecie w Zhengzhou. Jej ciekawe obserwacje przenoszą nas w nieco odmienne ośrodki i przybliżają ich sposób życia, tworzenia i wykorzystywania akcesoriów w charakterystyczny dla nich sposób związany z miejscem i tożsamością kulturową. Większość tekstów zawartych w recenzowanym wydawnictwie podkreśla szczególną rolę damskiej torebki. Bardzo trafnie pisze o tym dr Maria Gagacka: „Torebka jest równocześnie jednym z bardziej strzeżonych terytoriów prywatnych. Zawartość torebek jest chronionym przed światem mikrokosmosem, w którym jednostka ukrywa przed innymi wewnętrzne ja, nawyki i wybory, do których nie dopuszcza zewnętrznego audytorium.” Do tej strefy intymności nawiązuje również dr hab. Sławomira Chorażyczewska, prof. UAP. W podsumowaniu interesującego tekstu przybliżającego temat torebki w sposób wieloaspektowy, pisze: „Torebka jest często postrzegana symbolicznie przez jej właścicielkę jako element kobiecego ciała.” Autorki tekstu „Współczesna rola akcesoriów – proces projektowania torebki jako produktu, a zarazem dzieła artysty” dr hab. Katarzyna Wróblewska, prof. ASP i dr Katarzyna Caban – Piaskowska również podkreślają rolę torebki jaką pełni ona w życiu kobiety „Torebka jest dla kobiety najlepszym przyjacielem, powiernikiem sekretów, komunikatem

o jej statusie społecznym i środkiem autoekspresji.” Prof. Irmina Aksamitowska porusza problem torebek i bagaży podróżnych. Jak pisze „To przyszłościowa, nie odkryta do końca karta wzornictwa...” Przedstawia historię takich firm jak Thierry Hermes, Louis Vuitton, Goyard specjalizujących się w produkcji „waliz i kufrów podróżnych”. Przybliża historie powstania niektórych form torebek (Hermes Birkin Bag). Zwraca również uwagę na rozwój technologiczny w tej branży ułatwiający posługiwanie się wielkimi torbami, przemieszczanie ciężkich waliz, na nowe materiały, konstrukcje itd. Słusznie zauważa, że lotniska i dworce stają się areną prezentującą całe spektrum torebek, walizek - bagaży podróżnych. W ramach Biennale zorganizowano również w Muzeum im. Jacka Malczewskiego wystawę torebek zaprojektowanych przez studentów. Efekt tej wystawy możemy zobaczyć na fotografiach umieszczonych w końcowej części książki. Mamy tu cały przekrój pomysłów, tematów, inspiracji, od bardzo artystycznych, unikatowych form do użytkowych, czasami zaskakujących rozwiązań. Część fotografii zaopatrzona jest dodatkowo w opisy przybliżające problem, źródło inspiracji, sposób opracowania modelu, przesłanie. Wystawa jest bardzo ciekawa, dająca również pogląd na efekty pracy ze studentami w różnych ośrodkach akademickich w Polsce.

Podsumowując. Monografia „Torby, torebki, kuferki podróżne, sakiewki ... wokół historii, materii, formy, idei” stanowi wartościową pod względem naukowym i poznawczym pozycję na rynku wydawniczym. Mocną jej stroną jest wieloaspektowe podejście do tematu. Dołączona do rozdziałów bibliografia stanowi źródło interesującej lektury powiązanej z głównym tematem. Recenzowana praca wpisuje się jako cenna i godna rekomendacji pozycja w literaturze branżowej dotyczącej akcesoriów mody odzieżowej.

Zdecydowanie polecam.

prof. dr hab. Dorota Sak

prof. dr hab. Ireneusz Domagała Uniwersytet Artystyczny im. Magdaleny Abakanowicz w Poznaniu Recenzja Wydawnictwa pokonferencyjnego

Druga edycja Międzynarodowego Akademickiego Biennale Akcesoriów Ubioru zorganizowana przez Uniwersytet Technologiczno-Humanistyczny im. Kazimierza Pułaskiego w Radomiu i Muzeum im. Jacka Malczewskiego w Radomiu odbyła się w 16 marca 2021 roku. Istotnym elementem podsumowania tego wydarzenia jest przygotowane interesujące wydawnictwo monograficzne pod tytułem „Torby, torebki, kuferki podróżne, sakiewki ... wokół historii, materii, formy, idei”. Jawi mi się ono jako historia w „filmie drogi”, gdzie ekspozycja światła nie jest ustawiona na aktorów, ale na ich rekwizyty: torby, torebki i zastosowane materiały użyte do zdobienia. Kufry i sakiewki, jako niezbędne dodatki do podróży, a zarazem będące nośnikami zapisanych w nich historii. Autorzy tekstów, zaproszeni na konferencję, z udziałem pedagogów z siedmiu ośrodków akademickich szkolnictwa artystycznego, a także dyrektorów muzeów posiadających w swoich zbiorach kolekcje toreb i torebek, rozpoznali w wystąpieniach tę historycznie przebiegającą drogę przemian. Prowadzone zdalnie wykłady były mocnym uzupełnieniem wystawy „Historie w torebkach zakłete” w Muzeum im. Jacka Malczewskiego w Radomiu, która była udostępniona w zapisie filmowym uczestnikom konferencji.

Wyraziście zaistniało przesłanie wystawy pod tytułem „Zakłete w torebkach historie”, gdzie kuratorki mgr Ilona Pulnar-Ferdjani i mgr Katarzyna Jendrzejczyk zgromadziły ponad 300 obiektów stwarzając historyczno-estetyczne, bo sięgnęły po obiekty z początków XIX wieku, aż po współczesność. Pulsacje torbowotorebkowe wystawiły w otoczeniu obrazów i kostiumów z danych epok. Torebki, by wymienić kilka przykładów z wystawy - ze zbiorów Muzeum Okręgowego w Rzeszowie – torebki „Rozmowy przy kieliszku” /1900 rok, Amsterdam; woreczki

damskie z koralików, Polska 1835, zbiory Muzeum im. Jacka Malczewskiego w Radomiu; chińska torebka z Tybetu /1954/, torba skórzana z Afryki Wschodniej /przełom XIX i XX wieku/ – są obiektem podziwu, pożądania i obrazem kunsztu wykonania..

Tytuł „Zakłete w torebkach historie” przypomina mi historię z włoskiej wyspy Lampedusa, gdzie znajduje się muzeum, w którym gromadzi się plecaki, torby, torebki z ostatniej podróży afrykańskich emigrantów, którym nie udało się przepłynąć Morza Śródziemnego. Wyłowione z morza czy znalezione na brzegu stały się zapisem tęsknoty za wolnością, ale i świadectwem tragicznego losu. Nieodparcie przywołują obrazy stosów butów, okularów czy szczoteczek do zębów z baraków w Muzeum w Auschwitz. Nad wejściem wapiarskiego muzeum znajduje się napis: „Kaźnia torba ma swoją historię”!

W tym kontekście, o tragicznym charakterze zdarzeń, przywołam jeszcze jedno powiedzenie: „Ty, torbo”! Równoważnik zdania o mocno pejoratywnym zabarwieniu skierowany w drugiej osoby, do poniżanego człowieka. Epitet ten jeszcze bardziej uwypukla mroczne skojarzenie z pogardą, bo sprowadza osobę do rzeczy. Reifikacja wynika tutaj z próby zakwalifikowania człowieka do poziomu wyrzuconej torby, niepotrzebnego śmiecia. Zakończę na tym zgłębianie psychologiczno-symbolicznych odniesień, aby wobec przygotowanego wydawnictwa nie było to spojrzeniem, może pozaartystycznym, o niewłaściwej drodze rozważań, ale w wielu tekstach pojawia aspekt socjologiczny. Dobrze mieć rozpoznanie w wymiarze interpersonalnym, jak pojemne odniesienia może mieć torba.

„Torebki z Krajowej Szkoły Hafciarskiej w Makowie podhalańskim” – to prezentacja mgr Joanny Reginy Kowalskiej

z Muzeum Narodowego w Krakowie. Spojrzenie na etnograficzne klimaty i rzemiosło szkoły hafciarskiej w dawnej Galicji na przykładzie prezentacji dwóch torebek, z kolorowym haftem na płótnie, o bogatej historii wystawienniczej, z 1900 roku.

Nena Skoko Snezana z Belgradu /Serbia/ zaprezentowała relację „Historia jednego projektu/ projektowanie na zasadach humanitarnych” - „Moja torebka”, ujawniając swoją działalność w aspekcie osobistych odczuć, ale i w wymiarze wielokulturowej akceptacji w działaniu oraz znaczenia tolerancji w lokalnych społecznościach.

Temat „Torebka w teatrze życia codziennego – od funkcjonalności do prestiżu” zaprezentowała dr Maria Gagacka z Katedry Nauk Społecznych Wydziału Prawa i Administracji z Uniwersytetu Technologiczno-Humanistycznego im. Kazimierza Pułaskiego w Radomiu. Eksponowała zmieniające się role i funkcje artefaktów kulturowych.

„Torebka czyli i przedmiot i opakowanie” – to rozważania jakie zaprezentowała dr hab. Hanna Wojdała-Makowska odczytując praktyczność, przynależność czy atrakcyjność /dekoracyjność/ projektowanych akcesoriów z uwzględnieniem m.in. materiałów z recyklingu.

„Wirtualne przestrzenie wyobraźni” – dr hab. Anna Pyrkosz i mgr Anna Syczewska z ASP w Krakowa zaprezentowały ujęcie tematu w dobie technik cyfrowych, wirtualnych rzeczywistości i najnowszych technologii materiałowych. Interesujący fragment o nowatorskich technologiach stosowanych przy produkcji materiałów np. biosyntetyczny jedwab pajęczy, materiały z grzybów czy materiał przypominający skórę zwierzęcą z tłuszczów zawartych w wycieczkach winogronowych.

Temat „Współczesna rola akcesoriów – proces projektowania torebki jako produktu, a zarazem dzieła artysty” zaprezentowany przez dr hab. Katarzynę Wróblewską i dr Katarzynę Caban-Piaskowską z ASP im. Władysława Strzemińskiego w Łodzi. To rozważania o mariażu mody i sztuki z przywołaniem znanych i znaczących nazwisk /Elsa Schiaparelli, Yves Saint Laurent, Rosella Jardini, Arnaldo i Battois, Louis Vitton czy Fukashi Murakami/. Sztuka i design, przemysł a marka, logo jako atrybut posiadania czy potrzeba kolekcjonerska. Potrzeba posiadania piękna czy delectatione się marką produktu? Sztuka czy rzemiosło? Dychotomia niespożytych potrzeb w nieokreślonej gonitwie za nowością.

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza /Wydział Pedagogiczno-Artystyczny w Kaliszu/ reprezentowany przez dr hab. Monikę Kostrzewę i mgr Michalinę Pikuzińską-Kaczmarek, które w wykładzie „Wnętrze-zewnątrz – dualizm charakteru torebki” wyartykułowały. Wnętrze jako sfera intymna. „Grzebać komuś w torebce” – to wkraczanie w prywatność, deszyfracja tajemnic, zagłębienie w osobiste życie. Zewnątrz – to nośnik kulturowych znaczeń, to publiczna użyteczność, znak firmowy jako obraz pozycji /ale i ceny/, statusu, przynależności do określonej sfery kręgów społecznych.

„Fashionable Sculpture – torba może być czymkolwiek zechcesz” mgr Katarzyny Ditrich-Paturskiej z Akademii Sztuki w Szczecinie z Wydziału Malarstwa i Nowych Mediów. Najpełniejszym obrazem tego, czym może być torebka, niech będzie cytat: „Torebki, plecaki, torby typu Prada, Chanel czy Louis Vuitton są przeobrażane w postaci naleśników, tostów, bajgli i chleba gdzie trójkątne tosty z serem tworzą pluszowy wzór torebki Prada; a gofry nawiązują do torebki Chanel. Cały bochenek chleba makowego z chałką wyobrażany jest jako plecak ze skórzanymi paskami. Odlany z poliuretanu i misternie hiperrealistycznie pomalowany” – wzięty z tekstu autorki.

Tekst pod tytułem „Mowa rzeczy zamkniętych w torebkach” – dr hab. Sławomiry Chorańczewskiej z Katedry Ubioru na Wydziale Architektury Wnętrz i Scenografii z Uniwersytetu Artystycznego im. Magdaleny Abakanowicz w Poznaniu, to rozważania o nadmiarze rzeczy zbędnych w torebkach jak i nadmiarze samych torebek

w aurze nadmiaru konsumpcyjnego. Torebka jako schowek niewyobrażalnych treści od rekwizytów upiększania urody, talizmanów i fotografii rodzinnych do tajemnych listów, notatek, ale i rzeczy zbytecznych i kuriozalnych.

Temat „Osobliwość akcesoriów” dr Elżbiety Cios prezentuje szersze pole wykorzystania torby: jako rekwizytu teatralnego czy elementu scenografii. Torba jako obiekt. Reprezentantka Katedry Ubioru na Wydziale Architektury Wnętrz i Scenografii z Uniwersytetu Artystycznego im. Magdaleny Abakanowicz w Poznaniu poszukiwała granic funkcji torby – od miękkiej rzeźby po dodatek do garderoby, uwzględniając autorskie pomysły.

Wydawnictwo monograficzne pomyślane jest jako historia drogi w rozwoju funkcji toreb, zmienności form, zdobień i materiałów. Historia torby, torebki, kufra jako towarzyszy przemian historycznych, ale zarazem niezbędnych noszonych na ramieniu czy w ręku – jako arsenału rzeczy ważnych. Wiele autorek wystąpień już w tytułach swych tekstów zawarło rozważania na temat aspektów estetycznych toreb, materiałowych, wypunktowało odniesienia socjologiczne, historyczne czy nutę doświadczeń osobistych i pedagogicznych.

Z podsumowującego wystąpienia prof. Irminy Aksamitowskiej-Szadkowskiej z Uniwersytetu Technologiczno-Humanistycznego im. Kazimierza Pułaskiego w Radomiu, pod wpływem inspiracji tytułem: „Z torbą mi po drodze”, moja wyobraźnia powędrowała w innym kierunku i wywiodłem z niego skojarzenie z powiedzeniem „... i poszedł z torbami czy „... i puścili go z torbami” czyli, że ktoś go z nimi puścił! Wyposażył go w atrybut żebraka wędrującego. Dosadność chwili zawarta w tych zdaniach, odnoszących się do losu człowieka przegranego, pozbawionego majątku i opuszczonego, ale trzymającego się toreb z całym dobytkiem, który w nich się mieści. Torba jest tutaj symbolem biedy, pustej kiesy, ogołoconej do ostatniego grosza, ale mimo to, jest nadzieją na przetrwanie. A może jednocześnie jest silnym i emocjonalnym magnesem, schowkiem rodzinnych pamiątek. To jak relikwia czasu minionego, która nie pozbawia właściciela nadziei na zmianę statusu. Mieć wiarę w torbę z podróży, to znaczy dużo. Nawet, gdy ten rekwizyt jest dodatkiem bez zawartości. Najważniejsze, że torbę się ma i strzeże jej jak oka w głowie.

Starannie przygotowana monografia, z tłumaczeniem w języku angielskim, opatrzona jest wstępem autorstwa dr hab. Hanny Wojdały-Markowskiej, autorki i koordynatorki projektu badawczego i zawiera kompletną dokumentację zanotowanych wydarzeń „wokół toreb”. Zawiera zbiór dokumentacji fotograficznej z wystawy „Zakłete w torebkach historie” z przywołaniem linku do filmu z konferencji oraz bogatej bibliografii jako dopowiedzenie wygłoszonych wykładów. Monografia jest także obszerną dokumentacją fotograficzną i zbiorem merytorycznych tekstów i nacechowanych znajomością tematu. Świadczy to o zasadności przeprowadzonego projektu badawczego.

Mowa tytułów i treści zawarte pod nimi, autorstwa wielu twórców, wygłoszonych on-line w panelu dyskusyjnym, wpisują się w projekt badawczy o różnorodnych postawach badawczo-artystycznych i świadczą o sile wielu ośrodków akademickich zajmujących się projektowaniem akcesoriów ubioru. Wydawnictwo monograficzne przygotowane pod redakcją dr hab. Hanny Wojdały-Markowskiej daje wyobrażenie o kondycji projektowej w dziedzinie akcesoriów ubioru i jest potwierdzeniem potrzeby konfrontacji ośrodków akademickich w swej wieloaspektowości dydaktycznej.

W świetle zaprezentowanych materiałów/obiektów i wydarzeń w czasie realizowanego projektu zatytułowanego: „Torby, torebki, kuferki podróżne, sakiewki ...wokół historii, materii, formy, idei” i uzyskanych wyników rekomenduję wydanie monografii będącej zwięzłym podsumowaniem poszukiwań twórczych. Temat niekonwencjonalny, rzadko analizowany i nie często opisywany w procesie projektowania akcesoriów.

prof. dr hab. Ireneusz Domagała